

FUNDACJA
DAJEMY
DZIECIOM
SIŁĘ

Standardy ochrony dzieci

w placówkach opiekuńczo-
wychowawczych

Opracowanie

Magdalena Hojnor, Katarzyna Katana, dr Anna Krawczak,
Urszula Kubicka-Kraszyńska, Joanna Kulpińska, Katarzyna Poniatowska,
Justyna Rosiak, Ewelina Sikora, Agata Sotomska, Beata Szymańska

Redakcja i korekta

Agata Sotomska

Projekt graficzny

Norbert Grzelka

Fotografia na okładce

Florendia (pixabay.com)

Copyright © Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

ul. Walecznych 59

03-926 Warszawa

fdds@fdds.pl

www.fdds.pl

Treści zawarte w publikacji wyrażają opinię ich autorów.

NIW-CRSO nie jest odpowiedzialny za sposób wykorzystania zawartych w niej informacji.

Tytuł projektu: „Dajemy siłę sobie i innym!”

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Wspierania Rozwoju
Organizacji Poradniczych na lata 2022-2033

Spis treści

4	Wprowadzenie
8	Część I. Kontekst wdrażania standardów ochrony dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych
21	Część II. Standardy ochrony dzieci
27	Część III. Wdrażanie standardów ochrony dzieci
27	1. Grupa robocza
28	2. Diagnoza: audyt wewnętrzny i ocena ryzyka
30	3. Opracowanie Polityki ochrony dzieci
44	4. Upowszechnianie standardów ochrony dzieci
45	5. Monitorowanie i ewaluacja
48	Część IV. Wzory dokumentów i załączniki
48	Załącznik nr 1. Wzór Polityki ochrony dzieci
65	Załącznik nr 2. Schemat pytań „Ocena ryzyka”
66	Załącznik nr 3. Tabela „Obszary ryzyka”
67	Załącznik nr 4. Zasady bezpiecznych relacji personelu [wpisać nazwę placówki] z dziećmi
73	Załącznik nr 5. Procedury interwencji
76	Załącznik nr 6. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby trzecie
77	Załącznik nr 7. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę nieletnią, czyli taką, która nie ukończyła 17. roku życia
78	Załącznik nr 8. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna
79	Załącznik nr 9. Wzór karty interwencji
80	Załącznik nr 10. Monitoring standardów – ankieta dla pracowników
82	Załącznik nr 11. Ankieta dla wychowanek i wychowanków

Wprowadzenie

Niniejszy podręcznik ma na celu popularyzację standardów ochrony dzieci (standardów ochrony małoletnich), czyli zasad, które pomagają tworzyć bezpieczne i przyjazne środowisko we wszystkich podmiotach działających na rzecz dzieci, m.in. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Postulat sformułowania standardów ochrony dzieci pojawił się na początku XXI wieku po ujawnieniu przypadków wykorzystywania seksualnego dzieci przez członków misji i organizacji, które udzielały im wsparcia w ramach programów pomocy rozwojowej w Afryce. W odpowiedzi na ten problem grupa organizacji, koordynowana przez brytyjską fundację National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC), stworzyła w 2003 r. *Kodeks ochrony dzieci w organizacjach pozarządowych*. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę przyniosła tę ideę do Polski, promując wdrażanie standardów w instytucjach opiekuńczych (żłobki i przedszkola), oświatowych (szkoły) oraz w placówkach opieki instytucjonalnej.

Publikację adresujemy do placówek opiekuńczo-wychowawczych wszystkich typów, z wyłączeniem placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego¹ zobowiązanych do wprowadzenia standardów ochrony dzieci. Podręcznik przeznaczony jest zarówno dla tych placówek, które posiadają już *Politykę ochrony dzieci* i zamierzają poddać ją ewaluacji, jak również dla tych, które dopiero planują ją przygotować. Przedstawione tutaj założenia oraz dobre praktyki mogą być pomocne w skutecznym dążeniu do zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa. Przyjęcie standardów daje bowiem gwarancję, że placówka poprzez działania profilaktyczne dba o to, by nie narażać dzieci na ryzyko krzywdzenia, oraz dowodzi, że wprowadzono procedury, które pozwalają odpowiednio zareagować w przypadku zaistnienia obaw o dobro dziecka.

Wyznajemy zasadę, że każde dziecko powinno cieszyć się możliwością fizycznego, psychicznego i poznawczego rozwoju w przyjaznym środowisku, w którym jego bezpieczeństwo jest traktowane priorytetowo, podmiotowość szanowana, a głos słyszalny.

Ważnym kontekstem podręcznika jest Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich, która nakłada na podmioty pracujące z dziećmi, w tym placówki opiekuńczo-wychowawcze, obowiązek posiadania standardów ochrony małoletnich. Wraz z wejściem w życie nowych przepisów standardy ochrony dzieci zmieniły swój charakter. Nie są już jedynie kwestią dobrowolnej regulacji, będącej wyrazem współodpowiedzialności za bezpieczeństwo dzieci, lecz elementem osadzonego w prawie systemu ochrony dzieci przed krzywdzeniem.

---

¹ Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego, zgodnie z wytycznymi przygotowanymi przez Ministerstwo Sprawiedliwości, zostały włączone w zakres standardów ochrony małoletnich obowiązujących rodzinne formy pieczy zastępczej.

W dalszej części podręcznika stosujemy dwa ważne terminy: standardy ochrony dzieci (SOD) i *Polityka ochrony dzieci*. Poniżej porządkujemy te pojęcia, aby łatwiej było zrozumieć relację między nimi oraz strukturę samego opracowania.

Standardy ochrony dzieci to zasady, których wdrożenie sprawia, że dany podmiot jest bezpieczny dla dzieci – jego personel potrafi zidentyfikować sytuacje stwarzające ryzyko krzywdzenia dziecka i podjąć działania profilaktyczne oraz interwencyjne. *Polityka ochrony dzieci* (POD) przed krzywdzeniem pełni dwojaką funkcję. Z jednej strony jest wewnętrznym dokumentem, który porządkuje standardy ochrony dzieci i w kolejnych rozdziałach opisuje, w jaki sposób dany podmiot będzie je wdrażał, realizował, monitorował i ewaluował. Z drugiej – samo przyjęcie *Polityki*... jest wprowadzeniem pierwszego z czterech standardów proponowanych w modelu Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę.

Standardy ochrony dzieci (SOD)²

Standardy ochrony dzieci to pojemne hasło. Dlatego, by uporządkować zagadnienie obowiązków nałożonych na podmioty, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę proponuje 4 standardy, które uwzględniają zarówno wymogi ustawowe, jak i rekomendacje Fundacji, oparte na wieloletnim doświadczeniu we wspieraniu instytucji w zakresie wdrażania SOD.

Standard I. POLITYKA

Placówka ustanawia i wprowadza w życie *Politykę ochrony dzieci*.

Standard II. PERSONEL

Placówka monitoruje, edukuje i angażuje swoich pracowników w kwestie zapobiegania krzywdzeniu dzieci.

Standard III. PROCEDURY

W placówce funkcjonują procedury zgłaszania podejrzeń oraz podejmowania interwencji w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dziecka.

Standard IV. MONITORING

Placówka monitoruje i okresowo weryfikuje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi standardami ochrony dzieci.

---

² W Ustawie z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich w brzmieniu obowiązującym od 15 lutego 2024 roku stosowane jest sformułowanie „Standardy ochrony małoletnich” (SOM). Na potrzeby niniejszego podręcznika pojęcia SOD oraz SOM będą stosowane zamiennie.

Słowniczek

Dziecko/Wychowanek (pojęcia używane w podręczniku zamiennie) – każda osoba do ukończenia 18. roku życia lub będąca wychowankiem placówki³.

Personel/kadra pracowników i współpracowników (pojęcia używane w podręczniku zamiennie) – pracownik placówki bądź inna osoba, której powierzono wykonywanie czynności (w tym między innymi: zleceńbiorcy, wolontariusze, stażyści, praktykanci), która z racji pełnionych zadań ma kontakt z dziećmi i wykonuje te zadania na terenie placówki lub na polecenie dyrekcji placówki.

Krzywdzenie dziecka – popełnienie czynu zabronionego albo czynu karalnego na szkodę dziecka przez jakąkolwiek osobę, w tym członka personelu, lub zagrożenie dobra dziecka, w tym jego zaniedbywanie. To każde zamierzone lub niezamierzone działanie/zaniechanie jednostki, instytucji lub społeczeństwa jako całości i każdy rezultat takiego działania lub bezczynności, które naruszają równe prawa i swobody dzieci i/lub zakłócają ich optymalny rozwój. Wyróżnia się 5 podstawowych form krzywdzenia: przemoc fizyczną, emocjonalną, seksualną, zaniedbanie oraz przemoc rówieśniczą.

Dyrektor placówki – osoba zatrudniona w placówce i spełniająca warunki wyrażone kolejno, w zależności od typu placówki, w art. 97 i art. 113 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Opiekun dziecka/Rodzik (pojęcia używane w podręczniku zamiennie) – przedstawiciel ustawy dziecka: rodzic⁴ albo opiekun prawny; opiekun tymczasowy (czyli osoba upoważniona do reprezentowania małoletniego obywatela Ukrainy, który przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki osób dorosłych).

Placówka/Placówka opiekuńczo-wychowawcza (pojęcia używane w podręczniku zamiennie) – placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego; regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna; interwencyjny ośrodek preadopcyjny, jak również miejsce pobytu dzieci z ukraińskiej, instytucjonalnej pieczy zastępczej.

3 W zależności od specyfiki potrzeb i charakteru działania danej placówki możemy poszerzyć definicję dziecka o osoby pełnoletnie (np. jeśli w placówce znajdują się wychowankowie powyżej 18 r.ż.).

4 Mowa o rodzicach, którzy nie zostali prawomocnie pozbawieni władzy rodzicielskiej wobec dziecka lub wobec których sąd nie orzekł o zakazie kontaktu z dzieckiem.

Podręcznik podzielono na cztery części.

Część I

Pierwsza część podręcznika poświęcona jest kontekstowi, z którego wynika idea standardów ochrony dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Omawiamy sytuację dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej, szczególnie przyglądając się temu, jak wspierać dziecko podczas przyjęcia go do placówki lub planując jego „przejście” do innego środowiska opiekuńczego. Pochylamy się nad skalą i diagnozą przemocy wobec dzieci w Polsce w kontekście pobytu w pieczy zastępczej oraz omawiamy podejście do funkcjonowania dzieci w placówkach opiekuńczych w odniesieniu do Konwencji o prawach dziecka.

Część II

Druga część podręcznika poświęcona jest charakterystyce standardów ochrony dzieci pod kątem działań, które powinna podejmować placówka opiekuńczo-wychowawcza, by wypełnić swoje obowiązki w zakresie przeciwdziałania krzywdzeniu dzieci. Każdy standard został opisany przekrojowo w sposób umożliwiający ustalenie, co należy robić, by go realizować, oraz jakie korzyści przynosi jego wprowadzenie. Wskazane zostały również wymogi prawne bezpośrednio wynikające z nowelizacji Ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.

Część III

Trzecia część podręcznika ma formę praktycznego przewodnika po procesie wdrażania SOD w placówce opiekuńczo-wychowawczej – począwszy od stworzenia grupy roboczej i przeprowadzenia wewnętrznego audytu, poprzez opracowanie *Polityki ochrony dzieci*, aż po upowszechnienie standardów i ewaluację podejmowanych działań. Prezentowany tu model wymaga rozwinięcia w toku dalszych prac prowadzonych w placówce, dlatego dla każdego etapu działań przygotowano wskazówki i wskaźniki, które należy dostosować do konkretnych potrzeb. Ta część zawiera rekomendacje dla placówek opiekuńczo-wychowawczych wraz ze wskazówkami, jakie działania mogą podejmować, aby minimalizować przemoc wobec dzieci. Skupiamy się na działaniach edukacyjnych, skierowanych do ważnych grup odniesienia oraz konkretnych krokach, które mogą wykonać placówki.

Część IV

W ostatniej części podręcznika prezentujemy wzory dokumentów, które mogą posłużyć jako inspiracja w procesie tworzenia własnej *Polityki ochrony dzieci*. Znajdują się tutaj również przykładowe wzory oświadczeń i wniosków wymienianych w tym podręczniku.

Część I.

Kontekst wdrażania standardów ochrony dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

Sytuacja dziecka w pieczy zastępczej

Pieczą zastępczą jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. W ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określono trzy główne, hierarchicznie ustalone zadania pieczy zastępczej:

- pracę z rodziną zapewniającą dziecku możliwość powrotu do domu,
- dążenie do przysposobienia,
- opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym.

W każdej z form pieczy zastępczej – rodzinnej czy instytucjonalnej – konieczne jest zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci i uwzględnienie ich potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalno-rekreacyjnych i religijnych⁵.

Pieczą zastępczą co do zasady jest tymczasowa. Nakłada to na jednostki odpowiedzialne za organizację pieczy i na sąd opiekuńczy obowiązek aktywnego działania w zakresie dokonywania oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Rodzinna piecza zastępcza to:

1. rodziny zastępcze:
  - spokrewnione,
  - niezawodowe,
  - zawodowe:
    - zawodowe specjalistyczne,
    - zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego,
2. rodzinne domy dziecka.

Instytucjonalna piecza zastępcza to:

1. placówki opiekuńczo-wychowawcze typu:
  - interwencyjnego,
  - rodzinnego,
  - socjalizacyjnego,
  - specjalistyczno-terapeutycznego,

---

5 Kolankiewicz, M. (2022). Dzieci poza rodziną. W: M. Sajkowska, R. Szredzińska (red.), Dzieci się liczą 2022. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa i rozwoju dzieci w Polsce (s. 56–87). Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.

2. regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
3. interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Podstawową różnicą między pieczą rodzinną a instytucjonalną jest forma sprawowania bezpośredniej opieki nad dzieckiem. W rodzinnej pieczy zastępczej dzieckiem opiekuje się zazwyczaj jedna lub dwie osoby (np. babcia, ciocia, małżonkowie prowadzący rodzinny dom dziecka, którzy nie są spokrewnieni z dzieckiem). Są to osoby stałe, odpowiedzialne za dziecko przez całą dobę. W instytucjonalnej pieczy zastępczej opieką nad dzieckiem zajmują się wychowawcy pracujący w trybie zmianowym. Oznacza to, że w ciągu doby nad dzieckiem czuwa co najmniej troje dorosłych, którzy decydują o jego bieżącej sytuacji. Dziecko przebywa z nimi naprzemiennie, co może wpłynąć na jego poczucie stabilności i przewidywalności. W tym kontekście kluczowe jest skupienie się na niwelowaniu różnic w sposobie sprawowania opieki nad dzieckiem przez wychowawców. Ważne jest wprowadzenie stałego rytmu dnia i jasno określonych zasad oraz norm panujących w placówce, jak również ustalenie wyraźnych granic i przyjęcie postawy adekwatnej do wieku dziecka. Większa stałość przełoży się na wzmocnienie jego poczucia bezpieczeństwa i szybszą adaptację w nowej sytuacji. Należy również pamiętać, że adaptacja jest procesem indywidualnym, który różni się zarówno pod względem czasu trwania, jak i poziomu wsparcia, jakiego dziecko potrzebuje ze strony swojego otoczenia.

Władza rodzicielska

Rodzice mają prawo i obowiązek do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowywania dziecka z poszanowaniem jego godności i praw. Władza rodzicielska jest nierozdzielnie związana z opieką nad dzieckiem. Rodzice są zobowiązani do dbania o dobre samopoczucie, zdrowie oraz rozwój dziecka.

Rodzice dziecka mogą mieć:

1. Pełnię władzy rodzicielskiej – oznacza to pełną swobodę w sprawowaniu pieczy nad dzieckiem.
2. Ograniczoną władzę rodzicielską – oznacza to pozbawienie rodzica/rodziców pełnej swobody w sprawowaniu pieczy nad dzieckiem poprzez:
  - nadzór kuratora, który czuwa nad dobrem dziecka i zapewnia wsparcie rodzicom, nie radzącym sobie z opieką nad dzieckiem i jego wychowaniem,
  - umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej. W takiej sytuacji inne osoby sprawują pieczę bieżącą nad dzieckiem, ale rodzice nadal mogą decydować o istotnych dla dziecka sprawach. W tym przypadku o miejscu pobytu dziecka decyduje sąd.
3. Zawieszoną władzę rodzicielską – oznacza to, że rodzic nie może wykonywać praw wynikających z tej władzy, pomimo, że nadal jego prawa i obowiązki istnieją. Taki rodzic nie może reprezentować dziecka, sprawować nad nim pieczy ani zarządzać jego majątkiem. Zawieszenie władzy rodzicielskiej ma miejsce wtedy, gdy przeszkoda uniemożliwiająca sprawowanie władzy rodzicielskiej ma charakter przemijający, np. rodzic przebywa za granicą lub w zakładzie karnym i nie może opiekować się dzieckiem.

Rodzice dziecka mogą zostać pozbawieni władzy rodzicielskiej, gdy przeszkoda uniemożliwiająca sprawowanie władzy rodzicielskiej jest trwała, władza rodzicielska jest przez rodzica/rodziców nadużywana lub gdy rażąco zaniedbują oni/on swoje obowiązki. Wtedy rodzic traci możliwość podejmowania decyzji w sprawach dotyczących dziecka. Jednocześnie nadal ma obowiązek alimentacyjny wobec dziecka. Ma również prawo do kontaktów z dzieckiem, jeśli nie zagraża to dobru dziecka.

To sąd opiekuńczy decyduje o ograniczeniu, zawieszeniu lub pozbawieniu rodziców władzy rodzicielskiej.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej jest formą ograniczenia władzy rodzicielskiej, jednak nie pozbawia rodziców prawa do decydowania o istotnych dla dziecka sprawach. Nadal mogą podejmować decyzje dotyczące zdrowia, edukacji, wyjazdów za granicę oraz występowania o paszport czy dowód osobisty. Rodzice powinni być informowani przez opiekuna bieżącego o aktualnych potrzebach, trudnościach czy osiągnięciach dziecka, a także o planowanych wizytach lekarskich, terapiach lub przeprowadzanej diagnostyce. Mogą, a nawet powinni, uczestniczyć w badaniach u lekarza oraz w życiu szkolnym lub przedszkolnym dziecka, np. utrzymując kontakt z nauczycielami i wychowawcami.

Jeśli rodzice mają ograniczoną władzę rodzicielską i nie angażują się w sprawy dziecka, nie kontaktują się z nim lub/i z jego opiekunami bieżącymi, wówczas przedstawiciel organizatora pieczy zastępczej lub opiekun bieżący bądź dyrektor placówki, w której przebywa dziecko, może wystąpić do sądu prowadzącego sprawę dziecka o rozszerzenie uprawnień do decydowania w jego sprawach. Może również ubiegać się o wyrażenie przez sąd zgody na poważniejszy zabieg operacyjny (niekiedy nie wystarczy standardowe rozszerzenie uprawnień – szpital może oczekiwać zgody sądu na konkretny zabieg lub operację).

„Gdy witamy dziecko w pieczy zastępczej...”

CZEKAJĄC NA NIEWIADOME...

*Wyobraź sobie, że jesteś przygotowany do podróży. Masz swój bagaż, rzeczy, których potrzebujesz, żywność, wygodne ciuchy i dobre buty. Czekasz... choć:
nie wiesz na co,
nie wiesz gdzie się udajesz,
nie wiesz jak tam dotrzesz,
nie wiesz kiedy wyruszysz,
nie wiesz kogo tam spotkasz,
nie wiesz czy to Twoja ostatnia podróż w nieznane,*

*nie wiesz czy Cię zaakceptują i polubią,
nie wiesz jak Cię przyjmą,
nie wiesz czy będziesz mógł wrócić,
nie wiesz... jeszcze bardzo, bardzo wielu rzeczy.*

A jednocześnie nie masz wpływu i decyzyjności.

Choć wiesz, że ta podróż Cię najpewniej czeka.

*Można w takiej sytuacji czuć dyskomfort?
Można być przerażonym i bardzo się bać?
Tak często czuje się dziecko w pieczy zastępczej czekające na decyzję w swojej sprawie.*

Wsparcie dziecka podczas przyjęcia do pieczy lub planowania „przejścia” do innego środowiska opiekuńczego

Należy pamiętać, że umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej jest dla niego doświadczeniem trudnym, obciążającym i wymagającym. To, co dorośli uznają za zapewnienie dziecku bezpiecznych warunków, samo dziecko może odbierać jako kolejne naruszenie, często wtórnie traumatyzujące. Dlatego ważne jest, jak odbywa się przyjęcie („wejście”) dziecka do pieczy zastępczej i ewentualne późniejsze „przejście” związane ze zmianą formy pieczy zastępczej lub jej opuszczeniem (m.in. adopcja, powrót do rodziny pochodzenia, umieszczenie w domu pomocy społecznej, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, usamodzielnienie). Warto w tym miejscu podkreślić, że znaczna część decyzji o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej jest podejmowana przez sądy w trybie natychmiastowym, co najczęściej uniemożliwia przygotowanie dziecka na czekającą je zmianę i ogranicza możliwości osób mających sprawować bieżącą opiekę nad dzieckiem.

Plan przyjęcia

- Dziecko jest człowiekiem, należy pamiętać o jego podmiotowości, nie pomijać go, nie lekceważyć, szanować jego odmienność i wartości, które są dla niego ważne.
- Dziecko ma swoją historię życia – jest ona wyjątkowa i cenna dla dziecka. Nie przekonujmy go zatem, że wiążą się z nią tylko złe, trudne doświadczenia, które nie zasługują na pamięć. Słuchajmy dziecka – dzielenie się swoją historią może być dla niego ważne, a dla nas stanowić cenną wiedzę na przyszłość. To właśnie coś w tej historii pozwoliło dziecku przetrwać, nauczyło je radzenia sobie z codziennością i dało siłę do dalszego życia.
- Rodzina pochodzenia odgrywa kluczową rolę w życiu dziecka. Rodzice, dziadkowie – nawet jeśli przekraczali swoje uprawnienia, zaniedbywali dziecko, krzywdzili je – pozostają dla niego ważnymi osobami. Mówiąc o nich w obecności dziecka, należy formułować komunikaty w taki sposób, aby nie naruszyć jego dobrostanu emocjonalnego.
- Dziecko przy umieszczeniu w pieczy zastępczej powinno być poinformowane (adekwatnie do jego wieku i możliwości poznawczych) o zasadach panujących w placówce. Należy zapoznać je z rozkładem placówki lub mieszkania, pokazać, gdzie będzie spało, jadło, odrabiało lekcje, bawiło się i myło, gdzie może trzymać swoje rzeczy, co jest jego prywatną własnością, a co jest wspólne dla niego i innych dzieci, z jakich przedmiotów może korzystać, a do czego dostęp mają tylko dorośli. Powinno być zapoznane z regulaminem placówki. Dorośli muszą też mieć na uwadze, że jednorazowe przedstawienie zasad nie jest jednoznaczne z zapamiętaniem i przestrzeganiem ich przez dziecko. To nie „złośliwość” dziecka, tylko najczęściej stres i trudne doświadczenia stoją za problemami z adaptacją i przyswajaniem komunikatów z zewnątrz.
- Rzeczy prywatne zabrane przez dziecko z domu pochodzenia lub jego wcześniejszych miejsc pobytu są dla dziecka bardzo ważne. Pozwalają mu zachować poczucie ciągłości i dają namiastkę bezpieczeństwa. Dlatego należy informować dziecko o losie jego rzeczy, szczególnie jeśli wymagają one interwencji, np. czyszczenia (jak przytulanki czy kocyk) lub usunięcia ze względu na potencjalne zagrożenie (np. wyszczerbione szkło w ramce

na zdjęcia). Taka otwarta komunikacja pomoże dziecku zrozumieć sytuację i poczuć się szanowanym. Nie wyrzucajmy automatycznie rzeczy przywiezionych przez dziecko z domu rodzinnego. Nie wiemy, kiedy dziecko się o nie upomni. I pamiętajmy, że mogą być one ważnym elementem procesu terapii lub stabilizowania sytuacji dziecka.

- Poinformujmy dziecko o możliwych sposobach kontaktu z rodziną pochodzenia. Wy tłumaczmy, jak będą wyglądały, kiedy i gdzie będą się odbywały, kto będzie mógł w nich uczestniczyć. Uprzedźmy dziecko, że może zdarzyć się sytuacja, w której jako jego opiekunowie będziemy interweniować. Pamiętajmy, że nie każdy dorosły z rodziny pochodzenia dziecka rozumie zasady bezpieczeństwa i ich przestrzega, nie każdy będzie traktował dziecko z szacunkiem i zgodnie z jego potrzebami. Dorośli nadzorujący funkcjonowanie pieczy zastępczej odpowiadają przede wszystkim za ochronę i komfort dziecka umieszczonego w pieczy.
- Ważne jest, aby osoby towarzyszące dziecku w jego codzienności tłumaczyły mu ją na bieżąco. Z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej wiąże się często wiele nowości: zmiana przedszkola lub szkoły, miejsca zamieszkania, dorosłych, którzy realizują bieżącą opiekę nad dzieckiem, zmiana lekarza czy środowiska rówieśniczego. W takich okolicznościach nie należy zakładać, że coś jest dla dziecka oczywiste. Ważne, by dorośli pamiętały, że proces adaptacji może przebiegać w różnym tempie i w różny sposób. Indywidualne podejście będzie wsparciem dla dziecka i pomoże mu odnaleźć się w nowej sytuacji.
- Dziecko przebywające w pieczy zastępczej może zmienić lub opuścić pieczę zastępczą. Warto zadbać o to, by stosunkowo wcześniej przygotować je do nadchodzących zmian, ponieważ ma to kluczowe znaczenie dla późniejszego funkcjonowania dziecka. Przekazywanie dziecku tak ważnych dla niego informacji w ostatniej chwili może prowadzić do wzrostu napięcia, zaburzenia poczucia bezpieczeństwa, a także do obniżenia zaufania do dorosłych. Nie zawsze jest możliwe odpowiednie przygotowanie dziecka do zmiany. Przedłużające się procedury sądowe, brak regulacji sytuacji dziecka w ustawowym terminie 18 miesięcy od umieszczenia go w pieczy zastępczej powodują, że opiekunowie nie są w stanie udzielić odpowiedzi na podstawowe pytanie „co dalej?”.

Plan przejścia

- Dziecko zmieniające środowisko opiekuńcze powinno mieć możliwość zabrania swoich osobistych rzeczy. Dotyczy to zarówno pamiątek z domu rodzinnego, jak i ważnych dla dziecka przedmiotów towarzyszących mu w trakcie pobytu w pieczy zastępczej. Ważne jest, aby spakować odzież, bieliznę, artykuły higieniczne czy ulubione zabawki. To, co dorosłemu może wydawać się zbędne, dla dziecka często stanowi cenny skarb. Przedmioty związane z historią życia dziecka pomagają w utrzymaniu jego tożsamości, zachowaniu w pamięci spraw dla niego ważnych. Ta historia zasługuje na szacunek, więc nie powinna mieć „dziur”.
- Osoba odpowiedzialna za pakowanie rzeczy dziecka powinna zrobić to z taką starannością, jakiej sama by oczekiwała. Nawet to, w czym umieszczone zostaną rzeczy dziecka ma znaczenie. Zamiast pakować je w plastikowe reklamówki, co mogłoby negatywnie wpłynąć na poczucie własnej wartości dziecka, warto rozważyć zakup walizki, która pozwoli mu z godnością rozpocząć kolejny etap życia. Ważne jest uwzględnienie zarówno takich

przedmiotów, które będą dziecku potrzebne na co dzień, oraz tych, za którymi może tęsknić. Nie należy zakładać ani obiecywać, że w nowym środowisku opiekuńczym dziecko otrzyma nowe lub inne rzeczy. Dobrą praktyką jest zapytanie dziecka, co chciałoby zabrać, oraz zaproszenie go do wspólnego pakowania. Takie podejście daje dziecku poczucie, że jego potrzeby są szanowane, a ono samo traktowane jest podmiotowo.

- Dorosły towarzyszący dziecku w „przejęciu” powinien wyjaśnić mu, dokąd idzie, kto będzie się nim opiekował, dlaczego ta zmiana w jego życiu się dzieje. Ważne jest, by dziecko nie szło z ciężarem „winy czy odpowiedzialności” za decyzję o zmianie. Najlepiej byłoby, gdyby dziecko miało możliwość wcześniejszego poznania swoich przyszłych opiekunów i spędzenia z nimi czasu.
- Przejęcie z pieczy zastępczej do rodziny adopcyjnej ma na celu zapewnienie dziecku docelowego środowiska rodzinnego, które powinno dawać radość i poczucie bezpieczeństwa. Należy jednak pamiętać, że dla dziecka jest to kolejny trudny moment, pełen niepewności co do przyszłości – czy to ostatni raz, gdy zmieniają się jego opiekunowie, jak będzie tam traktowane, co je czeka. Staranne przygotowanie dziecka pomoże zarówno jemu, jak i przyszłym opiekunom, w tym wypadku rodzicom adopcyjnym.
- Pobyt dziecka w pieczy zastępczej to część jego życia. Nie należy od dziecka oczekiwać, aby zapomniało o tym okresie, czy odmawiać mu kontaktu z wcześniejszymi opiekunami lub innymi dziećmi przebywającymi z nim w przeszłości w pieczy zastępczej, o ile jest to możliwe, a dziecko o to prosi. Należy brać pod uwagę potrzeby dziecka, a obiecując coś, warto wcześniej sprawdzić, czy jest to możliwe do realizacji.

Skala przemocy wobec dzieci w Polsce

Podmiotem standardów ochrony dzieci jest dziecko, a celem ich wdrożenia w placówkach opiekuńczo-wychowawczych jest ochrona dzieci przed krzywdzeniem.

Pracownicy placówek opiekuńczo-wychowawczych mają szczególną rolę w identyfikacji przemocy wobec dzieci i zapewnieniu im bezpieczeństwa. Każde dziecko przebywające w pieczy zastępczej jest dzieckiem krzywdzonym. Często zdarza się, że dopiero w placówce po raz pierwszy spotyka „bezpiecznego dorosłego” i tam zaczyna życie z dala od przemocy. Aby zapewnić dziecku odpowiednią pomoc, prowadzić działania profilaktyczne czy zatrzymać przemoc, niezbędne jest umiejętne jej rozpoznawanie, czyli identyfikowanie różnych rodzajów krzywdzenia.

Definicje i formy przemocy

Krzywdzenie dzieci to „każde działanie lub bezczynność jednostki, instytucji lub społeczeństwa jako całości i każdy rezultat takiego działania lub bezczynności, który deprecjonuje równe prawa i swobody dzieci i/lub zakłóca ich optymalny rozwój” (Gil, 1970, 1971)⁶.

---

6 Szafran, J. (2017). Kary fizyczne jako przejaw przemocy wobec dzieci. Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka, 16(4), 55–80.

Przemoc fizyczna

Światowa Organizacja Zdrowia definiuje przemoc fizyczną wobec dziecka jako działanie, w wyniku którego dziecko doznaje faktycznej fizycznej krzywdy lub jest nią potencjalnie zagrożone. Krzywda ta następuje w wyniku interakcji, nad którą kontrolę sprawuje rodzic lub inna osoba odpowiedzialna za dziecko, której dziecko ufa lub która ma nad nim władzę. Przemoc fizyczna wobec dziecka może być czynnością zarówno powtarzalną, jak i jednorazową (WHO, 1999). Organizacja Narodów Zjednoczonych, definiując przemoc fizyczną wobec dziecka, wskazuje na celowe użycie siły fizycznej, którego efektem jest lub z dużym prawdopodobieństwem może być szkoda dla zdrowia, życia, rozwoju i godności dziecka. Do przemocy ONZ zalicza bicie, kopanie, szarpanie, gryzienie, parzenie, duszenie i trucie ze strony członków rodziny dziecka (Pinheiro, 2006)⁷.

Przemoc psychiczna (emocjonalna)

Przemoc psychiczną, nazywaną również przemocą emocjonalną, wobec dziecka jest trudniej zdefiniować niż przemoc fizyczną, ponieważ nie ma tak jednoznacznego momentu przekroczenia granicy dziecka jak w przypadku np. uderzenia. Przemoc psychiczna to „swego rodzaju kontinuum: niektóre czyny lub zachowania uznawane za stosunkowo łagodne zdarzają się sporadycznie, inne bywają ciężkie i wyjątkowo destrukcyjne” (Iwaniec, 2012, s. 31). Na definicję przemocy emocjonalnej dodatkowo duży wpływ ma kontekst kulturowy oraz społeczne normy odnoszące się do wychowania i roli opiekuna. Jedną z najbardziej rozpowszechnionych definicji przemocy psychicznej jest ta zaproponowana przez WHO, która za taką przemoc uznaje brak środowiska wspierającego dziecko, w tym dostępności osoby dla dziecka znaczącej, co uniemożliwia mu rozwój kompetencji emocjonalnych i społecznych adekwatnych do jego osobistych możliwości i kontekstu społecznego⁸.

Wykorzystywanie seksualne

Światowa Organizacja Zdrowia definiuje wykorzystywanie seksualne dziecka jako włączanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody i/lub na którą nie jest dojrzałe rozwojowo i nie może zgodzić się w ważny prawnie sposób i/lub która jest niezgodna z normami prawnymi lub obyczajowymi danego społeczeństwa. Z wykorzystaniem seksualnym mamy do czynienia, gdy taka aktywność wystąpi między dzieckiem a dorosłym lub dzieckiem a innym dzieckiem, jeśli te osoby ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w relacji opieki, zależności, władzy. Celem takiej aktywności jest zaspokojenie potrzeb innej osoby⁹. Dzielą się one na:

- a) **Zachowania z kontaktem fizycznym**, związanym z dotykiem genitaliów lub/i odbytu dziecka lub piersi dziewczynek oraz dotykiem tych części ciała partnera przez dziecko. Wyróżnia się dwa typy zachowań z kontaktem fizycznym:

---

7 Włodarczyk, J. (2022). Przemoc wobec dzieci i zaniedbanie dzieci. W: M. Sajkowska, R. Szredzińska (red.), Dzieci się liczą 2022. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa i rozwoju dzieci w Polsce (s. 238–255). Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.

8 Tamże.

9 Włodarczyk, J. (2022). Wykorzystywanie seksualne dzieci. W: M. Sajkowska, R. Szredzińska (red.), Dzieci się liczą 2022. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa i rozwoju dzieci w Polsce (s. 324–339). Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.

- penetracja, gdy wagina, odbył lub usta dziecka są penetrowane przy użyciu penisa, palca lub przedmiotów,
  - kontakt bez penetracji – dotykanie intymnych części ciała dziecka, całowanie o charakterze seksualnym oraz dotykanie przez dziecko intymnych części ciała partnera.
- b) **Zachowania bez kontaktu fizycznego**, takie jak ekshibicjonizm, *voyeurism* (podglądanie, doprowadzenie do eksponowania genitaliów przez dziecko) oraz włączanie dziecka w oglądanie lub produkcję materiałów pornograficznych. Ta forma wykorzystywania zawiera również składanie dziecku propozycji o charakterze seksualnym i werbalne molestowanie dziecka (Finkelhor, 1994)¹⁰. Dotyczy również zachowań w przestrzeni wirtualnej.

Zaniedbanie

Choć nie każde dziecko w pieczy zastępczej doświadcza przemocy fizycznej, psychicznej czy wykorzystania seksualnego, to każde jest dzieckiem zaniedbywanym. Według WHO zaniedbanie obejmuje zarówno pojedyncze sytuacje, jak i schemat, w którym rodzic lub inny członek rodziny nie zapewnia odpowiednich warunków rozwoju i dobrego samopoczucia dziecka – tam, gdzie rodzic jest w stanie to zrobić. Może to dotyczyć takich obszarów jak zdrowie, edukacja, rozwój emocjonalny, odżywianie, schronienie i bezpieczne warunki życia. Rodzice dzieci zaniedbanych niekoniecznie są biedni. Mogą być równie dobrze sytuowani finansowo (WHO, 2006)¹¹. „Zwykle rozmawiamy o przemocy fizycznej, seksualnej czy emocjonalnej wobec dzieci. Jest jednak przemoc znacznie cięższa w życiu dziecka – zaniedbanie. Ono jest życiem dziecka. Zwykle jego jedynym doświadczeniem, które nie ma początku, ani końca. Tym samym zaniedbanie stanowi o jakości życia dziecka, nie pozwalając mu doświadczyć niczego innego. Taka sytuacja odbiera nadzieję, szansę na zmianę, pozbawia siły do życia. Zaniedbanie jest uznawane za traumę, bo zmienia kształtowanie się układu nerwowego dzieci” – mówiła dr Teresa Jadczak-Szumiło w czasie wykładu „Małe dziecko w sytuacji zaniedbania” wygłoszonego w ramach 20. Ogólnopolskiej Konferencji „Dziecko pokrzywdzone przestępstwem” zorganizowanej przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę.

Diagnoza przemocy wobec dzieci w Polsce w kontekście pobytu w pieczy zastępczej

Jak wynika z badań Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę z 2023 r. przeprowadzonych na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie nastolatków w wieku 11–17¹², większość dzieci (79%) doświadczyła w swoim życiu choć raz przemocy lub zaniedbania! W roku poprzedzającym badanie było to 52%.

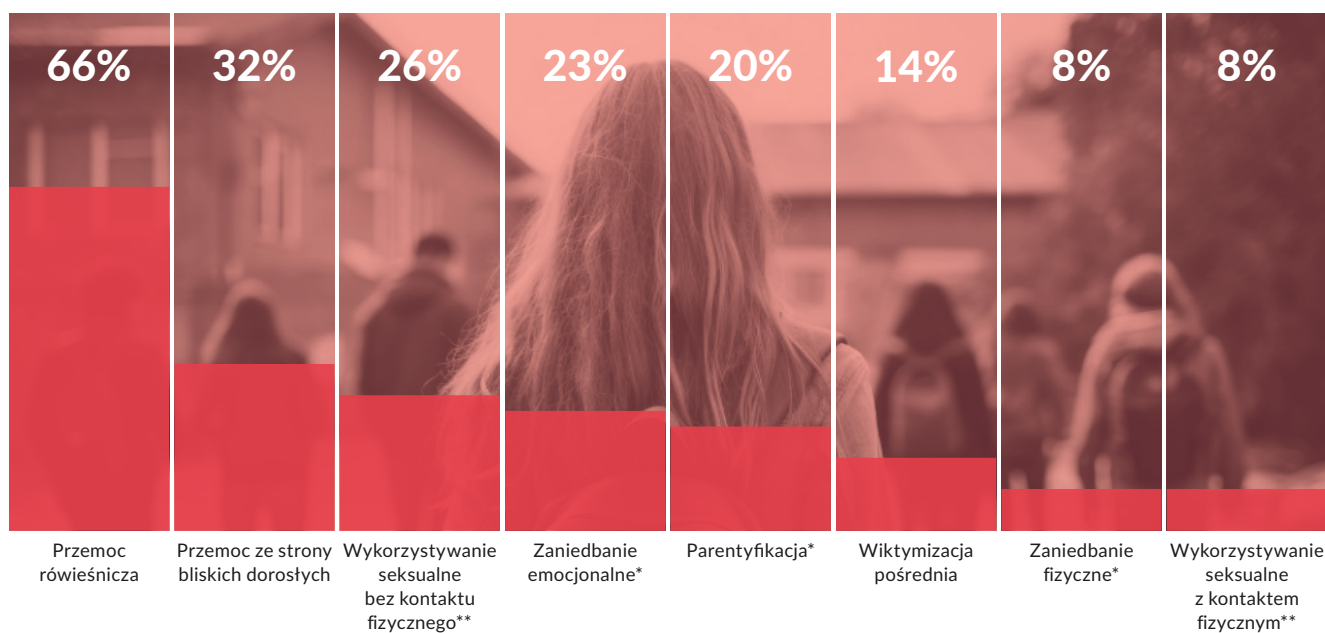
10 Sajkowska, M. (2002). Wykorzystywanie seksualne dzieci. Ustalenia terminologiczne, skala zjawiska, oblicza problemu społecznego. Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka, 1(1), 5–28.

11 Włodarczyk, J. (2022). Przemoc wobec dzieci i zaniedbanie dzieci. W: M. Sajkowska, R. Szredzińska (red.), Dzieci się liczą 2022. Raport o zagrożeniach bezpieczeństwa i rozwoju dzieci w Polsce (s. 238–255). Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.

12 Makaruk, K., Drabarek, K., Popyk, A., Wójcik, Sz. (2023). Diagnoza przemocy wobec dzieci w Polsce 2023. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.

Wykres przedstawia dane dotyczące tego, jaki odsetek badanych dzieci doświadczył przemocy w 8 kategoriach – przemoc rówieśnicza, przemoc ze strony bliskich dorosłych (zarówno fizyczna, jak emocjonalna), wykorzystanie seksualne bez kontaktu fizycznego, zaniedbanie emocjonalne, parentyfikacja (czyli odwrócenie ról, gdy dziecko przejmuję odpowiedzialności dorosłego w rodzinie), wiktymizacja pośrednia (gdy dziecko jest świadkiem przemocy), zaniedbanie fizyczne i wykorzystanie seksualne z kontaktem fizycznym.

Przemoc wobec dzieci

*pytania zadawane od 12 r.ż., n = 1717.

**pytania zadawane od 13 r.ż., n = 1403.

Badanie na ogólnopolskiej próbie
N = 2026 nastolatków w wieku 11–17 lat.
Diagnoza przemocy wobec dzieci w Polsce 2023

Badania dr Agaty Skalec-Ruczyńskiej¹³ jednoznacznie wskazują, że przyczyną umieszczenia dzieci w systemie pieczy zastępczej jest zjawisko przemocy. Przytoczone przez badaczkę dane dotyczące rodzin biologicznych, z których dzieci zostały odebrane i umieszczone w systemie pieczy zastępczej, jednoznacznie wskazują na występowanie w tych rodzinach nawarstwiających się problemów, tj. uzależnienia, przemocy, niezaradności życiowej, niskiego statusu społeczno-ekonomicznego, niewydolności opiekuńczo-wychowawczej czy samotnego rodzicielstwa. Stosowanie w rodzinie przemocy (szeroko rozumianej jako przemoc fizyczna, emocjonalna lub zaniedbywanie) wobec potomstwa było wskazywane jako bezpośrednia przyczyna ingerencji sądu i służb społecznych we władzę rodzicielską. Ponadto wskazane w analizie cechy środowiska rodzinnego stanowią znaczące czynniki ryzyka jej zaistnienia. Grupy te powinny być zidentyfikowane jako wymagające

13 Skalec-Ruczyńska A. (2023). Proces profesjonalizacji opiekunów zastępczych w Polsce. Główni aktorzy i zasoby. Difin.

szczególnej uwagi i wsparcia pod względem przeciwdziałania skutkom doświadczonej przemocy oraz zapobiegania jej transmisji na kolejne pokolenia.

Jak dodaje Skalec-Ruczyńska, nie przeprowadzono wspólnie ogólnopolskich, w pełni wiarygodnych badań dotyczących przyczyn umieszczania dzieci w systemie pieczy zastępczej. Badaczka posługuje się danymi zbieranymi przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Najczęstszymi pierwszoplanowymi przyczynami umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej według danych MRiPS były uzależnienie rodziców (39,5% przypadków – w tym w większości od alkoholu [38,1% wskazań]), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (29,2%), przemoc w rodzinie (4,1%), długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców (2,7%), niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców (2,6%) lub pobyt za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa; 1,7%).

Osobnym zagadnieniem jest przemoc, jakiej doświadczają wychowankowie placówek opiekuńczych. Jak pokazują badania Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę z 2009 roku przeprowadzone w ramach projektu *Sexual Abuse Against Children at Residential Institutions* skala doświadczeń wykorzystywania seksualnego wśród wychowanków warszawskich domów dziecka i wychowanków w placówkach z całego kraju jest zbliżona. Wychowankowie częściej niż ich rówieśnicy z próby ogólnopolskiej doświadczają różnych form przemocy seksualnej. Na podstawie badań nie stwierdzono jednoznacznie, jakie są przyczyny tego stanu rzeczy. Eksperti uczestniczący w badaniu wskazali, że jednym z podstawowych czynników ryzyka wykorzystywania seksualnego w czasie przebywania dzieci w placówce jest wcześniejsze doświadczenie przemocy seksualnej, często w rodzinach pochodzenia. Wykorzystywanie seksualne w rodzinie niejednokrotnie współwystępuje z innymi dysfunkcjami rodziny, takimi jak: alkoholizm, niski poziom świadomości moralnej, zaniedbanie środowiskowe, brak właściwej opieki i uwagi. Do czynników ryzyka związanych z sytuacją rodzinną należy dodać bycie świadkiem zachowań seksualnych rodziców (np. jednopokojowe mieszkanie). Ponadto przebywanie pod jednym dachem dzieci, z różnymi doświadczeniami przemocy – bycia jej świadkami i ofiarami – sprawia, że przemoc seksualna w takiej sytuacji staje się przede wszystkim rozładowaniem agresji i manifestacją siły.

Oparte na prawach dziecka podejście do funkcjonowania dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej

Najważniejszym dokumentem określającym prawa dziecka jest międzynarodowa Konwencja o prawach dziecka, inaczej nazywana światową konstytucją praw dziecka. Konwencja została uchwalona 20 listopada 1989 r. przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych. Polska ratyfikowała ją w 1991 r., przyjmując na siebie zobowiązanie do przestrzegania i realizowania zawartych w niej praw oraz do zapewnienia dzieciom możliwości korzystania z nich.

Konwencja uznała dziecko jako istotę ludzką posiadającą prawa cywilne, polityczne, socjalne, gospodarcze i kulturalne. Konwencja położyła nacisk na postrzeganie dzieci w sposób podmiotowy jako pełnowartościowych ludzi, którzy potrzebują szczególnego traktowania, opieki i warunków umożliwiających ich rozwój, ludzi mających prawo do zaspokajania swoich potrzeb oraz wyrażania zdania na tematy, które ich dotyczą, w tym decyzji związa-

nych z przebywaniem w różnych formach pieczy czy procesu przysposobienia. W preambule Konwencji podkreślono, że dziecko powinno być wychowywane w duchu pokoju, godności, tolerancji, wolności, równości i solidarności, co między innymi oznacza szacunek do dziecka jako drugiego człowieka. Prawa dziecka są uniwersalne i niezbywalne, a zatem żadne dziecko bez względu na sytuację czy miejsce pobytu nie może zostać ich pozbawione. Są one również współzależne i niepodzielne – realizacja jednego prawa zależy od realizacji wszystkich pokrewnych.

Chociaż wszystkie prawa są niezwykle ważne, niektóre z nich wydają się szczególnie istotne do zaznaczenia w kontekście dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Są to:

- **Zasada równego traktowania (art. 2 KPD).** Oznacza ona, że prawa przedstawione w Konwencji dotyczą każdego dziecka, a w kontakcie z nim nie można kierować się swoimi przekonaniem, osobistymi preferencjami czy uprzedzeniami. Podczas sprawowania opieki nad dziećmi każde z nich powinno być traktowane w ten sam sposób.
- **Zasada kierowania się nadrzędnym interesem dziecka (art. 3 KPD).** Dotyczy to działań prowadzonych zarówno przez dorosłych mających bezpośredni kontakt z dzieckiem, jak i osób, które są uprawnione do decydowania w sprawach związanych z dzieckiem. Obejmuje to również dobór kadry pracującej z wychowankami oraz nadzór nad jej pracą. Wszelkie decyzje powinny być podejmowane w sposób zapewniający realizację najlepiej pojętego interesu dziecka.
- **Zasada zapewnienia możliwie maksymalnych warunków życia oraz rozwoju (art. 6. KPD).** Oznacza zapewnienie dziecku takich warunków, które umożliwiają realizację jego pełnego potencjału fizycznego, psychicznego, emocjonalnego, społecznego oraz intelektualnego. Przykładem może być umożliwienie udziału w zajęciach dodatkowych, zgodnych z zainteresowaniami dziecka, wspierających jego wszechstronny rozwój, poszerzających zainteresowania lub kompensujących ewentualne deficyty. Ważnym elementem realizacji tej zasady jest również zapewnienie dostępu do terapii psychologicznej i psychiatrycznej.
- **Zasada dotycząca odseparowania dziecka od rodziców i prawa do utrzymywania kontaktów osobistych i bezpośrednich, z wyjątkiem, gdy jest to sprzeczne z interesem dziecka (art. 9. KPD).** Oznacza to, że dziecko ma prawo do utrzymywania kontaktu z rodzicami, gdy jest umieszczone w pieczy zastępczej. Ważne jest tutaj uwzględnienie woli, dobra i bezpieczeństwa dziecka. Zasada zawarta w tym artykule mówi również o prawie dziecka do informacji na temat przyczyn separacji z rodzicem – oznacza to między innymi wytlumaczenie w sposób zrozumiały i adekwatny do etapu jego rozwoju aktualnej sytuacji i motywów umieszczenia go w pieczy zastępczej, charakteru kontaktów lub ich braku z dotychczasowymi opiekunami/rodzicami podczas ograniczenia czy pozbawienia sprawowania władzy rodzicielskiej. Należy pamiętać, że uprawnienia rodzica nie zawsze idą w parze z dobrem dziecka i jego potrzebami.
- **Zasada zapewnienia dziecku prawa do wyrażania własnych poglądów w sprawach go dotyczących, wysłuchania jego opinii i uwzględnienia jej z uwagą na wiek i dojrzałość dziecka (art. 12. KPD).** Oznacza to, że przed podjęciem decyzji konieczne jest zapewnienie przestrzeni umożliwiającej poznanie perspektywy i woli dziecka. Należy wziąć je pod uwagę i starać się je zrealizować, jeśli jest to możliwe i zgodne z interesem dziecka.

Poszanowanie poglądów i zdania dziecka oznacza również jego prawo do odmowy czy wyrażenia sprzeciwu. Dotyczy to decyzji w takich obszarach, jak np. wybór zajęć lub szkoły, kontakty z rodzicami, umieszczenie w innym rodzaju pieczy zastępczej niż aktualna, wybór opiekuna prawnego, adopcja. Dziecko ma również możliwość wypowiedzania się w postępowaniu sądowym bezpośrednio lub za pośrednictwem przedstawiciela. Kluczowe jest dostosowanie języka rozmowy o potrzebach dziecka do jego możliwości poznawczych, oraz okazywanie zainteresowania zrozumieniem tego, co dziecko chce przekazać.

- **Zasada swobodnego zrzeszania się (art. 15. KPD).** Oznacza, że dziecko ma prawo do zrzeszania się, czyli tworzenia grup z innymi lub dołączania do tych już istniejących, jak na przykład koła tematyczne w szkole czy grupy harcerskie.
- **Zasada prywatności (art. 16. KPD).** Mówi o tym, że żadne dziecko nie może podlegać arbitralnej lub bezprawnej ingerencji w jego życie prywatne, domowe, rodzinne czy korespondencję (również elektroniczną). Oznacza to, że dziecko ma prawo do zachowania przestrzeni swojego życia osobistego, której nie chce ujawniać, i nikt nie ma prawa zmuszać go do dzielenia się tymi informacjami.
- **Zasada dostępu do opieki zdrowotnej (art. 24. KPD).** Każde dziecko ma prawo do jak najwyższego poziomu zdrowia i udogodnień w zakresie leczenia i rehabilitacji. Jest to gwarancja dostępu nie tylko do podstawowej opieki zdrowotnej, lecz również do specjalistycznego leczenia, którego – ze względu na zaniedbania w środowisku rodzinnym – często potrzebują dzieci umieszczone w pieczy zastępczej. Odnosi się to zarówno do zdrowia fizycznego, jak i psychicznego dziecka.
- **Zasada gwarantująca prawo do nauki (art. 28. KPD).** To prawo jest fundamentem działań podejmowanych przez państwa na rzecz realizacji powszechnego dostępu do edukacji, w tym zagwarantowanie poradnictwa szkolnego oraz zawodowego, jak również równości szans w tym zakresie. Zasada ta jest ściśle związana z prawem dziecka do maksymalnego rozwoju i ma zasadnicze znaczenie dla wzmocnienia jego pozycji.
- **Zasada ochrony przed niebezpieczną pracą (art. 32. KPD).** Oznacza ona ochronę przed wyciskiem ekonomicznym oraz wykonywaniem pracy, która może być niebezpieczna, szkodliwa dla rozwoju czy koliduje z kształceniem dziecka. Zasada ta gwarantuje również ustalenie wieku minimalnego umożliwiającego ubieganie się o pracę oraz ustanowienie osobnych przepisów dotyczących wymiaru pracy i warunków zatrudnienia dla osób niepełnoletnich.

Z zasad niewyczerpanych przez Konwencję o prawach dziecka a istotnych w kontekście wychowanków i wychowanek placówek opiekuńczych wskazać należy potrzebę poufności i dyskrecji – głównie z uwagi na stałe przebywanie w dużej grupie osób oraz przy zmieniających się opiekunach. Ponadto, w kontekście świata cyfrowego, w którym współcześnie funkcjonują dzieci, bardzo ważna jest zasada ochrony wizerunku. Wymaga ona odpowiedzialności dorosłych, którzy w sposób świadomy powinni podejmować decyzje związane z publikacją wizerunku dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Udostępnianie zdjęć czy nagrań z udziałem wychowanek i wychowanków może rodzić szereg następstw, o których często się zapomina – narażenie dziecka na utratę zdrowia i życia (np. poprzez nieświadome prze-

kazanie informacji o miejscu pobytu dziecka), ostracyzm rówieśniczy, naruszenie wizerunku przez osoby trzecie (jak np. psycholog pracujący z dzieckiem, „chwalący” się w mediach społecznościowych z kim pracuje czy sponsor placówki). Ponadto należy pamiętać o naczelnej zasadzie, która mówi, że „w Internecie nic nie ginie”.

Część II.

Standardy ochrony dzieci

● CZYM SĄ STANDARDY OCHRONY DZIECI?

SOD to zasady postępowania mające na celu ochronę dzieci przed krzywdzeniem i zagwarantowanie im dobrostanu oraz możliwości rozwoju (*safeguarding*), a także zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom w sytuacji, gdy istnieje podejrzenie, że są krzywdzone (*child protection*).

● Standard I. POLITYKA

Placówka ustanawia i wprowadza w życie *Politykę ochrony dzieci*.

1. Polityka dotyczy całego personelu (pracowników, współpracowników, stażystów i wolontariuszy).
2. Organ zarządzający placówką zatwierdza *Politykę*, a za jej wdrażanie i nadzorowanie odpowiada kierownictwo placówki.
3. Zarząd placówki wyznacza osobę odpowiedzialną za monitoring realizacji *Polityki*. Rola, zadania oraz kwalifikacje tej osoby są jasno określone.
4. Polityka ochrony dzieci jasno i kompleksowo określa:
  - zasady bezpiecznej rekrutacji personelu;
  - sposób reagowania na podejrzenia, że dziecko doświadcza krzywdzenia, oraz zasady prowadzenia rejestru interwencji;
  - zasady bezpiecznych relacji personel–dziecko, dziecko–dziecko oraz rodzice–dzieci¹⁴;
  - zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych;
  - zasady ochrony wizerunku i danych osobowych dzieci¹⁵;
  - zasady przygotowywania personelu do przestrzegania standardów i sposób dokumentowania tej czynności;
  - zasady przeglądu i aktualizacji standardów oraz sposób dokumentowania tej oceny.
5. Polityka jest opublikowana na stronie internetowej placówki oraz w jej siedzibie i szeroko promowana wśród całego personelu, rodziców i dzieci, a poszczególne grupy są z nią aktywnie zapoznawane poprzez działania edukacyjne i informacyjne, prowadzone w sposób przystępny i zrozumiały.
6. Polityka uwzględnia sytuację dzieci z niepełnosprawnościami oraz ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

---

14 Zasady bezpiecznych relacji rodzice–dzieci nie wynikają wprost z ustawy. Stanowią rekomendację Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę, stworzoną w myśl intencji ustawodawcy o dostosowaniu standardów do specyficznych potrzeb określonych podmiotów.

15 Rozumiane nie tylko jako stosowanie polityki RODO, ale też dbałość o godne przedstawianie wizerunku dziecka w mediach społecznościowych.

Realizacja tego standardu oznacza, że w placówce w sposób kompleksowy i systemowy podjęto wdrażanie standardów ochrony dzieci poprzez opracowanie i wprowadzenie w życie *Polityki ochrony dzieci*. Zawiera ona jasne wytyczne dotyczące tego, jak przeciwdziałać naruszaniu praw dzieci, jak tworzyć środowisko przyjazne i bezpieczne dzieciom oraz jakie kroki podjąć w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.

Rekomendujemy, aby *Polityka* była oddzielnym dokumentem. Ustanowienie *Polityki ochrony dzieci* stanowi jasny komunikat zarówno dla personelu, jak i dla dzieci oraz ich rodziców/opiekunów, że w codziennej pracy placówki respektowane są takie wartości, jak dobro dziecka oraz jego prawo do życia w bezpiecznym i zapewniającym rozwój otoczeniu.

Standard II. PERSONEL

Placówka monitoruje, edukuje i angażuje swój personel w kwestii zapobiegania krzywdzeniu dzieci.

1. W ramach rekrutacji członków personelu pracujących z dziećmi prowadzona jest ocena przygotowania kandydatów do pracy z dziećmi oraz sprawdzane są ich referencje.
2. Placówka o każdym członku personelu pozyskała dane z Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym oraz informacje z Krajowego Rejestru Karnego, a także – w przypadkach prawem wskazanych – z rejestrów karalności państw trzecich w zakresie określonych przestępstw (albo odpowiadających im w przepisach prawa obcego czynów zabronionych) lub oświadczenia o niekaralności.
3. Określone zostają zasady bezpiecznych relacji całego personelu placówki z dziećmi, wskazujące, jakie zachowania są niedozwolone, a jakie pożądane w kontakcie z dzieckiem.
4. Placówka wyznacza osobę odpowiedzialną za przygotowanie personelu do stosowania standardów.
5. Placówka zapewnia swojemu personelowi podstawową edukację na temat ochrony dzieci przed krzywdzeniem i pomocy dzieciom w sytuacjach zagrożenia w zakresie:
  - rozpoznawania symptomów krzywdzenia dzieci;
  - stosowania adekwatnych do sytuacji procedur interwencji w przypadku podejrzeń krzywdzenia;
  - odpowiedzialności prawnej personelu zobowiązanego do podejmowania interwencji;
  - przestrzegania praw dziecka oraz opartej na szacunku komunikacji z dziećmi i ich rodzicami/opiekunami,
6. Określone zostają zasady przygotowywania personelu do respektowania standardów oraz sposób dokumentowania tej czynności.

Standardy uzupełniające:

1. Cały personel placówki pracujący z dziećmi jest przygotowany, by edukować:
  - dzieci na temat ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem;

Więcej na ten temat w:
[Uważna placówka, uważna organizacja. Praktyczny przewodnik dla pracowników podmiotów zobowiązanych do wprowadzenia standardów ochrony dzieci.](#)

- opiekunów dzieci na temat wychowania bez przemocy oraz chronienia dzieci przed przemocą i wykorzystywaniem.
2. Personel dysponuje materiałami edukacyjnymi dla dzieci i dla rodziców oraz aktywnie je wykorzystuje.

Przyjęcie omawianego standardu oznacza, że w placówce – poprzez wprowadzenie zasad bezpiecznej rekrutacji oraz bezpiecznych relacji personelu z dzieckiem – podjęto odpowiednie kroki, by minimalizować ryzyko krzywdzenia dziecka, wynikające z okoliczności sprzyjających potencjalnym sprawcom, tj. słabej kontroli, dostępności i możliwości. Ponadto jest wyrazem troski o budowanie środowiska, w którym dzieci są traktowane z szacunkiem, przestrzegane są ich prawa i podejmowane są wszelkie starania, aby wzmacniać wszechstronny rozwój dziecka i przygotować je do życia społecznego. Wdrożenie tego standardu wskazuje również, że wszystkie osoby pracujące z dziećmi lub działające na ich rzecz mają dostęp do szkoleń, które są pomocne w zdobywaniu kompetencji niezbędnych do zapewnienia dzieciom ochrony i przeciwdziałania zagrożeniom. Ponadto jest sygnałem, że w placówce zatrudniono przygotowany merytorycznie i sprawdzony personel, a dzieci i opiekunowie mają możliwość poszerzania swojej wiedzy na temat ochrony przed krzywdzeniem.

Standard III. PROCEDURY

W placówce funkcjonują procedury zgłaszania podejrzenia oraz podejmowania interwencji w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dziecka.

1. W placówce funkcjonują powszechnie znane personelowi procedury, które określają krok po kroku, jakie działania należy podjąć w sytuacji krzywdzenia dziecka lub zagrożenia jego bezpieczeństwa ze strony personelu, członków rodziny, rówieśników i osób trzecich, a także zasady ustalania planu wsparcia dziecka po ujawnieniu krzywdzenia.
2. Placówka opracowuje sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru dziecka.
3. Placówka wyznacza osobę odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszeń, uruchamianie odpowiedniej ścieżki interwencji i udzielenie dziecku krzywdzonemu wsparcia.
4. Placówka dysponuje danymi kontaktowymi lokalnych instytucji i organizacji, które zajmują się interwencją i pomocą w sytuacjach krzywdzenia dzieci (policja, sąd rodzinny, centrum interwencji kryzysowej, ośrodek pomocy społecznej, placówki ochrony zdrowia) oraz zapewnia dostęp do nich wszystkim pracownikom.
5. W placówce wyeksponowane są informacje dla dzieci na temat możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży, a także dane kontaktowe do osoby odpowiadającej w placówce za przyjmowanie zgłoszeń.

Realizacja tego standardu oznacza, że w placówce istnieje procedura opisująca krok po kroku, jak i komu zgłaszać podejrzenie krzywdzenia dziecka, oraz w jaki sposób podejmowana jest decyzja o interwencji w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa dziecka. Jasne wytyczne

nie tylko w przejrzysty sposób regulują działania personelu, ale pozwalają też uniknąć rozproszenia odpowiedzialności, wspierają uwrażliwienie na dobrostan dziecka i zmniejszają ryzyko wynikające z sytuacji, w której niezgłoszenie niepokojących sygnałów może doprowadzić do dalszego krzywdzenia dziecka lub wręcz przyczynić się do jego śmierci.

Standard IV. MONITORING

Placówka monitoruje i okresowo weryfikuje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi standardami ochrony dzieci, dokonując ich przeglądu i aktualizacji.

1. Przyjęta *Polityka ochrony dzieci* jest weryfikowana i aktualizowana przynajmniej raz na dwa lata, ze szczególnym uwzględnieniem analizy danych z rejestru przypadków i sytuacji związanych z wystąpieniem zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.
2. W ramach weryfikacji *Polityki* placówka konsultuje się z dziećmi¹⁶ i ich opiekunami.

Realizacja tego standardu oznacza, że *Polityka ochrony dzieci* jest funkcjonującym w praktyce dokumentem, podlegającym bieżącej weryfikacji i aktualizowanemu, np. poprzez ankiety, jak też ocenę przeszłych wydarzeń pod kątem efektywności procedur. Takie podejście zwiększa zaangażowanie i poczucie odpowiedzialności personelu, ponieważ umożliwia mu sprawdzanie stopnia znajomości zasad i procedur, a także pozwala rozstrzygnąć ewentualne wątpliwości dotyczące niejasności czy niespójności we wprowadzonych regulacjach. Skierowanie pytania o to, jak dzieci postrzegają swoje bezpieczeństwo i obowiązujące w placówce standardy ochrony dzieci, nie tylko pozwala uwzględnić ich opinię, ale zapewnia im również podmiotowość w działaniach, których są adresatami. Z kolei włączenie opiekunów w proces ewaluacji przyjętych standardów może być dobrą praktyką, jeśli tylko pozostaje w zgodzie z bezpieczeństwem i najlepszym interesem dzieci.

---

¹⁶ Przykładowy kwestionariusz *Monitoring polityki – ankieta dla dzieci* zamieszczono w [załączniku nr 11](#).

Czego od placówek opiekuńczo-wychowawczych wymaga znowelizowana ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich?

Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich poszerza dotychczasowe obowiązki ciążące na placówkach opiekuńczo-wychowawczych o:

- konieczność odebrania od osoby przyjmowanej do pracy związanej z opieką, wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, rozwijaniem zainteresowań przez małoletnich oświadczenia o państwie lub państwach, w których zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczpospolita Polska i państwo obywatelstwa, oraz informacji z rejestrów karnych państw wskazanych w tym oświadczeniu, uzyskiwanej do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi, bądź zwykłej informacji z rejestru, jeżeli prawo danego państwa nie przewiduje sporządzania informacji dla tych celów (**nie ma takiego rejestru lub informacja nie jest wydawana**);

WAŻNE: Obowiązek weryfikacji w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym obowiązuje od 1.10.2017 r. Jeśli placówka nie dopełniła tego wymogu względem osób zatrudnionych przed 15.02.2024 r., powinna niezwłocznie uzupełnić ten brak.

- konieczność przyjęcia standardów ochrony małoletnich, które uwzględniają:
  - zasady bezpiecznych relacji (personel–dziecko, dziecko–dziecko);
  - procedury interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka;
  - zasady przeglądu i aktualizacji standardów;
  - sposób udostępniania standardów rodzicom i dzieciom;
  - zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu do wdrożenia standardów;
  - wyznaczenie osób odpowiedzialnych za przyjmowanie i dokumentację zgłoszeń oraz uruchamianie odpowiedniej ścieżki interwencji;
  - plan wsparcia dziecka krzywdzonego;
  - zasady dostępu do Internetu i ochrony przed szkodliwymi treściami¹⁷;
  - respektowanie szczególnej sytuacji dzieci z niepełnosprawnościami oraz ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Standardy powinny być sformułowane w sposób przystępny oraz zrozumiały dla dzieci i zostać udostępnione na stronie internetowej placówki oraz w widocznym miejscu w jej siedzibie.

Placówka ma obowiązek co najmniej raz na dwa lata dokonywać oceny i aktualizacji standardów.

¹⁷ Ważne, aby w zasadach bezpiecznych relacji uwzględnić reguły dotyczące komunikacji *online* oraz profilaktykę cyberprzemocy rówieśniczej.

Powyższe wymogi należy dostosować do specyfiki danego podmiotu. Przy czym katalog zaleceń nie jest zbiorem zamkniętym. Jeśli przeprowadzona w placówce analiza ryzyka¹⁸ ujawni dodatkowe potrzeby, warto na nie odpowiedzieć i poszerzyć zakres *Polityki* o kolejne zapisy. Uważne przyjrzenie się potrzebom wynikającym ze specyfiki funkcjonowania placówki pozwoli zwiększyć bezpieczeństwo dzieci. Należy w tym miejscu podnieść, że ze względu na samo swoje usytuowanie, w tym m.in. sprawowanie opieki w trybie całodobowym wobec dzieci, które w większości doświadczyły krzywdzenia w rodzinie pochodzenia, placówki opiekuńczo-wychowawcze znajdują się w podniesionym ryzyku sytuacyjnym, ryzyku podatności i ryzyku instytucjonalnym, co powinno mieć swoje odzwierciedlenie w dostosowywaniu zapisów *Polityki* do potrzeb placówki.

---

¹⁸ Piszemy o niej dalej w części III, rozdz. 2: *Diagnoza: audyt wewnętrzny i ocena ryzyka* (str. 28).

Część III.

Wdrażanie standardów ochrony dzieci

W tej części podręcznika prześledzimy krok po kroku proces wdrażania standardów ochrony dzieci. Zwrócimy uwagę na te obszary działalności placówki opiekuńczo-wychowawczej, którym w szczególności należy się przyjrzeć. Ponadto proponujemy zagadnienia do przedyskutowania i podpowiemy, o czym warto pamiętać przy tworzeniu *Polityki ochrony dzieci* oraz składających się na nią zasad.

Na końcu niniejszego podręcznika zamieściliśmy wzory dokumentów, które można dostosować do potrzeb placówki.

1. Grupa robocza

Znaczną część pracy nad wdrażaniem standardów może wykonać grupa robocza, powołana przez zarząd placówki. Głównym jej zadaniem jest spisanie zasad i procedur składających się na *Politykę ochrony dzieci*. Dokument ten powinien odnosić się do wszystkich standardów, a jednocześnie odzwierciedlać specyfikę placówki. Z tego powodu wskazane jest, by w skład grupy roboczej weszły osoby pełniące rozmaite funkcje (np. dyrektor, wychowawca, psycholog, pedagog) i realizujące zadania w różnych obszarach (np. personel administracyjny, personel pomocniczy), a także zatrudnione w różnych formach (w tym np. pracownicy, wolontariusze, praktykanci). Każda z tych grup może wnieść ważną perspektywę, odwołując się do charakteru wykonywanych zadań, swojej wiedzy i doświadczenia.

Warto również zaplanować konsultacje z samymi dziećmi (w sposób dostosowany do ich wieku) oraz stworzyć przestrzeń na zgłaszanie uwag do dokumentów i zarezerwować czas na ich przeanalizowanie.

Rolą zarządu placówki jest koordynacja całego procesu. Należy mieć na uwadze, że rozwiązania dotyczące ochrony dzieci staną się skuteczne tylko wtedy, gdy zarząd będzie realnie wspierał ich wdrażanie i stosowanie w obrębie całej placówki.

Przed przystąpieniem do działania w grupie roboczej przyjmijcie wspólne zasady pracy, które pomogą Wam w osiągnięciu celu. Możecie spisać je na flipcharcie i umieścić w widocznym miejscu. Zastanówcie się, co ułatwi Wam merytoryczną dyskusję, dzielenie się pomysłami oraz wykorzystanie doświadczenia i perspektywy wszystkich osób. Można przyjąć na przykład następujące zasady:

- Każdy ma prawo do wypowiedzi.
- Podczas burzy mózgów nie oceniamy padających propozycji.
- Nie przerywamy sobie.
- Wyciszamy telefony komórkowe.
- Przygotowujemy się do spotkań.

Na tym etapie warto również ustalić:

- realistyczny dla danej placówki plan działania i harmonogram prac;
- tryb podejmowania decyzji;
- zasady komunikacji poza spotkaniami;
- ścieżkę wymiany informacji pomiędzy kierownictwem placówki a grupą roboczą.

2. Diagnoza: audyt wewnętrzny i ocena ryzyka

Audyt wewnętrzny i ocena ryzyka odnoszą się do wstępnej fazy wdrażania standardów ochrony dzieci. Audyt ma ułatwić diagnozę aktualnego stanu przestrzegania standardów w danej placówce. Na stronie standardy.fdds.pl dostępne jest narzędzie do oceny funkcjonowania placówki w tym zakresie poprzez określenie jego mocnych i słabych stron oraz obszarów, w których można dokonać zmian lub poprawek. Z kolei ocena ryzyka pozwala na podjęcie namysłu nad obszarami działalności, które mogą stanowić potencjalne zagrożenie dla bezpieczeństwa dziecka, oraz nad sposobami poprawy sytuacji.

Audyt wewnętrzny placówki w trzech krokach

REJESTRACJA. Pierwszym krokiem jest zarejestrowanie placówki na portalu standardy.fdds.pl w celu utworzenia indywidualnego konta.

ANKIETA. Po rejestracji na portalu standardy.fdds.pl należy wypełnić ankietę – można to zrobić samodzielnie lub analizując pytania wraz z członkami grupy roboczej. Jej wynik pozwoli określić, jakie działania na rzecz ochrony dzieci przed krzywdzeniem są już realizowane, a czego brakuje, aby można było uznać, że standardy są spełniane. Na pytania w ankiecie trzeba odpowiadać zgodnie ze stanem faktycznym. W przypadku braku pewności, że jakieś rozwiązanie jest wdrożone, należy zaznaczyć, że go nie ma.

PLAN DZIAŁAŃ. Po wypełnieniu ankiety i ocenie poziomu zaawansowania w realizacji standardów ochrony dzieci każda placówka otrzymuje informacje zwrotne, które należy wykorzystać w procesie opracowywania planu dalszych działań.

OCENA RYZYKA. Uzupełnieniem audytu wewnętrznego jest ocena ryzyka krzywdzenia dzieci w placówce. To ważne zadanie dla każdego podmiotu wdrażającego standardy ochrony dzieci. Do przeprowadzenia analizy ryzyka krzywdzenia dzieci w placówce można wykorzystać schemat pytań *Ocena ryzyka (zał. nr 2)* oraz tabelę *Obszary ryzyka (zał. nr 3)*.

Uwaga! **Doświadczenia organizacji i instytucji na całym świecie wskazują, że każdy obszar pracy niesie ryzyko krzywdzenia dzieci, dlatego należy przyrzeć się im wszystkim.**

Schemat pytań *Ocena ryzyka* pomoże w identyfikacji czynników ryzyka na różnych polach funkcjonowania placówki. W schemacie proponujemy przyjrzenie się następującym obszarom działalności: 1) personel/kadra pracująca i współpracująca, 2) partnerzy, 3) zewnętrzni usługodawcy, 4) działania placówki, 5) komunikacja i wizerunek, 6) sponsorzy i 7) *fundraising*, a następnie identyfikację specyficznych dla tych obszarów czynników ryzyka.

Niektóre zagrożenia mogą być wspólne dla ogółu podmiotów i dotyczyć wszystkich dzieci, ale część z nich będzie ściśle związana ze specyfiką działalności danej placówki. Dlatego istotne jest, aby członkowie grupy szukali odpowiedzi na pytania stawiane z punktu widzenia rozmaitych ról, które reprezentują, oraz rozważali różne sytuacje. Takie wszechstronne podejście może skutkować dostrzeżeniem ukrytego dotąd ryzyka. Z tego powodu do arkusza warto dodawać specyficzne i ważne dla placówki pola jej funkcjonowania, a także pytania, które pozwolą poszerzyć perspektywę i dostrzec nowe zagrożenia.

Tabela *Obszary ryzyka* może posłużyć grupie roboczej do dalszej analizy zagrożeń. Ten etap pracy zakłada wykorzystanie listy czynników ryzyka, które zostały zidentyfikowane i spisane podczas pracy z arkuszem pytań, oraz ewentualnie nowych, jeśli takie pojawiły się w toku dyskusji. Czynnikiem ryzyka należy nadać rangę, tj. określić, czy ryzyko jest w danym przypadku wysokie, średnie czy niskie, a następnie zastanowić się nad metodami ograniczenia danego ryzyka i konkretnymi działaniami, które mogą zostać wdrożone w tym celu.

Wypełnienie tabeli pozwoli ustalić priorytety oraz zaprojektować działania umożliwiające minimalizację ryzyka krzywdzenia dzieci. Grupa robocza powinna przeanalizować każdy czynnik ryzyka z osobna, a także przemyśleć, jak mogą one wzajemnie na siebie wpływać. Podczas pracy nad oceną czynników można podzielić grupę roboczą na mniejsze zespoły, które zajmą się analizą poszczególnych obszarów.

W toku dalszych prac należy skoncentrować się na czynnikach ryzyka o randze wysokiej lub średniej i dla nich sporządzić strategię minimalizacji ryzyka oraz plan działań. Generowanie rozwiązań ograniczających ryzyko jest ważnym i jednocześnie bardzo kreatywnym etapem. Warto wówczas oddać głos osobom pełniącym różne funkcje w placówce. Do zadań wskazanego członka grupy roboczej będzie należało zanalizowanie, czy proponowane rozwiązania są zasadne i wykonalne.

Jedną z możliwości weryfikacji jest zadawanie na bieżąco pytań, takich jak:

- Czy to działanie zmniejsza to konkretne ryzyko?
- Czy podjęcie tego działania jest możliwe do realizacji i efektywne pod kątem kosztów? Czy nie wymaga znaczących nakładów finansowych?
- Czy wdrożenie działania jest realne, biorąc pod uwagę kontekst, w jakim funkcjonuje placówka?

Propozycje, które spełniają powyższe kryteria, można zapisać w części: *Działania do wdrożenia*. Powinny się w niej znaleźć punkty wybrane do realizacji przez uczestników grupy roboczej – może to oznaczać, że zostaną one uwzględnione w *Polityce ochrony dzieci* lub w ramach innych zadań wspierających wdrażanie standardów ochrony dzieci. Wyniki tej pracy należy zestawić z informacjami zwrotnymi uzyskanymi po wypełnieniu ankiety na stronie standardy.fdds.pl. Jeśli pojawią się nowe zadania, warto je dopisać i zaplanować ich realizację. Istotne jest, aby ten etap pracy został zachowany do wykorzystania w przyszłości, np. w formie notatki lub zdjęcia.

Strategia wdrożenia standardów ochrony dzieci w placówce powinna zawierać następujące elementy:

1. Opracowanie *Polityki ochrony dzieci*.
2. Wdrożenie *Polityki ochrony dzieci* – ustalenie kto, gdzie i kiedy podejmie określone działania.
3. Upowszechnianie *Polityki ochrony dzieci* – ustalenie, w jaki sposób poinformuje się o niej osoby zainteresowane.
4. Realizacja ustalonych w *Polityce ochrony dzieci* działań.
5. Analiza i ocena podejmowanych działań.

3. Opracowanie *Polityki ochrony dzieci*

3.1. ETAP PRZYGOTOWAWCZY

Przygotowanie *Polityki ochrony dzieci* to wieloetapowy proces, dlatego warto starannie przeemyśleć wszystkie aspekty i całą pracę odpowiednio rozłożyć w czasie. Zadania grupy roboczej w początkowej fazie będą związane ze zdefiniowaniem oczekiwań względem ochrony dzieci w placówce, weryfikacją dokumentów odnoszących się do tego zagadnienia oraz ustaleniem kształtu *Polityki ochrony dzieci*.

Zagadnienia do omówienia w grupie roboczej:

A. Uzgodnienie kwestii związanych z ochroną dzieci w placówce

- Jakie korzyści przyniesie placówce oraz kadrze pracowników i współpracowników wprowadzenie zasad i procedur ochrony dzieci?
- Jakich korzyści dla rozwoju każdego dziecka dostarczy wdrożenie *Polityki*?
- Jakie zalety będzie miało wdrożenie *Polityki* na linii personel–dziecko–rodzic?
- Do jakich ważnych dla Waszej placówki wartości (obok dobra dziecka) powinna odnosić się tworzona *Polityka*?

- Jakie osoby spoza Waszej placówki mają lub mogą mieć bezpośredni kontakt z dziećmi?
- Jakie wątpliwości i pytania na temat *Polityki* mogą pojawić się ze strony pozostałych członków kadry pracowników i współpracowników?
- Jak chcecie odpowiedzieć na te wątpliwości i pytania oraz jakimi argumentami możecie wesprzeć wprowadzenie *Polityki*?

B. Określenie preferowanej struktury *Polityki ochrony dzieci*

- Czym Wasza *Polityka* będzie się różnić od innych tego rodzaju dokumentów?
- Co specyficznego jest w działaniu Waszej placówki i powinno znaleźć odzwierciedlenie w *Polityce*?
- Jaką formę ma przybrać dokument, aby był zrozumiały i czytelny w odbiorze dla wszystkich osób związanych z Waszą placówką?
- Jak będzie wyglądał proces zapoznawania się z *Polityką* przez każdą osobę związaną z Waszą placówką, która ma bezpośredni lub pośredni kontakt z dziećmi?

C. Rozważenie powiązań między *Polityką ochrony dzieci* a innymi formalnymi zasadami obowiązującymi w placówce

- Jakie regulaminy i procedury obowiązują w Waszej placówce (np. polityka zatrudnienia, zasady bezpieczeństwa i higieny pracy, polityka ochrony danych osobowych, polityka dyscyplinarna, polityka antydyskryminacyjna)?
- Czy dokumenty te odnoszą się do kwestii regulowanych w *Polityce*?
- Jak możecie rozwiązać problem ewentualnych sprzeczności między treścią tych dokumentów a tym, co ma być zapisane w *Polityce*?

O czym powinna pamiętać grupa robocza

- Różne rodzaje placówek mają swoją specyfikę.
- Dzieci ze specjalnymi potrzebami zdrowotnymi (dzieci chore, z niepełnosprawnościami, z ograniczeniami w komunikacji z otoczeniem) są szczególnie narażone na doświadczanie krzywdzenia.
- Błędne diagnozy dziecka (leczenie ADHD, autyzmu, ODD itp. zamiast traumy wczesnodziecięcej) zwiększają skalę krzywdzenia.
- Należy zgłaszać podejrzenia przemocy, nawet kiedy dziecko jest już zabezpieczone poza środowiskiem krzywdzącym. Każde zgłoszenie ma sens!
- Należy chronić dziecko, a nie dorosłego.
- Należy izolować sprawcę od dziecka doświadczającego krzywdzenia.
- Warto regulować i uważnie monitorować kontakty dziecka z rodzicem.
- W przypadku „urlopowania” dziecka, należy uwzględnić to, co przekazuje dziecko, nie polegać wyłącznie na opinii z OPS.
- Rodzic, który wykazuje zainteresowanie dzieckiem i kontaktami z nim, nie zawsze jest bezpiecznym i niekrzywdzącym opiekunem.

- W zasadach bezpiecznych relacji warto zwrócić szczególną uwagę na wyjścia wychowawców z dziećmi poza placówkę oraz nocne dyżury.
- Sposób upowszechniania standardów w placówce ma znaczenie! Piktogramy, plakaty będą dobrym rozwiązaniem dla dzieci. Wychowawcy i specjaliści powinni podlegać stałej i obowiązkowej superwizji oraz regularnie uczestniczyć w szkoleniach.
- Cała kadra zarządzająca powinna być zaangażowana w popularyzację standardów.
- Warto zachować uważność na obecność „obcych” osób na terenie placówki, szczególnie jeśli współdzieli ona siedzibę z innym podmiotem.

3.1a. Deklaracja (preambuła)

Na tym etapie grupa robocza może przygotować deklarację, która będzie wstępem (preambułą) do regulacji zawartych w *Polityce ochrony dzieci* i zakomunikuje:

- dlaczego Wasza placówka chce opracować i wdrożyć *Politykę* oraz procedury ochrony dzieci;
- w jaki sposób – w szerokim ujęciu – zamierza wypełnić zadanie ochrony dzieci;
- kogo dotyczą zasady i procedury ochrony dzieci oraz jaki jest ich status – czy są obowiązkowe, czy muszą być przestrzegane przez wszystkie osoby związane z placówką;
- jaka definicja krzywdzenia dzieci została przyjęta przez Waszą placówkę;
- w jakim stopniu *Polityka ochrony dzieci* jest spójna z innymi zasadami i procedurami promującymi prawa dzieci w placówce;
- w oparciu o jakie ważne dla placówki wartości wprowadzane są standardy ochrony dzieci;
- w jakim stopniu wprowadzenie *Polityki*, jej znajomość i stosowanie wpłyną na ogólny rozwój dzieci.

3.2. WSTĘPNA WERSJA POLITYKI

Kolejnym etapem działania grupy roboczej jest opracowanie wstępnej wersji *Polityki ochrony dzieci*. Dokument powinien regulować te obszary funkcjonowania placówki, które wiążą się z możliwością naruszenia praw dziecka – począwszy od kwestii bezpieczeństwa i wsparcia, aż po zagadnienie interwencji w sytuacjach zagrażających jego życiu, zdrowiu i dobrostanowi. Tworzenie *Polityki* ułatwi wypełnienie ankiety autoewaluacyjnej oraz skorzystanie z generatora (narzędzie dostępne jest dla podmiotów zarejestrowanych na stronie standardy.fdds.pl).

3.2a. Zasady bezpiecznej rekrutacji personelu

Bardzo rzadko, ale zdarza się, że o pracę w podmiotach działających na rzecz dzieci ubiegają się osoby chcące uzyskać „dostęp” do potencjalnych ofiar krzywdzenia. Szukają one miejsc o słabym systemie rekrutacji lub takich, w których nie przestrzega się standardów.

Dobór odpowiedniej kadry pracowników i współpracowników w placówkach opiekuńczo-wychowawczych jest kluczowym elementem tworzenia środowiska, które będzie chronić dzieci przed krzywdzeniem i jednocześnie wspierać ich rozwój życiowy. Ważne zatem, aby zatrudniane osoby wyróżniały się nie tylko pod względem posiadanej wiedzy, umiejętności

i doświadczenia zawodowego, ale były też należycie weryfikowane pod kątem predyspozycji do pracy z dziećmi. Wprowadzenie jasnego systemu weryfikacji kandydatów przed zaofferowaniem im pracy jest jednym z podstawowych czynników zapobiegania sytuacjom krzywdzenia dzieci. Zasady te powinny określać, jakie praktyki są obowiązkowe bądź zalecane w procesie bezpiecznej rekrutacji członków kadry pracowników (w tym również obcokrajowców).

Pamiętaj! Rekrutacja pracowników placówki opiekuńczo-wychowawczej odbywa się przy zachowaniu wymogów mających zastosowanie do danego pracownika a określonych w:

- Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i w innych przepisach prawa regulujących kwestię zatrudnienia osób pracujących z dziećmi, bez względu na to, czy zawarto z nią umowę o pracę, umowę cywilnoprawną czy też umowę wolontaryjną (w zależności od typu placówki art. 97, 98 i 113 ustawy).
- Art. 21 Ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.

Zagadnienia do omówienia w grupie roboczej:

- Jak obecnie wygląda proces rekrutacji? Czy wytyczne odnoszą się do wszystkich członków kadry pracowników i współpracowników z uwzględnieniem wolontariuszy, stażystów (w tym nieletnich), przedstawicieli opieki medycznej?
- Czy w przeszłości zdarzyło się, że w placówce pracowała osoba, która nie powinna zostać dopuszczona do kontaktu z dziećmi? Jak można było uniknąć takiej sytuacji?
- Czy w toku rekrutacji weryfikowane są kwalifikacje kandydatów do pracy z dziećmi oraz sprawdzana jest wśród nich znajomość zagadnień związanych z ochroną dzieci przed krzywdzeniem?
- Czy kandydaci są proszeni o referencje? Czy wiecie, jak uzyskać takie informacje zgodnie z przepisami prawa?
- Czy każda zatrudniana osoba jest sprawdzana w Rejestrze Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym i przedstawia informację z Krajowego Rejestru Karnego? Czy w określonych przypadkach zatrudniane osoby przedkładają informację z rejestrów karalności państw trzecich lub oświadczenia o niekaralności?

WAŻNE: Za brak weryfikacji, czy osoba, która dopuszczana jest do pracy bądź wykonywania usług, jak również przyjmowana na staż lub wolontariat, figuruje w Rejestrze Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym i w Krajowym Rejestrze Karnym, grozi kara aresztu, ograniczenia wolności lub grzywna wynosząca co najmniej 1000 zł.

3.2b. Procedura interwencji

Jednym z kluczowych elementów *Polityki ochrony dzieci* jest procedura reagowania na przypadki podejrzenia, że dziecko doświadcza krzywdzenia. Procedura powinna być dostosowana do specyfiki placówki, dlatego na jej przygotowanie warto poświęcić więcej czasu. **Ważne jest, aby żaden z członków kadry pracowników i współpracowników nie czuł się zdany sam na siebie, gdy ma do czynienia z niepokojącą sytuacją.** Procedury powinny zachęcać do szukania oraz uzyskiwania porady i wsparcia niezależnie od okoliczności. Również dzieci muszą wiedzieć, do kogo mogą się zwrócić, jeśli coś je zaniepokoi.

Procedura powinna określać:

- jak, kiedy i jakie informacje należy zebrać;
- kto jest odpowiedzialny za sporządzenie i przechowywanie dokumentów (uwzględniając zasadę zachowania poufności);
- kto i kiedy zobowiązany jest złożyć zawiadomienie do odpowiednich organów;
- kogo obowiązują przyjęte regulacje (czy dotyczą wszystkich osób mających kontakt z dziećmi, nawet jeśli ich głównym zadaniem nie jest bezpośrednia opieka nad nimi, takich jak wolontariusze, reprezentanci sponsora oraz osoby odpowiedzialne za utrzymanie porządku danego budynku/obiektu);
- jaką pomoc i w którym momencie można/trzeba zaproponować dziecku, które doświadczyło krzywdzenia;
- jak ma wyglądać taka pomoc i kto konkretnie ma być w nią zaangażowany.

WAŻNE: Konieczność zgłoszenia danego przypadku za pośrednictwem wewnętrznej procedury zachodzi, gdy:

- osoba należąca do kadry pracowników lub współpracowników podejrzewa, że dziecko jest krzywdzone;
- dziecko ujawniło, że doświadcza krzywdzenia;
- zostało zgłoszone podejrzenie krzywdzenia lub wykorzystywania dziecka przez kogoś z kadry pracowników lub współpracowników;
- zgłoszono podejrzenie krzywdzenia dziecka przez inne dziecko.

Do procedury warto dołączyć listę z numerami telefonów do kluczowych instytucji i służb, które należy poinformować o zdarzeniu. Organizacje wyspecjalizowane w świadczeniu pomocy dzieciom zatrudniają psychologów oraz interwentów kryzysowych i mogą dysponować zasobami pozwalającymi na wdrożenie procedury szeroko zakrojonej interwencji, uwzględniającej specyfikę konkretnego przypadku. Dla organizacji o innym profilu działalności, właściwsze może być dobre rozeznanie wśród instytucji zewnętrznych, do których w ramach interwencji można skierować dziecko. **Najważniejsze, aby w grupie roboczej doprowadzić do powstania procedury, która realnie będzie możliwa do zastosowania w placówce.**

Zagadnienia do omówienia w grupie roboczej:

- W jaki sposób w Waszej placówce zgłaszane są obawy i podejrzenia dotyczące krzywdzenia dzieci? Czy istnieje nieformalna procedura, która nie została dotąd spisana? Czy inne obowiązujące procedury odnoszą się do sytuacji podejrzenia krzywdzenia dzieci i reagowania na nie? Czy istnieją procedury odnoszące się do reagowania na przemoc, której dziecko doznało przed umieszczeniem w pieczy zastępczej?
- W jaki sposób reaguje się na takie zgłoszenia i kto jest odpowiedzialny za kierowanie tym procesem? Kto jest odpowiedzialny za przyjęcie zgłoszenia o podejrzeniu krzywdzenia dziecka, ustalenie informacji potrzebnych do podjęcia decyzji o interwencji oraz za wydanie decyzji o interwencji i monitorowanie jej przebiegu?
- Czy dotychczas w placówce dokumentowano zgłaszanie podejrzeń dotyczących krzywdzenia dziecka? W jaki sposób się to odbywało? Co powinno znaleźć się w dokumentacji przebiegu każdej interwencji? Jak ustala się obieg informacji o zgłoszeniu i podjętych działaniach?
- Czego obecnie brakuje, a co działa jak należy? Czasami warto przyjrzeć się sposobom postępowania w przypadku zgłoszeń innego rodzaju, które mogą być opisane np. w regulaminie dyscyplinarnym, kodeksie etycznym lub innych dokumentach przyjętych w placówce. Taka analiza bywa pomocna w ustaleniu, jakie podejście może być najbardziej skuteczne w sytuacji podejrzenia krzywdzenia dzieci.
- Czy istnieją jakieś szczególne procedury, jeśli zgłoszenie dotyczy podejrzenia krzywdzenia ze strony kogoś z kadry pracowników lub współpracowników oraz innych osób związanych z placówką bezpośrednio lub pośrednio?
- Jakie obowiązki prawne związane z ochroną dzieci dotyczą placówki? Czy wśród członków kadry pracowników i współpracowników znany jest art. 240 *Kodeksu karnego*, określający, kiedy wiedzę o przygotowaniu, usiłowaniu lub dokonaniu konkretnych przestępstw trzeba bezwzględnie zgłaszać? Czy kadra pracowników i współpracowników wie o procedurze „Niebieskie Karty”, obowiązującej w przypadku podejrzenia stosowania wobec dziecka przemocy domowej? Czy placówka ma obowiązek powiadomienia o przestępstwie z użyciem przemocy domowej (art. 12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej)¹⁹?
- W jaki sposób w placówce kwalifikuje się sytuacje zagrożenia bezpieczeństwa dziecka (np. podejrzenie popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka, podejrzenie innej formy krzywdzenia, niebędącej przestępstwem, zaniedbanie potrzeb życiowych dziecka)?
- Jak może przedstawiać się katalog podejmowanych interwencji w zależności od: kwalifikacji zagrożenia bezpieczeństwa dziecka; tego, kto jest osobą podejrzaną o działanie na szkodę dziecka (np. pracownik, współpracownik, inne osoby trzecie, opiekun, inne dziecko); tego, kto dokonuje zgłoszenia?

---

¹⁹ Art. 12. ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 424 z późn. zm.): „1. Osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy domowej, niezwłocznie zawiadamiają o tym Policję lub prokuratora. 2. Osoby będące świadkami przemocy domowej powinny zawiadomić o tym Policję, prokuratora lub inny podmiot działający na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej”.

- Jakie rodzaje działań mogą być podjęte w placówce (np. rozmowa z opiekunem, rozmowa z dzieckiem, propozycja wsparcia psychologicznego, zaproponowanie psychoedukacji, działania dyscyplinarne wobec członka kadry pracowników/współpracowników, zgłoszenie podejrzenia na zewnątrz)?
- Jakie zasoby wewnętrzne placówki można uruchomić w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka? Z pomocy jakich specjalistów można skorzystać (psycholog, pedagog, interwent kryzysowy, prawnik)? Czy i jaka jest historia dotychczasowej współpracy z zewnętrznymi instytucjami, np. z ośrodkiem pomocy społecznej czy z organizacjami zajmującymi się zapobieganiem przemocy wobec dzieci? Czy placówka posiada materiały edukacyjne na ten temat?
- Czy są przeprowadzane wewnętrzne lub zewnętrzne procesy diagnostyczne dziecka pod kątem doświadczania przez nie krzywdzenia? Czy przeprowadzane są psychologiczne i pedagogiczne procesy diagnostyczne pod kątem doświadczania przez dziecko krzywdzenia?
- Czy placówka aktywnie korzysta z możliwości prawnych w zakresie izolowania dziecka od osoby krzywdzącej, np. przez wnoszenie do sądu opiekuńczego wniosków o zakaz kontaktów, zawieszenie kontaktów lub zakaz styczności?
- Jakie przyjmuje się zasady w odniesieniu do kwestii poufności i utrzymywania w tajemnicy informacji o podejrzeniu krzywdzenia (wyłączając informacje przekazywane uprawnionym organom w ramach działań interwencyjnych)?

Warto pamiętać, że zbieranie dowodów świadczących o tym, że w określonej sytuacji doszło do krzywdzenia dziecka, nie leży w zakresie odpowiedzialności placówki. Jest to zadanie powołanych do tego organów (policja, prokuratura), które mają obowiązek zbadania danej sprawy po otrzymaniu zawiadomienia. Jednakże, zgodnie z obowiązującymi przepisami, powinnością każdego, kto pracuje z dziećmi, jest zgłoszenie wszelkich uzasadnionych podejrzeń związanych z bezpieczeństwem podopiecznych. **Zdarzenie, które wydaje się jednorazowym incydentem, może być tak naprawdę częścią powtarzającego się krzywdzącego zachowania.** Złożenie zawiadomienia o obawach dotyczących dobra dziecka pomoże odpowiednim instytucjom w dokonaniu rzetelnej diagnozy jego sytuacji i pełniejszym zrozumieniu wszelkich czynników ryzyka, na które jest narażone. **Przekazywanie tego rodzaju informacji jest także ważnym działaniem na rzecz zapewnienia w odpowiednim czasie kompleksowego i skoordynowanego wsparcia dziecku.**

Każdy, kto ma obawy dotyczące bezpieczeństwa dziecka, może uzyskać pomoc psychologiczną, terapeutyczną i prawną pod bezpłatnym numerem 800 100 100.

3.2c. Zasady bezpiecznych relacji między dorosłymi i dziećmi oraz pomiędzy samymi dziećmi

Zasady bezpiecznych relacji z dziećmi mają za zadanie jasno określać, jakie zachowania i praktyki są niedozwolone w pracy z wychowankami. Należy uznać to za kwestię bardzo istotną, między innymi ze względu na występowanie różnych czynników ryzyka, takich jak możliwość przebywania sam na sam z dzieckiem w sposób niezauważony (ryzyko sytuacyjne), czy poszukiwanie przez dzieci związków emocjonalnych z innymi dorosłymi (ryzyko podatności). Ważnym aspektem zasad bezpiecznych relacji są także reguły obowiązujące w kontaktach pomiędzy samymi wychowankami. Wspólne przebywanie pod jednym dachem pozwala zacieśnić więzi między dziećmi, jednakże wiąże się też z codziennymi konfliktami, które mogą doprowadzić do wystąpienia przemocy rówieśniczej. Warto również pamiętać, że w placówce, w której przebywają dzieci w różnych grupach wiekowych i o różnych potrzebach, istnieje możliwość opracowania kilku wersji zasad. Ponadto w kontekście placówek opiekuńczo-wychowawczych zasadne jest stworzenie zasad na potrzeby realizowania kontaktów wychowanków z rodzicami. Chociaż zasady bezpiecznych relacji na linii rodzic–dziecko nie są wymagane ustawowo, to warto je uwzględnić w procesie opracowywania *Polityki ochrony dzieci*. Decydując się na takie rozwiązanie, należy pamiętać o kilku ważnych wskazówkach:

1. Formułując zasady bezpiecznych relacji dziecko–rodzic warto używać prostego, zrozumiałego języka. Nie należy stosować żargonu ani skomplikowanych pojęć, których rodzice wychowanków mogliby nie zrozumieć lub mieć trudność z ich jednoznaczną interpretacją.
2. Warto skonsultować treść gotowych zasad z rodzicami wychowanków, aby upewnić się, czy wszystko jest zrozumiałe dla odbiorców.
3. W zasadach należy określić, kto może lub powinien zainterweniować, jeśli kontakt rodzica z dzieckiem rażąco będzie te zasady naruszać. Czy pracownik może w takiej sytuacji przerwać kontakt? Czy dopuszczalne jest zwrócenie rodzicowi uwagi i powołanie się na konkretny punkt zasad lub udzielenie rodzicowi informacji zwrotnej dotyczącej np. akceptacji emocji dziecka?

Zasady bezpiecznych relacji rodzic–dziecko mogą być przydatnym narzędziem chroniącym dzieci, ale też wspierającym proces odbudowywania relacji między dzieckiem i rodzicem, jeśli będą zoperacjonalizowane i praktyczne. By tak się stało, należy najpierw określić, czemu te zasady powinny służyć, jaki cel mają realizować i jaki jest pomysł na ich realne wdrożenie.

Przykładowe obszary, których mogą dotyczyć zasady bezpiecznych relacji

Dorosły–dziecko:

- kontakt fizyczny z dzieckiem;
- komunikacja werbalna z dzieckiem;
- przyjmowanie dziecka do placówki;
- postępowanie w przypadku zachowań trudnych lub agresywnych ze strony dziecka;
- kontakty z dzieckiem poza godzinami pracy (bezpośrednie i online);
- czynności higieniczno-pielęgnacyjne;
- zasady korzystania z łazienek (prywatność i bezpieczeństwo);
- równe traktowanie;
- prowadzenie odpowiedniego dialogu z dziećmi, które doświadczyły krzywdzenia;
- reagowanie na przemoc;
- transport, przemieszczanie się i warunki noclegowe;
- kontakt z rodzicami (rola i odpowiedzialność rodziców/opiekunów).

Między dziećmi:

- zasady komunikacji między dziećmi;
- zakaz stosowania przemocy w jakiegokolwiek formie, w tym z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych (np. Internet, telefon komórkowy, AI);
- sposoby rozwiązywania konfliktów;
- szacunek dla cudzej własności, prywatności i przestrzeni;
- równe traktowanie, szacunek dla różnorodności, indywidualnej tożsamości i ekspresji.

Aspektem, na który warto zwrócić uwagę, jest dostosowanie zasad bezpiecznych relacji do realiów funkcjonowania danej placówki oraz potrzeb dzieci w niej przebywających.

Zagadnienia do omówienia w grupie roboczej:

- Jak jest rozumiana w Waszej placówce „profesjonalna” relacja z dzieckiem?
- Czy w przeszłości zdarzały się przypadki takich relacji np. wychowawcy z dzieckiem, które wzbudzały wątpliwości co do ich stosowności? Na czym polegały? Jak to rozwiązano? Czy pojawiły się jakieś wnioski, które można zastosować przy opracowywaniu zasad bezpiecznych relacji?
- W których obszarach działania Waszej placówki należy szczególnie uważnie doprecyzować zasady bezpiecznych relacji, biorąc pod uwagę jej specyfikę i wiek dzieci?
- Czy relacje wśród kadry pracowników oparte są na wzajemnym szacunku i poszanowaniu godności oraz modelują właściwe odnoszenie się do dzieci?
- Z którymi grupami pracowników i współpracowników należy skonsultować tworzone zasady bezpiecznych relacji?
- Jakie niebezpieczeństwa mogą wynikać z niewłaściwych relacji pomiędzy dziećmi? Jaki wpływ na ich rozwój ma przemoc rówieśnicza i brak adekwatnej reakcji, by ją przerwać?

- Czy zdarzyły się sytuacje, w których to dziecko zgłaszało przemoc bądź nie stosowne zachowanie wobec niego (przemoc ze strony innego dziecka, wychowawcy, wolontariusza lub innej osoby z placówki)? W jaki sposób zostały wówczas wdrożone procedury? Czy jest coś, co zostało „ukryte”, nierozwiązane – jak nie dopuszczać do takich sytuacji? Jakie wnioski z tego płyną i jakie działania będą obecnie podejmowane, by zadbać o bezpieczeństwo dzieci?
- Czy zdarzyły się sytuacje, w których dziecko zgłaszało niewłaściwe zachowanie rodzica podczas realizowania kontaktów dziecka z rodzicami? Jak zostało to rozwiązane? Jak zadbać o ten obszar, by skutecznie wspierać bezpieczeństwo dzieci?

WAŻNE: Zasady bezpiecznych relacji powinny bezwzględnie zawierać: zakaz stosowania przemocy wobec dziecka w jakiegokolwiek formie; zakaz nawiązywania jakichkolwiek relacji o charakterze seksualnym czy romantycznym; zasady realizowania kontaktu z dziećmi w godzinach pracy, za pomocą kanałów służbowych i w celach edukacyjnych lub wychowawczych.

Po sporządzeniu listy zasad, które pomogą określić, jakie praktyki są niedozwolone, należy pokazać ją wybranym osobom z kadry pracowników i współpracowników, prosząc o informacje zwrotne i komentarze. Warto zaprosić do omówienia tych kwestii także dzieci, które mogą podzielić się swoim punktem widzenia. Rekomendujemy zorganizowanie warsztatów, podczas których dzieci będą miały możliwość swobodnego podzielenia się w bezpiecznych warunkach uwagami na temat tego, co im przeszkadza w relacjach z wychowawcami i innymi dorosłymi w placówce oraz czego potrzebują. Dzięki temu zasady, które zostaną opracowane, będą w większym stopniu uwzględniały perspektywę dzieci i odpowiedzą na ich realne problemy.

Zasady obowiązujące między wychowankami powinny tworzyć same dzieci przy udziale bezpiecznego dorosłego. Nie powinny być one katalogiem zakazów i życzeń kierowanych przez dorosłych do dzieci, ale zbiorem wspólnych wartości, które dzieci zinternalizują i za które poczują się odpowiedzialne.

Oprócz opracowania zasad bezpiecznych relacji należy zastanowić się nad konsekwencjami, jakie poniosą osoby, które je naruszają. Następstwa dyscyplinarne mogą być różne w zależności od skali przewinienia oraz statusu danej osoby w strukturze placówki (pracownik, współpracownik, wolontariusz, dziecko).

3.2e. Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych

Dzieci dorastają w otoczeniu nowoczesnych technologii. Korzystanie z Internetu, w tym z serwisów informacyjnych, edukacyjnych, społecznościowych i rozrywkowych, komunikatorów oraz rozmaitych aplikacji, jest nieodłącznym elementem ich codzienności.

Podejmują one wiele rozmaitych aktywności w sieci, która w ich opinii jest „od zawsze” i stanowi ich naturalne otoczenie. **W wirtualnym świecie, podobnie jak w realnym, dzieci**

narażone są na różne niebezpieczeństwa, m.in. mogą mieć kontakt z zagrażającymi treściami, na które nie są rozwojowo przygotowane (pornografia, brutalna przemoc itp.), mogą także doświadczać krzywdzenia ze strony dorosłych (np. *grooming*) lub rówieśników (różne formy cyberprzemocy). Obowiązkiem dorosłych jest stworzenie warunków do bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych.

Zagadnienia do omówienia w grupie roboczej:

- Czy kadra pracowników i współpracowników Waszej placówki jest świadoma zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu i mediów elektronicznych (np. cyberprzemoc, *grooming*, niebezpieczne treści, nadmierne korzystanie z Internetu)?
- Na jakie aspekty korzystania z Internetu i mediów elektronicznych należy zwrócić szczególną uwagę, biorąc pod uwagę specyfikę Waszej placówki?
- Jak reagować, kiedy dziecko zgłasza coś niepokojącego w obszarze niebezpiecznych form korzystania z Internetu czy też doświadczanej przemocy lub niestosownych relacji, co dotyczy bezpośrednio jego lub innego dziecko?
- Jak wygląda kontakt *online* kadry pracowników z wychowankami – czy jest to bezpieczna forma kontaktu? Jakie zasady tego typu kontaktu powinny być wdrożone, aby uniknąć krzywdzenia za pośrednictwem cyfrowych środków komunikacji?
- Czy w Waszej placówce zapewniana jest bezpieczna infrastruktura sieciowa, odpowiednio przygotowana na poziomie sprzętowym i programistycznym oraz uwzględniająca aktualne wytyczne w zakresie bezpieczeństwa? Czy infrastruktura jest tak zaprojektowana, aby odseparować od siebie sieci publiczne, administracyjne i inne? Czy stosowane są rozwiązania, za sprawą których użytkownicy sieci nie czują się anonimowi?
- Czy do powszechnej wiadomości wszystkich użytkowników sieci internetowej w Waszej placówce podany został regulamin określający zasady korzystania z zasobów sieci?
- Jak reagować, kiedy te zasady są naruszane?
- Jaka jest wiedza pracowników i współpracowników na temat cyberprzemocy rówieśniczej? Jakie zasady obowiązują w tym zakresie w Waszej placówce? Czy jest stosowana profilaktyka, np. rozmowy z wychowankami o cyberprzemocy i jej konsekwencjach, zakaz używania telefonów w łazienkach (przeciwdziałanie nagraniem, zdjęciom i ich rozpowszechnianiu)?

3.2f. Zasady ochrony wizerunku i danych osobowych dzieci

Wiele podmiotów zamieszcza wizerunki dzieci w swoich kanałach internetowych w formie nagrań, zdjęć lub rozpowszechnia je w postaci drukowanych materiałów promocyjnych. To ważne, aby zostały podjęte szczególne kroki, mające na celu zapewnienie przestrzegania kilku ważnych wytycznych – zarówno w celu ochrony danych, jak i zagwarantowania bezpieczeństwa samym wychowankom. Zdarzało się, że sprawcy atakowali dzieci, których zdjęcia zobaczyli w tego rodzaju materiałach, jak również, że dzieci były narażone na krzywdzenie rówieśnicze z powodu eksponowania ich wizerunku we wrażliwych kontekstach sytuacyjnych (np. zbiórek na rzecz wychowanków „domu dziecka”).

Zagadnienia do omówienia w grupie roboczej:

- Czy na podstawie danych zamieszczonych wraz z fotografią można zidentyfikować konkretne dziecko?
- Czy wizerunki te mogą być wykorzystywane w niewłaściwy sposób, np. kopiowane i zamieszczane na stronach internetowych z pornografią dziecięcą? W jakim stopniu obrazy te przekazują zamierzone treści?
- Czy placówka korzysta z usług nieznanych fotografów, którzy nie zostali rzetelnie sprawdzeni?
- Czy na utrwalenie i upublicznienie wizerunku dziecka wyrazili zgodę jego rodzice/opiekunowie prawni?
- Czy dziecko jest utrwalone na zdjęciu w sposób respektujący jego godność?
- Czy dziecko wyraziło zgodę na publikację jego wizerunku? Czy stosujecie praktykę pobierania takiej zgody, pomimo braku obowiązku prawnego?
- Czy w Waszej placówce współpracujecie ze stałą firmą/fotografem? Jak te osoby są weryfikowane? Czy zostały ustalone konkretne zasady takiej współpracy, które w pełni respektują dobro i bezpieczeństwo dzieci (np. RODO, przechowywanie zdjęć lub nagrań, nierozpowszechnianie ich „na własną rękę” itp.)?
- Czy kontekst sytuacyjny udostępnienia wizerunku nie naraża dziecka na śmieszność, upokorzenie lub nie odśladania informacji wrażliwych o sytuacji prywatnej dziecka?
- Czy placówka publikuje treści pochodzące od dzieci (np. listy do sponsorów, listy z podziękowaniami, rysunki itd.), które w treści lub w opisie eksponują informacje wrażliwe o dziecku, jego sytuacji osobistej, kondycji psychofizycznej itd.?
- Czy placówka praktykuje zwyczaj fotografowania dzieci z prezentami od sponsorów, samymi sponsorami, lokalnymi politykami itd.? Czy takie działania respektują prawo dziecka do prywatności (np. poprzez wyblurowanie twarzy)? Czy dzieci odnoszą z niej korzyści, które można wskazać w sposób jednoznaczny i niebudzący wątpliwości? Czy dzieci są pytane o zgodę i opinię wobec takich działań z ich udziałem?

Pamiętaj! Nie należy w żadnym przypadku publikować zdjęć przedstawiających dzieci rozebrane lub nagie!

3.2g. Osoba odpowiedzialna za kwestie związane z ochroną dzieci

W każdej placówce realizującej *Politykę ochrony dzieci* należy wyznaczyć osobę odpowiedzialną za wdrożenie dokumentu i za to, żeby zawarte w nim zasady były znane i przestrzegane. Wszyscy członkowie kadry pracowników i współpracowników, dzieci oraz ich opiekunowie muszą wiedzieć, jak się z wyznaczoną osobą skontaktować. Wskazane jest, by osoba pełniąca tę funkcję zajmowała w placówce stosunkowo wysoką pozycję i miała wystarczające wsparcie (w tym możliwość udziału w odpowiednich szkoleniach), aby móc należycie wywiązywać się z powierzonych jej ról. Wyznaczona osoba powinna mieć dobrą orientację w zakresie ochrony dzieci: znać i rozumieć stosowne przepisy, jak również wiedzieć,

które instytucje i służby są odpowiedzialne za ochronę dziecka w miejscu działania placówki, oraz posiadać dane do kontaktu z nimi.

W zakresie zadań osoby odpowiedzialnej za kwestie związane z ochroną dzieci warto uwzględnić:

- przyjmowanie zgłoszeń dotyczących problemów związanych z zagrożeniem bezpieczeństwa dzieci i ich dokumentowanie;
- reagowanie na te zgłoszenia, a w razie potrzeby proszenie o dodatkowe informacje;
- udzielanie wsparcia dziecku, które doświadczyło krzywdzenia (adekwatnie do możliwości placówki);
- weryfikację, czy wszystkie zdarzenia związane z wątpliwościami dotyczącymi bezpieczeństwa dzieci są odpowiednio wyjaśniane, zgodnie z obowiązującą *Polityką*;
- konsultowanie się w miarę potrzeb z innymi podmiotami, m.in. z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, ośrodkami opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży, ośrodkami pomocy społecznej czy lokalnymi organizacjami pozarządowymi;
- w uzasadnionych przypadkach także zgłaszanie sprawy odpowiednim służbom: pomocy społecznej, policji, sądowi rodzinnemu, prokuraturze;
- przygotowanie personelu do stosowania standardów;
- ewaluację wdrożonej *Polityki* i jej aktualizację.

W zależności od potrzeb danej placówki, charakteru jej działalności, wielkości i struktury personelu powyższe zadania może realizować jeden lub kilku pracowników. Ważne, aby powinności tych osób zostały wpisane w zakres ich obowiązków, a granice ich odpowiedzialności były doprecyzowane. W przypadku wyznaczenia jednej osoby do wszystkich powyższych zadań należy uwzględnić możliwość jej nieobecności i konieczność zastąpienia jej przez innego członka personelu.

3.3. PRZYJĘCIE POLITYKI

Wypracowaną treść *Polityki* warto przedstawić do konsultacji pozostałym członkom kadry pracowników, a ewentualne uwagi przeanalizować pod kątem zasadności uwzględnienia ich w ostatecznej wersji dokumentu. Na następnym etapie prac *Polityka* powinna zostać przyjęta przez zarząd placówki i udostępniona podczas spotkań informacyjnych bądź szkoleń. Ważne również jest to, aby dokument zamieścić na stronie WWW placówki oraz pozostawić do wglądu w widocznym miejscu w jej siedzibie (*Polityka* jest dokumentem jawnym).

Ponadto rekomendujemy, aby **całą kadrę poprosić o podpisanie oświadczenia o znajomości i akceptacji treści obowiązującej *Polityki* ochrony dzieci oraz zobowiązaniu się do jej przestrzegania**. Obowiązek zapoznania się z dokumentem powinien zostać włączony do procesu wprowadzania do placówki nowych osób. **Dobłą praktyką jest upewnienie się, że *Polityka* jest dostępna i zrozumiała dla całej kadry oraz wszystkich dzieci, niezależnie od języka, którym się posługują czy niepełnosprawności**. Może to oznaczać konieczność przetłumaczenia dokumentu lub przygotowania go w innych formatach, np. w alfabecie Braille'a.

Jak dbać o energię i zaangażowanie w trakcie pracy nad wdrażaniem standardów ochrony dzieci?

Wdrażanie standardów ochrony dzieci w każdej organizacji to nie sprint, tylko maraton! Nasze doświadczenia wskazują, że zwykle potrzeba wielu miesięcy, aby skutecznie wprowadzić rozwiązania zwiększające bezpieczeństwo dzieci. To może wydawać się długim okresem, ale w tym procesie najważniejsze są rzeczowa analiza i zindywidualizowane podejście, a nie pośpiech. W procesie planowania prac warto uwzględnić pewien margines czasowy – w końcu wiele rzeczy będziecie robić po raz pierwszy, mogą więc okazać się bardziej pracochłonne, niż początkowo przewidywano. Wasi współpracownicy będą także potrzebować czasu, żeby zapoznać się z proponowanymi rozwiązaniami, sprawdzić je i przyswoić. Niektórzy mogą aktywnie przeciwstawiać się „nowemu” czy buntować. Wdrażanie nowych działań to zwykle duża zmiana dla każdej organizacji, jest to też proces, który ma swoją dynamikę i wymaga odpowiedniego podejścia. Poniżej zamieszczamy kilka wskazówek, jak radzić sobie z wyzwaniami związanymi z wprowadzaniem standardów ochrony dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

1. Podczas pracy grupy roboczej zidentyfikujcie w placówce siły, które mogą sprzyjać i/lub utrudniać wprowadzanie standardów ochrony dzieci. Wspólnie przedyskutujcie, jakie rozwiązania wesprą Was w radzeniu sobie z pojawiającymi się trudnościami. Może warto uwzględnić je w Waszym planie działania?
2. Zadbajcie o komunikację. Otwarcie rozmawiajcie ze współpracownikami o wyzwaniach związanych z wdrażaniem standardów ochrony dzieci, nazywajcie je i szukajcie wsparcia w całej placówce. To wspólna sprawa!
3. Pamiętajcie, że pod warstwą dokumentów i procedur kryje się cel nadrzędny – pracujecie nad rozwiązaniem, które będzie ułatwiało pracę całej kadry, rozwiewało wątpliwości i zwiększało ochronę dzieci.
4. Poszukajcie kontaktu z pracownikami innych placówek, które także wdrożyły lub wdrażają standardy. Popytajcie o doświadczenia i poproście o wskazówki.
5. Koordynator grupy roboczej jako lider procesu wdrażania standardów ochrony dzieci w szczególności powinien zadbać o siebie. Doceniaj nawet małe osiągnięcia, odpoczywaj i szanuj swoje potrzeby.
6. Podczas pracy grupy roboczej warto zaprosić do rozmów dzieci, bowiem umożliwi to nie tylko poznanie ich perspektywy, ale też zobrazuje im, jak ważna dla wspólnego dobra i ich rozwoju jest ta partycypacja i samo przestrzeganie określonych w dokumencie zasad.

4. Upowszechnianie standardów ochrony dzieci

Nieodzownym etapem wdrażania standardów ochrony dzieci w placówce jest zadbanie o to, aby cała kadra, a także dzieci i ich opiekunowie byli poinformowani o wprowadzeniu *Polityki ochrony dzieci* oraz mieli przynajmniej podstawową wiedzę na temat tego, jak przeciwdziałać naruszaniu praw dzieci i pomagać im w sytuacjach zagrożenia.

W zależności od grupy odbiorców oraz potrzeb i możliwości placówki działania upowszechniające mogą mieć różny charakter i przyjmować odmienne formy – od informowania za pośrednictwem dostępnych kanałów komunikacji po organizację obowiązkowych warsztatów i szkoleń. W podstawowym wymiarze działania upowszechniające powinny koncentrować się na wyjaśnianiu tego, czym są standardy ochrony dzieci oraz *Polityka ochrony dzieci*, odpowiadaniu na zagadnienia budzące wątpliwości oraz bieżącym informowaniu o kolejnych etapach realizowania standardów ochrony dzieci.

Zagadnienia do omówienia w grupie roboczej:

- Jakie kanały komunikacji wewnętrznej są używane w placówce do przekazywania ważnych informacji?
- W jakich miejscach powinny być wyeksponowane drukowane materiały (np. schemat procedury interwencji), aby każdy w razie potrzeby miał do nich łatwy dostęp?
- Jaka forma szkolenia kadry, obejmująca zapoznanie się z obowiązującą w placówce *Polityką ochrony dzieci przed krzywdzeniem*, będzie najefektywniejsza, a jednocześnie możliwa do realizacji (np. warsztaty, e-learning, spotkania itp.)? Czy te formy będą się różnić w zależności od tego, których grup personelu dotyczą?
- Czy i w jakich szkoleniach z zakresu ochrony dzieci uczestniczyła kadra? Warto przyjrzeć się działaniom, które zostały już zrealizowane w placówce oraz indywidualnym doświadczeniom członków kadry. Taka weryfikacja może pomóc w ustaleniu planu szkoleniowego, zdefiniowaniu priorytetów oraz podjęciu decyzji, które spotkania będą obowiązkowe dla wszystkich osób pracujących i współpracujących z placówką. Obszary, które można zbadać, to:
  - wiedza personelu nt. form przemocy wobec dzieci i jej identyfikacji;
  - wiedza personelu nt. funkcjonujących w placówce procedur postępowania w przypadku podejrzenia, że dziecko jest krzywdzone;
  - doświadczenia z prowadzeniem interwencji;
  - potrzeby szkoleniowe.
- Jaki jest wyjściowy cel prowadzonych działań edukacyjnych i szkoleniowych? Czy mają one charakter profilaktyczny czy interwencyjny?
- Jakimi możliwościami organizacyjnymi i jakimi zasobami aktualnie dysponuje placówka? Czy wśród personelu są już osoby, które posiadają wiedzę i umiejętności wystarczające do przeprowadzenia szkolenia np. z zakresu identyfikacji przemocy wobec dzieci, interwencji prawnej? Jeśli nie, to czy wiadomo, gdzie szukać wsparcia, tak aby wszyscy członkowie personelu zostali przeszkoleni? Czy możliwa jest współpraca z innymi instytucjami lub placówkami opiekuńczo-wychowawczymi? Co może być najtrudniejsze w zaplanowaniu i przeprowadzeniu szkoleń?

- Jaką perspektywę czasową powinien obejmować plan, biorąc pod uwagę możliwości i potrzeby placówki?
- Kto w placówce będzie odpowiedzialny za kierowanie procesem szkoleniowym? Czy będzie to ta sama osoba, która odpowiada za wdrożenie *Polityki*?
- W zależności od możliwości placówki warto rozważyć opcje dotyczące realizacji warsztatów dla dzieci i opiekunów z zakresu praw dziecka, ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem (w tym również w Internecie), profilaktyki przemocy rówieśniczej, radzenia sobie z trudnościami rodzicielskimi, podnoszenia umiejętności wychowawczych bądź informowania o tego typu zajęciach prowadzonych w innych organizacjach i instytucjach w regionie.
- Czy w placówce funkcjonują określone sposoby lub miejsca udostępniania dzieciom i ich opiekunom ważnych informacji i zasobów edukacyjnych? Warto przemyśleć, jak najlepiej wyeksponować materiały oraz informacje o możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży oraz telefonów dla profesjonalistów, z których można korzystać w kwestiach dotyczących bezpieczeństwa dzieci.

Pod bezpłatnym numerem 116 111 oraz poprzez stronę 116111.pl dzieci mogą 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu porozmawiać o wszystkim: o przyjaźni, miłości, dojrzewaniu, kontaktach z rodzicami, rodzeństwem, problemach w szkole czy emocjach, których doświadczają. Mogą skontaktować się też, gdy czują się dyskryminowane, kiedy doświadczają przemocy lub są jej świadkiem. Rzecznik Praw Dziecka prowadzi darmowy, całodobowy Dziecięcy Telefon Zaufania pod numerem 800 12 12 12.

Wdrażanie standardów ochrony dzieci

Po określeniu potrzeb oraz uzyskaniu odpowiedzi na powyższe pytania można przystąpić do planowania i projektowania programu szkoleń dla personelu oraz form informowania dzieci i opiekunów o wdrażanych standardach ochrony dzieci, a następnie przystąpić do realizacji tych działań. Przeprowadzone zajęcia warto poddać ewaluacji, która dostarczy informacji zwrotnych, niezbędnych do oceny tego, co jest konieczne na dalszych etapach.

5. Monitorowanie i ewaluacja

Co najmniej raz na dwa lata osoby odpowiedzialne za realizację *Polityki ochrony dzieci* w placówce powinny zastanowić się nad rezultatami wynikającymi z posiadania tego dokumentu i ewentualnością wprowadzenia w nim zmian. Już na etapie opracowywania *Polityki* warto przemyśleć, w jakiej formie prowadzony będzie monitoring i ewaluacja – ustalenia te powinny znaleźć odzwierciedlenie w przyjętym dokumencie.

Warto ocenić:

- Co się udało?
- Dlaczego?
- W jaki sposób komunikuje się istotne kwestie w placówce?
- Jakie zmiany powinny zostać wprowadzone?
- Czy jakieś działania związane z przyjęciem standardów jest odbierane jako trudne lub kadra niechętnie podchodzi do jego realizacji z jakichś innych powodów?

Audyt wewnętrzny, przeprowadzony w pierwszej fazie prac grupy roboczej, pozwoli określić działania, które powinna podjąć placówka, by spełniać standardy ochrony dzieci. Harmonogram wykonania tych zadań będzie ważnym punktem odniesienia w procesie monitoringu postępów w zakresie realizacji *Polityki ochrony dzieci*.

Poniżej zamieszczamy wskaźniki wdrożenia standardów ochrony dzieci, które pomogą ocenić stopień zaawansowania placówki w tym obszarze. Wskaźniki te są wymierne i pokazują pewien minimalny poziom działań podjętych na rzecz ochrony dzieci. Osiągnięcie wskaźników jest jednak w dużej mierze formalnością. Faktyczna realizacja *Polityki ochrony dzieci* wymaga refleksji placówki na poziomie efektów prowadzonych działań i regularnej odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu jest ona żywym zbiorem użytecznych wskazówek dotyczących praktyki organizacyjnej, powszechnie znanym i stosowanym przez cały personel.

Wskaźniki realizacji standardu I. POLITYKA

1. Dokument *Polityka ochrony dzieci przed krzywdzeniem*, zawierający wszystkie wymagane zapisy, został skonsultowany z personelem placówki i zatwierdzony przez zarząd.
2. Oświadczenie o znajomości *Polityki* i zobowiązaniu do jej przestrzegania zostało podpisane przez cały personel, a każda nowo zatrudniona i dopuszczana przez placówkę do działań z dzieckiem osoba jest zobligowana do zapoznania się z obowiązującą *Polityką*, co potwierdza podpisem złożonym na oświadczeniu.
3. Wyznaczono odpowiedzialną za monitoring realizacji *Polityki* osobę, której rola, zadania oraz kwalifikacje są jasno określone. W sposób przyjęty w danej placówce podano do wiadomości personelu, dzieci oraz opiekunów, kto jest tą osobą, wraz z informacją, jak się z nią skontaktować.
4. Tekst *Polityki* został opublikowany na stronie internetowej placówki oraz jest dostępny w widocznym miejscu w jej siedzibie. *Polityka* jest szeroko promowana wśród całego personelu i dzieci a także rodziców/opiekunów (gdzie dotyczy) poprzez dostosowane do poszczególnych grup odbiorców działania informacyjne oraz edukacyjne, np. opracowana jest wersja *Polityki* w formie zrozumiałej dla dzieci.

Wskaźniki realizacji standardu II. PERSONEL

1. W placówce zostały przyjęte *Zasady bezpiecznej rekrutacji*, które są stosowane w odniesieniu do każdego stanowiska i roli w placówce, które wymagają kontaktu z dziećmi.
2. Placówka dokumentuje weryfikację każdego członka personelu w jego/jej aktach osobowych; dokumentacja jest kompletna.

3. Przyjęto *Zasady bezpiecznych relacji personelu z dziećmi* oraz udostępniono je personelowi, a także dzieciom i rodzicom/opiekunom (gdzie dotyczy).
4. Plan szkoleniowo-edukacyjny na dany rok został opracowany oraz jest aktywnie wdrażany.
5. Personel posiada wiedzę w zakresie: rozpoznawania czynników ryzyka i symptomów krzywdzenia dzieci, prawnych aspektów ochrony dzieci, przemocy rówieśniczej, zapewniania bezpieczeństwa dzieciom i podejmowania działań profilaktycznych oraz interwencyjnych.
6. Placówka w miarę możliwości udostępnia dzieciom materiały edukacyjne (broszury, ulotki, książki) dotyczące ich praw, ochrony przed zagrożeniami, przemocą i wykorzystywaniem.
7. Placówka w miarę możliwości zapewnia opiekunom dostęp do danych kontaktowych placówek oferujących pomoc i opiekę w trudnych sytuacjach życiowych oraz do przydatnych informacji dotyczących możliwości rozwijania umiejętności wychowawczych i ochrony dzieci przed krzywdzeniem.

Wskaźniki realizacji standardu III. PROCEDURY

1. Zarówno członkowie personelu, jak i dzieci oraz opiekunowie (gdzie dotyczy) wiedzą, do kogo należy skierować informację o podejrzeniu krzywdzenia dziecka.
2. W placówce opracowano procedurę określającą krok po kroku, jakie działania należy podjąć w sytuacji krzywdzenia dziecka lub zagrożenia jego bezpieczeństwa ze strony personelu, członków rodziny, rówieśników i osób trzecich. Procedura uwzględnia też informacje o ofercie wsparcia dostępnej dla poszkodowanego dziecka.
3. Wszyscy członkowie personelu mają dostęp do spisu instytucji i organizacji, które zajmują się interwencją i pomocą w sytuacjach krzywdzenia dzieci (policja, sąd rodzinny, centrum interwencji kryzysowej, ośrodek pomocy społecznej, placówki ochrony zdrowia) wraz z danymi kontaktowymi.
4. W widocznym miejscu w placówce wyeksponowane są informacje dla dzieci na temat możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży a dzieci wiedzą, kim jest osoba odpowiadająca w placówce za przyjmowanie zgłoszeń.
5. Opracowany jest model zbierania i dokumentowania sygnałów o niepokojących sytuacjach.

Wskaźniki realizacji standardu IV. MONITORING

1. Wewnętrzne sprawozdanie z realizacji *Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem* w placówce jest co najmniej raz na dwa lata opracowywane przez osobę odpowiedzialną za wdrażanie standardów. W sprawozdaniu uwzględnione są głosy personelu, dzieci i ich rodziców/opiekunów (gdzie dotyczy). Gotowy dokument udostępniany jest całemu personelowi.
2. Sytuacje związane z zagrożeniem bezpieczeństwa dzieci są poddawane analizie, a wnioski i rekomendacje uwzględnia się w sprawozdaniu.
3. Na bazie sprawozdania aktualizowana jest strategia wdrażania standardów ochrony dzieci.

Załącznik nr 1.

Wzór Polityki ochrony dzieci¹

PREAMBUŁA

Standardy ochrony dzieci stanowią realizację obowiązku prawnego wynikającego z ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 560).

Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez personel placówki i inne osoby kontaktujące się z dzieckiem pozostającym pod jej opieką, jest działanie dla dobra dziecka, rozumiane jako ochrona jego godności, poszanowanie jego praw i kierowanie się zawsze jego najlepszym interesem. Zawsze należy mieć na uwadze prawo dziecka do wysłuchania w sprawie go dotyczącej, w sposób dostosowany do jego wieku i stopnia rozwoju, oraz budowanie jego poczucia bezpieczeństwa.

Niedopuszczalne jest stosowanie wobec dziecka przemocy w jakiegokolwiek formie. W przypadku podejrzenia lub ujawnienia okoliczności mogących wskazywać, że dziecku zagraża bądź dzieje się krzywda, każda osoba ma obowiązek wysłuchania dziecka adekwatnie do swoich kompetencji i udzielenia wsparcia dziecku w szczególności poprzez zastosowanie procedury opisanej w tym dokumencie.

Każda osoba kontaktująca się z dzieckiem będącym pod opieką placówki jest zobowiązana do działania w oparciu o obowiązujące prawo i przestrzeganie zasad i procedur określonych poniżej.

Celem wprowadzenia Polityki ochrony dzieci w [...] jest:

1. Zapewnienie dzieciom ochrony przed krzywdzeniem i ustalenie procedur udzielania im wsparcia.
2. Zapewnienie wszystkim pracownikom niezbędnych informacji i kompetencji, aby umożliwić im wywiązanie się z obowiązków w zakresie dbałości o dobro dziecka i ochrony dzieci przed przemocą.
3. Zapewnienie dzieciom, ich rodzicom/opiekunom oraz personelowi placówki niezbędnych informacji na temat zasad obowiązujących w placówce oraz możliwości uzyskania wsparcia w sytuacji podejrzenia, że dziecko doświadcza krzywdzenia.

---

¹ Niniejsza Polityka ochrony dzieci to dokument oparty na wzorze wytycznych do standardów ochrony dzieci w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej opublikowanym na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce Zespołu ds. Ochrony Małoletnich. Wzór odnosi się do placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego; regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych; interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych oraz dotyczy dzieci z ukraińskiej instytucjonalnej pieczy zastępczej. Każda z ww. form powinna dostosować wzór dokumentu do potrzeb przebywających w placówce dzieci i do swojej specyfiki. Niniejszy wzór nie odnosi się do placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.

Rozdział I.

Objaśnienie terminów

§ 1.

Na potrzeby tego dokumentu poniżej wymienionym terminom nadano następujące znaczenie:

1. Placówka – placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego; regionalna placówka opiekuńczo terapeutyczna; interwencyjny ośrodek preadopcyjny, jak również miejsce pobytu dzieci z ukraińskiej, instytucjonalnej pieczy zastępczej.
2. Personel placówki – pracownik placówki bądź inna osoba, której powierzono wykonywanie czynności (w tym między innymi: zleceniobiorcy, wolontariusze, stażyści, praktykanci), która z racji pełnionych zadań ma kontakt z dziećmi i wykonuje te zadania na terenie placówki lub na polecenie dyrekcji placówki.
3. Pracownik placówki – osoba zatrudniona w placówce i spełniająca warunki wyrażone kolejno, w zależności od typu placówki, w art. 98 i art. 113 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
4. Dyrektor placówki – osoba zatrudniona w placówce i spełniająca warunki wyrażone kolejno, w zależności od typu placówki, w art. 97 i art. 113 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
5. Dziecko – na potrzeby Polityki ochrony dzieci, osoba, która nie ukończyła 18. roku życia lub jest wychowankiem placówki.
6. Opiekun dziecka – przedstawiciel ustawowy dziecka: rodzic albo opiekun ; opiekun tymczasowy (czyli osoba upoważniona do reprezentowania małoletniego obywatela Ukrainy, który przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki osób dorosłych).
7. Osoba sprawująca opiekę bieżącą nad dzieckiem – osoba pełniąca nad dzieckiem faktyczną opiekę wychowawczą i podejmująca decyzje w sprawach codziennych dotyczących dziecka, jednak nieuprawniona do prawnej reprezentacji dziecka. Opiekunem sprawującym opiekę bieżącą może być np. wychowawca dziecka, rodzic zastępczy.
8. Zgoda opiekuna – zgoda rodziców albo zgoda opiekuna lub opiekuna tymczasowego. W przypadku braku porozumienia między rodzicami dziecka należy poinformować rodziców o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny.
9. Koordynator bezpieczeństwa w Internecie – wyznaczony przez dyrektora placówki pracownik sprawujący nadzór nad zasadami korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet oraz procedurami ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie.
10. Osoba odpowiedzialna za standardy ochrony dzieci – wyznaczony przez dyrektora placówki pracownik sprawujący nadzór nad monitorowaniem przestrzegania standardów ochrony dzieci oraz wdrażaniem i realizacją standardów ochrony dzieci w placówce.
11. Osoba odpowiedzialna za ochronę dzieci – wyznaczony przez dyrektora placówki pracownik, który odpowiada za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i zgodnie z przyjętymi w placówce zasadami proceduje reagowanie na nie.

12. Osoba odpowiedzialna za udzielenie wsparcia dziecku – wyznaczony przez dyrektora placówki pracownik, który proceduje i udziela wsparcia małoletniemu, zgodnie z przyjętymi w placówce zasadami.
13. Dane osobowe dziecka – wszelkie informacje umożliwiające identyfikację dziecka.
14. Konflikt interesów – sytuacja, w której działanie personelu, w tym dyrekcji placówki na rzecz najlepiej pojmowanego interesu dziecka może być zagrożone z uwagi na zależność służbową, osobistą i emocjonalną, a także gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że interes osobisty pracownika przeważa nad troską o dobro dziecka.
15. Krzywdzenie dziecka – zachowanie, które może stanowić popełnienie czynu zabronionego, w tym czynu karalnego na szkodę dziecka przez jakąkolwiek osobę, w tym członka personelu; lub zagrożenie dobra dziecka, w tym jego zaniedbywanie; każde zamierzone lub niezamierzone działanie/zaniechanie jednostki, instytucji lub społeczeństwa jako całości i każdy rezultat takiego działania lub bezczynności, które naruszają równe prawa, swobody i dobra osobiste dzieci i/lub zakłócają ich optymalny rozwój.

Wyróżnia się następujące formy krzywdzenia:

- a) Przemoc fizyczna wobec dziecka – jednorazowe bądź powtarzające się działanie bądź zaniechanie wskutek którego dziecko doznaje faktycznej fizycznej krzywdy lub jest na nią potencjalnie zagrożone. Krzywda stanowi rezultat działania bądź zaniechania ze strony rodzica, opiekuna, osoby odpowiedzialnej za dziecko, posiadającej nad nim władzę lub takiej, której ufa.
- b) Przemoc psychiczna wobec dziecka – to długotrwała, niefizyczna, szkodliwa interakcja pomiędzy dzieckiem a osobą za nie odpowiedzialną lub osobą, której dziecko ufa. Tak jak w przypadku przemocy fizycznej obejmuje zarówno działania, jak i zaniechania. Do przejawów przemocy psychicznej zaliczamy m.in.:
  - niedostępność emocjonalną;
  - zaniedbywanie emocjonalne;
  - relacja z dzieckiem oparta na wrogości, obwinianiu, oczernianiu, odrzucaniu;
  - nieodpowiednie rozwojowo lub niekonsekwentne interakcje z dzieckiem;
  - niedostrzeganie lub nieuznawanie indywidualności dziecka;
  - niedostrzeganie lub nieuznawanie granic psychicznych między dzieckiem a osobą odpowiedzialną;
  - nieodpowiednia socjalizacja, demoralizacja;
  - sytuacje w których dziecko jest świadkiem przemocy;
- c) Przemoc seksualna wobec dziecka (wykorzystywanie seksualne dziecka). Jest to angażowanie dziecka poprzez dorosłego lub inne dziecko w aktywność seksualną. Dotyczy sytuacji gdy nie dochodzi do kontaktu fizycznego (np. ekshibicjonizm, molestowanie werbalne – np. prowadzenie rozmów o treści seksualnej nieadekwatnej do wieku dziecka, komentowanie w sposób seksualny wyglądu i zachowania dziecka, zachęcanie do kontaktu z treściami pornograficznymi, grooming – strategie nieseksualnego uwodzenia dziecka z intencją nawiązania kontaktu seksualnego w przyszłości) i gdy do takiego kontaktu dochodzi (sytuacje takie jak: dotykanie dziecka, zmuszanie dziecka do dotykania

ciała sprawcy, stosunek seksualny). Każda czynność seksualna podejmowana z dzieckiem przed ukończeniem 15 roku życia jest przestępstwem. W przypadku dzieci mówimy o wykorzystaniu seksualnym, kiedy między wykorzystującym (dorosły, inne dziecko) a wykorzystywanym (dziecko) z uwagi na wiek lub stopień rozwoju zachodzi relacja władzy, opieki czy zależności. Do innej formy wykorzystywania seksualnego dzieci zalicza się wyzyskiwanie seksualne. Jest to jakiegokolwiek: faktyczne lub usiłowane nadużycie podatności dziecka na zagrożenia, przewagi sił lub zaufania – w celu seksualnym. Wyzysk seksualny obejmuje (choć nie jest to konieczne) czerpanie zysków finansowych, społecznych lub politycznych z wykorzystania seksualnego. Szczególne zagrożenie wyzyskiem seksualnym ma miejsce podczas kryzysów humanitarnych. Zagrożenie wyzyskiem seksualnym dotyczy zarówno samych dzieci, jak i opiekunów tych dzieci, mogących paść ofiarą wyzysku.

- d) Zaniechywanie dziecka – chroniczne lub incydentalne niezaspokajanie fizycznych i psychicznych potrzeb dziecka. Może przyjmować formę nierespektowania praw dziecka, co w rezultacie prowadzi do zaburzeń w jego zdrowiu i/lub rozwoju. Do zaniechywania dziecka dochodzi w relacjach dziecka z osobą zobowiązaną do opieki, wychowania, troski i ochrony.
- e) Przemoc rówieśnicza (nękanie rówieśnicze, bullying). Przemoc rówieśnicza ma miejsce gdy dziecko doświadcza różnych form nękania ze strony rówieśników. Dotyczy działań bezpośrednich lub z użyciem technologii komunikacyjnych (np. za pośrednictwem Internetu i telefonów komórkowych). Przemoc rówieśniczą obserwujemy, gdy szkodliwe działanie ma na celu wyrządzenie komuś przykrości lub krzywdy (intencjonalność), ma charakter systematyczny (powtarzalność), a ofiara jest słabsza od sprawcy bądź grupy sprawców. Obejmuje:
  - przemoc werbalną (np. przezywanie, dogadywanie, ośmieszanie);
  - przemoc relacyjną (np. wykluczenie z grupy, ignorowanie, nastawianie innych przeciwko osobie, szantaż);
  - przemoc fizyczną (np. pobicie, kopanie, popychanie, szarpanie);
  - przemoc materialną (np. kradzież, niszczenie przedmiotów);
  - cyberprzemoc/przemoc elektroniczną (np. złośliwe wiadomości w komunikatorach, wpis w serwisie społecznościowym, umieszczanie w Internecie zdjęć lub filmów ośmieszających ofiarę);
  - wykorzystanie seksualne – dotykanie intymnych części ciała lub zmuszanie do stosunku płciowego lub innych czynności seksualnych przez rówieśnika,
  - przemoc uwarunkowaną normami i stereotypami związanymi z płcią (np. przemoc w relacjach romantycznych między rówieśnikami).

Placówka współpracuje w szczególności z:

1. Placówką ochrony zdrowia (nazwa placówki i dane kontaktowe)
2. Jednostką pomocy społecznej (nazwa jednostki i dane kontaktowe)
3. Poradnią psychologiczno-pedagogiczną (nazwa poradni i dane kontaktowe)
4. Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej (nazwa i dane kontaktowe)
5. Placówkami edukacyjnymi (nazwy i dane kontaktowe)

6. Ośrodkiem adopcyjnym (nazwy i dane kontaktowe)
7. Organizacjami pozarządowymi (nazwy i dane kontaktowe)
8. Uczelniami wyższymi (nazwy i dane kontaktowe)
9. Społecznością lokalną
10. Podmiotem organizującym pracę z rodziną (nazwa i dane kontaktowe)
11. Placówką wsparcia dziennego (nazwa i dane kontaktowe)

Placówka znajduje się na terenie własności:

1. Sądu Rejonowego (nazwa i dane kontaktowe)
2. Jednostki Policji (nazwa i dane kontaktowe)

Placówka współpracuje oraz informuje przebywające w niej dzieci o pomocy:

1. Rzecznika Praw Obywatelskich
2. Rzecznika Praw Dziecka, w tym prowadzonego przez niego telefonu zaufania 800 121212
3. Telefonu zaufania dla dzieci i młodzieży 116 111

Rozdział II.

Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci

§ 2.

1. Personel placówki posiada wiedzę na temat czynników ryzyka oraz symptomów krzywdzenia dzieci i w ramach wykonywanych obowiązków zwraca uwagę na ich występowanie.
2. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka w rodzinie, w tym podczas realizowania kontaktów dziecka z rodzicami, personel placówki przekazuje tę informację podmiotom prowadzącym pracę z rodziną lub z dzieckiem. Personel może także podjąć rozmowę z rodzicami/opiekunami sprawującymi bieżącą opiekę nad dzieckiem, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia i motywując ich do szukania dla siebie pomocy, a także informując o procedurach prawnych, które mogą zostać wdrożone, jeżeli powstanie podejrzenie krzywdzenia dziecka.

§ 3.

Rozpoznawanie indywidualnych potrzeb dziecka

1. Personel placówki rozpoznaje indywidualne potrzeby dziecka oraz specyfikę jego funkcjonowania, w szczególności:
  - a) funkcjonowanie poznawcze, emocjonalne i społeczne ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki niepełnosprawności dziecka i specjalnych potrzeb edukacyjnych;
  - b) warunki i sposoby niezbędne do zaspokojenia podstawowych potrzeb dziecka (fizjologicznych, w tym sensorycznych, psychofizycznych, w tym potrzeby bezpieczeństwa itp.) oraz konsekwencje ich deprivacji;
  - c) sposoby regulacji emocji przez dziecko;
  - d) sposób reagowania na bliskość fizyczną innych osób;
  - e) sposób komunikowania się przez dziecko (język, specyficzne narzędzia oraz ich rodzaj);
  - f) inne czynniki istotne dla dziecka.

2. W przypadku ustalenia możliwości wystąpienia wysokiego ryzyka zachowań trudnych, w tym agresywnych, autoagresywnych, problemowych zachowań seksualnych, dyrektor lub na jego polecenie wyznaczony pracownik placówki:
  - a) ustala czynniki mogące wywołać takie reakcje;
  - b) opracowuje indywidualne procedury interweniowania, we współpracy z opiekunami lub specjalistami, oparte na potrzebach/cechach dziecka, tj. najpierw należy wypracować katalog sposobów niedopuszczających do wystąpienia danego zachowania trudnego, możliwie najmniej awersyjnych, proaktywnych, opartych na budowaniu relacji opartej na szacunku i zaufaniu;
  - c) proponuje nieawersyjne strategie reaktywne (ukierunkowane na obniżenie napięcia emocjonalnego, w tym na ochronę dziecka i innych osób zaangażowanych w zachowanie).
3. Personel placówki wypracowuje zrozumiałą formę komunikacji wzajemnej – w języku/ sposobie komunikacji używanym przez dziecko – dostosowaną do możliwości psychofizycznych dziecka i umożliwiającą wyrażenie przez niego swojej woli, w tym akceptacji lub sprzeciwu, co do pewnych czynności/zachowań, o ile jest to zasadne przy wykorzystaniu alternatywnych lub wspomagających metod komunikacji.
4. Personel przekazuje dziecku w zrozumiały sposób wiedzę o jego prawach i obowiązkach oraz możliwościach uzyskania pomocy, upewniając się, że przekaz jest dla niego jasny i klarowny.

§ 4.

Zasady rekrutacji personelu

1. Rekrutacja pracowników placówki odbywa się zgodnie z zasadami bezpiecznej rekrutacji i przy zachowaniu wymogów mających zastosowanie do danego pracownika a określonymi w:
  - a) ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i w innych przepisach prawa regulujących kwestię zatrudnienia osób pracujących z dziećmi, bez względu na to, czy zawarto z nią umowę o pracę, umowę cywilnoprawną czy też umowę wolontaryjną;
  - b) art. 21 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.
2. W trakcie rekrutacji dyrektor placówki powinien również ustalić, czy kandydat ma odpowiednie kwalifikacje i predyspozycje do pracy z dziećmi, a także zapoznać go z obowiązującymi w placówce regulaminami i procedurami.
3. Warunkiem podpisania z kandydatem umowy o pracę, umowy cywilnoprawnej lub umowy wolontaryjnej, jest złożenie przez niego oświadczenia o zapoznaniu się z Polityką ochrony dzieci, w tym z „Zasadami bezpiecznych relacji pomiędzy personelem placówki i dziećmi”, i zobowiązaniu do ich przestrzegania.
4. Oświadczenie to włącza się do akt osobowych kandydata zatrudnionego na podstawie umowy o pracę, a w przypadku kandydatów zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej lub wolontaryjnej – stanowi ono załącznik do umowy.

5. Podmioty współpracujące z placówką, w tym prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą, w przypadku gdy ich działalność obejmuje kontakt z dziećmi przebywającymi w placówce, są zobowiązane do zapoznania się ze skróconą informacją o Polityce ochrony dzieci i do jej przestrzegania.

§ 5.

Zasady bezpiecznych relacji pomiędzy personelem placówki a dziećmi oraz zasady bezpiecznych relacji pomiędzy dziećmi

1. Zasady bezpiecznych relacji personelu z dziećmi obowiązują każdego członka personelu placówki, a także każdą dorosłą osobę mającą kontakt z dziećmi znajdującymi się pod opieką placówki, jeśli kontakt ten odbywa się na terenie placówki i/lub za zgodą dyrekcji placówki.
2. Dyrektor placówki odpowiada za to, aby każdy członek personelu, w tym także wolontariusz, stażysta, praktykant oraz inne osoby świadczące usługi płatne i bezpłatne dla placówki lub wspierające placówkę i/lub dzieci, traktował dziecko z szacunkiem i odpowiadał na jego potrzeby oraz znał i stosował zasady bezpiecznych relacji.
3. Przyjęte przez placówkę zasady bezpiecznych relacji odnoszą się do wszystkich dzieci bez względu na ich stan zdrowia i możliwości poznawcze, oraz muszą uwzględniać sytuację dzieci z niepełnosprawnością i specjalnymi potrzebami, w tym korzystanie z alternatywnych metod komunikacji wobec dzieci, które tego potrzebują.
4. Personel w swoich działaniach eliminuje bariery utrudniające dzieciom ze specjalnymi potrzebami samodzielne funkcjonowanie i ekspresję, w tym bariery informacyjno-komunikacyjne, architektoniczne, cyfrowe.
5. Personel korzysta z metod pracy opartych na dowodach naukowych, najbardziej adekwatnych do rozpoznanych indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych małych dzieci.
6. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec dziecka w jakiegokolwiek formie.
7. Niedopuszczalne jest celowe prowokowanie u dziecka wystąpienia lub eskalacji zachowań trudnych, niepożądanych.
8. Niedopuszczalne jest nawiązywanie z dzieckiem jakichkolwiek relacji o charakterze seksualnym czy romantycznym.

§ 6.

Zasady bezpiecznych relacji

1. W placówce istnieją zasady bezpiecznych relacji, które określają w szczególności:
  - a) komunikację z dziećmi,
  - b) działania z dziećmi,
  - c) przyjmowanie dziecka do placówki,
  - d) kontakt fizyczny z dziećmi,
  - e) kontakty poza godzinami pracy, w tym bezpieczeństwo online,
  - f) postępowanie w przypadku zachowań trudnych lub agresywnych ze strony dziecka.
2. Szczegółowy opis zasad bezpiecznych relacji stanowi Załącznik [nr ...] do niniejszej Polityki. Ewaluacja i weryfikacja zasad bezpiecznych relacji pomiędzy dziećmi odbywa się nie rzadziej niż raz na dwa lata, w tym po każdej sytuacji kryzysowej, jeśli w placówce podjęto interwencję z powodu krzywdzenia rówieśniczego lub z powodu krzywdzenia ze strony osoby trzeciej.

§ 7.**Relacje między dziećmi**

Zasady bezpiecznych relacji między dziećmi określają:

- a) zasady komunikacji między dziećmi,
- b) zakaz stosowania przemocy w jakiegokolwiek formie, w tym z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych (np. Internet, telefon komórkowy, AI),
- c) sposoby rozwiązywania konfliktów,
- d) szacunek dla cudzej własności, prywatności i przestrzeni,
- e) równe traktowanie, szacunek dla różnorodności, indywidualnej tożsamości i ekspresji.

§ 8.**Edukacja dzieci**

Należy zadbać, by dzieci posiadały wiedzę, o swoich prawach, w tym możliwości rozmowy z osobą odpowiedzialną za ich ochronę lub inną zaufaną osobą z personelu placówki, która podejmie działania, aby udzielić wsparcia, z zachowaniem szacunku do ich prywatności, w sytuacji gdy:

- a) mają jakikolwiek problem, obawiają się lub doznają przemocy, w tym doświadczyły zachowania wskazanego w zasadach bezpiecznych relacji jako niedopuszczalne ze strony personelu placówki, innego dziecka, rodzica lub opiekuna dziecka, innej osoby bliskiej lub osób innych niż wymienione osoby, albo
- b) były świadkiem niewłaściwych, niezrozumiałych lub niejasnych zachowań, w tym wskazanych w zasadach bezpiecznych relacji jako niedopuszczalne wobec innego dziecka ze strony personelu placówki, innego dziecka, rodzica dziecka, rodzica zastępczego, opiekuna prawnego, innej osoby bliskiej lub innej osoby dorosłej.

§ 9.**Związanie przepisami**

Personel placówki zawsze działa w ramach obowiązującego prawa oraz przepisów wewnętrznych placówki.

§ 10.**Szkolenia**

1. W terminie 60 dni od wprowadzenia Polityki ochrony dzieci placówka przeprowadza szkolenie z zakresu zagadnień objętych standardami dla całego personelu placówki.
2. Zakres poszczególnych szkoleń obejmuje w szczególności:
  - a) postanowienia Polityki ochrony dzieci;
  - b) podejmowanie interwencji zgodnie z procedurami stanowiącymi Załącznik [nr ...];
  - c) poszerzanie umiejętności w zakresie rozpoznawania symptomów krzywdzenia dzieci i czynników ryzyka;
  - d) udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej zgodnie z obowiązującymi przepisami.
3. Placówka inicjuje i prowadzi działania edukacyjne z obszaru ochrony dzieci przed krzywdzeniem (np. w formie warsztatów, ulotek informacyjnych, plakatów z numerami telefo-

nów zaufania) skierowane do dzieci, w sposób dostosowany do ich wieku, percepcji i możliwości poznawczych, w szczególności na temat:

- a) zasad bezpiecznych relacji pomiędzy dziećmi przebywającymi w placówce i pożądanych postaw w kontaktach między nimi,
  - b) sposobów unikania zagrożeń oraz reagowania na nie w kontaktach z dorosłymi i rówieśnikami,
  - c) ochrony dzieci przed krzywdzeniem i praw dziecka, oraz informacji, gdzie mogą szukać pomocy,
  - d) bezpiecznego korzystania z Internetu i platform cyfrowych, w tym mediów społecznościowych,
  - e) prawa do ochrony wizerunku.
4. Opracowanie harmonogramu szkoleń i działań edukacyjnych koordynuje osoba odpowiedzialna za standardy ochrony dzieci w placówce.
  5. Każdy nowozatrudniony pracownik powinien być przeszkolony w zakresie objętym punktem 2, a-d) w terminie 60 dni od podjęcia zatrudnienia.
  6. Szkolenie w zakresie standardów ochrony dzieci przeprowadza się co 2 lata dla całego personelu placówki.
  7. Warsztaty i zajęcia dla dzieci wymienione w pkt. 3, a-e) przeprowadza się nie rzadziej niż raz w roku.
  8. Za organizację szkoleń i warsztatów odpowiedzialny jest dyrektor placówki.

§ 11.

Obowiązki osoby odpowiedzialnej za standardy ochrony dzieci

Do obowiązków osoby odpowiedzialnej za standardy ochrony dzieci należy:

- a) dbałość o udostępnienie Polityki ochrony dzieci na stronie internetowej placówki oraz na jej terenie;
- b) przygotowanie personelu placówki do stosowania standardów ochrony dzieci przed przystąpieniem do pracy albo po dokonaniu zmian w Polityce;
- c) delegowanie zadań oraz odpowiedzialności związanych z realizacją standardów ochrony dzieci w placówce do pracowników placówki oraz monitoring ich realizacji;
- d) prowadzenie ewidencji pracowników placówki, którzy zapoznali się z Polityką ochrony dzieci przed przystąpieniem do pracy albo po dokonaniu zmian w standardach;
- e) przegląd Polityki ochrony dzieci w porozumieniu i współpracy z kierownictwem, personelem placówki oraz z dziećmi i – jeśli to możliwe – ich rodzicami/opiekunami;
- f) regularne monitorowanie znajomości i przestrzegania przez personel placówki przyjętej Polityki;
- g) sprawdzanie i ocena skuteczności obowiązujących wytycznych i procedur;
- h) gromadzenie i reagowanie na sygnały naruszenia Polityki, prowadzenie rejestru w tym zakresie;
- i) proponowanie zmian w Polityce mających na celu skuteczną ochronę dzieci przed krzywdzeniem;

- j) prowadzenie dla pracowników placówki cyklicznych szkoleń w zakresie obowiązujących standardów nie rzadziej niż raz na dwa lata, a także po każdej zmianie treści Polityki;
- k) koordynowanie przygotowania „zasad bezpiecznych relacji między dziećmi”, ich wdrażania, monitorowania i inicjowania zmian w ich treści odpowiadając w tym zakresie na potrzeby zgłaszane przez dzieci.

§ 12.

Obowiązki koordynatora bezpieczeństwa w Internecie

Koordynator bezpieczeństwa w Internecie ma za zadanie zapewnić opracowanie zasad bezpiecznego korzystania z Internetu na terenie placówki przeznaczonych dla dzieci i personelu, oraz ich dostępność poprzez:

- a) opracowanie regulaminu wewnętrznego dotyczącego bezpiecznego korzystania z sieci teleinformatycznych, w tym Internetu, do zapoznania w formie fizycznej na stronie placówki albo jego akceptacja w momencie podłączenia się urządzenia do sieci;
- b) przedstawienie zasad bezpiecznego korzystania z Internetu dzieciom i personelowi oraz informowanie w przypadku aktualizacji regulaminu;
- c) opracowanie jednostronicowej informacji nt. zagrożeń i rozwiązań w zakresie zapewnienia bezpiecznych warunków korzystania z Internetu poprzez urządzenia osobiste dla dzieci;
- d) określenie bezpiecznych warunków korzystania z Internetu na urządzeniach placówki poprzez ustalenie zakresu blokowania dostępu do treści nielegalnych, szkodliwych i nieodpowiednich do wieku;
- e) instalację oraz regularną, przynajmniej raz w miesiącu, aktualizację oprogramowania blokującego dostęp treści nielegalnych, szkodliwych i nieodpowiednich do wieku dzieci oraz aktualizację systemu operacyjnego urządzeń;
- f) ewaluację, co najmniej raz na rok, czy oprogramowanie zabezpieczające oraz blokujące i ustalony zakres jest adekwatny do potrzeb dzieci i zmieniającego się otoczenia Internetu;
- g) sprawdzenie, co najmniej raz na miesiąc, czy na urządzeniach placówki znajdują się treści nielegalne, szkodliwe i nieodpowiednie do wieku dzieci;
- h) cykliczne, przynajmniej raz na semestr, spotkanie z dziećmi poświęcone zasadom bezpiecznego korzystania z Internetu.

§ 13.

Obowiązki osoby odpowiedzialnej za ochronę dziecka

Do osoby odpowiedzialnej za ochronę dziecka należy, adekwatnie do sytuacji:

- a) przyjęcie zgłoszenia o wystąpieniu czynnika ryzyka zagrożenia dobra dziecka;
- b) przyjęcie zgłoszenia o ujawnieniu symptomów krzywdzenia małoletniego lub krzywdzeniu małoletniego; ujawnionych lub zgłoszonych incydentach lub zdarzeniach zagrażających dobru małoletniego, dokumentowanie ich, weryfikacja oraz informowanie dyrekcji o wynikach poczynionych ustaleń;
- c) przyjęcie zgłoszenia o podejrzeniu lub niewłaściwym udostępnieniu, rozpowszechnianiu lub wykorzystaniu wizerunku małoletniego lub ujawnione na tym tle problemy;
- d) zainicjowanie interwencji;

- e) powiadomienie ośrodka pomocy społecznej o zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”;
- f) zawiadomienie sądu opiekuńczego;
- g) złożenie zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego;
- h) prowadzenie ewidencji zdarzeń dla danego dziecka, w której przechowywane są kopie notatek ze zgłoszeń, o których mowa w pkt b i c), oraz z interwencji, oraz kopie dokumentów. Oryginały załącza się do akt osobowych małoletniego. Ewidencję zdarzeń, o ile jest prowadzona w formie papierowej, należy przechowywać w odpowiednio zabezpieczonej szafie metalowej, do której dostęp ma osoba odpowiedzialna za ochronę dziecka oraz dyrektor placówki.

§ 14.

Obowiązki osoby odpowiedzialnej za udzielanie wsparcia dziecku

Do osoby odpowiedzialnej za udzielanie wsparcia dziecku należy:

1. okazanie dziecku życzliwości, zainteresowanie jego samopoczuciem, wsparcie w powrocie do aktywności;
2. opracowanie planu wsparcia dziecka pokrzywdzonego;
3. przedstawienie tego planu osobom zaangażowanym w jego realizację, w tym – jeśli to możliwe – rodzicom/opiekunom dziecka oraz osobie odpowiedzialnej za plan pomocy dziecku w placówce;
4. monitorowanie i ewaluowanie wsparcia udzielanego dziecku.

Lp.	Obszar odpowiedzialności	Imię i nazwisko	Dane kontaktowe
1.	Monitorowanie przestrzegania i wdrażania Polityki ochrony dzieci		
2.	Zapewnienie bezpiecznego korzystania z Internetu		
3.	Przyjmowanie zgłoszeń i uruchamianie interwencji		
4.	Koordinacja wsparcia udzielanego dziecku		

Rozdział III.

Zasady i procedury reagowania w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka

§ 15.

Zasady reagowania w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka

Przyjmuje się następujące zasady reagowania w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka:

- a) uwzględnienie dobra dziecka i wysłuchanie dziecka – tam, gdzie to konieczne lub możliwe i nie stoi w sprzeczności z interesem dziecka – na każdym etapie interwencji;
- b) zgłaszanie każdego podejrzenia krzywdzenia oraz traktowanie go z należyłą powagą, niezależnie od źródła pochodzenia tego podejrzenia;
- c) sprawne działania oraz działanie w dobrej wierze;

- d) zachowanie poufności działań, z wyłączeniem osób uprawnionych na podstawie niniejszej Polityki oraz przekazywania informacji uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

§ 16.

Znajomość czynników ryzyka

1. Pracownicy znają czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia dzieci oraz są uważni na ich występowanie.
2. Pracownicy znają obowiązujące prawo i są świadomi obowiązków zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa ściganego z urzędu, powiadomienia sądu opiekuńczego o zagrożeniu dobra dziecka oraz poinformowania o podejrzeniu przemocy domowej lub jakiegokolwiek innej formie przemocy, której ofiarą jest dziecko.

§ 17.

Procedura reagowania na wypadek krzywdzenia

1. W przypadku powzięcia przez pracownika placówki podejrzenia, że dziecko jest krzywdzone, pracownik ma obowiązek niezwłocznego sporządzenia notatki służbowej i przekazania uzyskanej informacji do osoby odpowiedzialnej za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i uruchamianie interwencji (dalej zwanej osobą odpowiedzialną za ochronę dzieci).
2. W przypadku powzięcia przez pracownika podejrzenia, że krzywdzenie nastąpiło ze strony osoby odpowiedzialnej za ochronę dzieci, pracownik ma obowiązek niezwłocznego sporządzenia notatki służbowej i przekazania uzyskanej informacji do dyrektora placówki. Dalsza interwencja prowadzona jest przez dyrekcję placówki.
3. Jeżeli zgłoszono krzywdzenie ze strony dyrekcji placówki, wówczas interwencję podejmuje osoba odpowiedzialna za ochronę dzieci lub osoba, która dostrzegła krzywdzenie lub do której zgłoszono podejrzenie krzywdzenia. W takim przypadku ta osoba ma obowiązek niezwłocznego sporządzenia notatki służbowej i przekazania jej osobie odpowiedzialnej za ochronę dzieci. Obowiązkiem osoby odpowiedzialnej za ochronę dzieci jest powiadomienie organu prowadzącego i/lub zlecającego prowadzenie placówki.
4. Na potrzeby niniejszego dokumentu należy wyróżnić procedury interwencji w przypadku podejrzenia działania na szkodę dziecka przez:
  - a) osoby bliskie (w tym rodziców dziecka),
  - b) inne dziecko,
  - c) osoby trzecie, w tym pracownika placówki.
5. Procedury są szczegółowo określone w Załączniku [nr ...].

§ 18.

Odizolowanie osoby stosującej przemoc

W razie takiej potrzeby pracownik/wychowawca podejmuje wszelkie działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa pokrzywdzonemu dziecku, w tym zapewnia, by osoba podejrzewana o krzywdzenie została odizolowana od dziecka i organizuje adekwatną pomoc. Informację o podjęciu takich działań przekazuje się niezwłocznie do dyrektora placówki i do osoby odpowiedzialnej za ochronę dzieci.

§ 19.**Dokumentowanie działań**

1. Wszystkie działania podejmowane w ramach procedury są dokumentowane.
2. Z przebiegu interwencji sporządza się kartę interwencji, której wzór stanowi Załącznik [nr ...] do niniejszej Polityki. Kartę załącza się do akt osobowych dziecka.

§ 20.**Działania osoby odpowiedzialnej za ochronę dzieci**

1. Osoba odpowiedzialna za ochronę dzieci, gdy jest to niezbędne, nie stwarza zagrożenia dla dziecka ze strony opiekunów oraz gdy jest zgodne z wydanymi w sprawie postanowieniami sądu opiekuńczego, kontaktuje się z opiekunami dziecka, którego krzywdzenie podejrzewa, oraz informuje ich o podejrzeniu krzywdzenia przez inne osoby.
2. Osoba odpowiedzialna za ochronę dzieci, o ile nie stwarza to zagrożenia dla dobra dziecka, informuje je, w sposób dostosowany do jego wieku, stopnia rozwoju, stanu zdrowia i możliwości poznawczych o podjęciu interwencji oraz wyjaśnia wątpliwości dziecka z tym związane.

§ 21.**Działania osoby odpowiedzialnej za udzielenie wsparcia dziecku**

1. Osoba odpowiedzialna za udzielenie wsparcia dziecku sporządza opis sytuacji dziecka w kontekście krzywdzenia, na podstawie rozmów z dzieckiem, psychologiem i opiekunami, po uwzględnieniu zastrzeżeń zawartych w § 13. Na tej podstawie przygotowany jest plan wsparcia dziecka po ujawnieniu krzywdzenia.
2. Plan wsparcia dziecka powinien zawierać wskazania dotyczące:
  - a) podjęcia przez placówkę działań w celu zapewnienia dziecku bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej instytucji oraz, jeśli dotyczy, sposobu odizolowania osoby podejrzewanej o krzywdzenie dziecka od skrzywdzonego dziecka;
  - b) wsparcia, jakie placówka zaoferuje dziecku;
  - c) zapewnienia dziecku zewnętrznej pomocy specjalistycznej, jeśli istnieje taka potrzeba;
  - d) sposobu i częstotliwości monitorowania skuteczności oferowanego wsparcia.
3. Plan wsparcia powinien być uwzględniony w planie pomocy dziecku. Oba plany powinny zawierać postanowienia ze sobą spójne, za co odpowiada dyrektor placówki.
4. W razie potrzeby osoba odpowiedzialna za wsparcie dziecka, zmienia plan wsparcia, aby dostosować go do aktualnych potrzeb i sytuacji dziecka.

§ 22.**Działanie na wypadek przestępstwa**

1. W przypadkach zaistnienia przestępstwa lub podejrzeń o popełnieniu przestępstwa (w tym dotyczących wykorzystywania seksualnego oraz znęcania się fizycznego lub psychicznego) dyrektor placówki powołuje grupę interwencyjną.
2. Grupa interwencyjna sporządza plan wsparcia dziecka, spełniający wymogi określone w paragrafie poprzedzającym.

3. W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia dotyczy działania pracownika placówki, powołanie grupy jest obligatoryjne. W jego skład wchodzi wyłącznie osoby, które nie mają konfliktu interesów².

§ 23.

Realizacja planu wsparcia dziecka

1. Plan wsparcia dziecka jest realizowany przez personel placówki i monitorowany przez osobę odpowiedzialną za udzielenie dziecku wsparcia.
2. W przypadku, gdy jest to niezbędne, nie stwarza zagrożenia dla dziecka oraz gdy jest zgodne z wydanymi w sprawie postanowieniami sądu opiekuńczego, plan przedstawiany jest przez osobę odpowiedzialną za udzielenie dziecku wsparcia rodzicom/opiekunom z zaleceniem współpracy przy jego realizacji.

§ 24.

Powiadomienie innych instytucji

Osoba odpowiedzialna za ochronę dziecka powiadamia odpowiednią instytucję, zgodnie z procedurami określonymi w Załączniku [nr ...].

§ 25.

Wsparcie innych dzieci

Placówka zapewnia odpowiednie wsparcie innym dzieciom, które były świadkami krzywdzenia lub mogą doświadczać negatywnych konsekwencji zdarzeń objętych procedurą reagowania.

Rozdział IV.

Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych

§ 26.

Zasady dostępu do Internetu

Placówka, zapewniając dzieciom dostęp do Internetu za pomocą własnej sieci wifi (lub w inny sposób), jest zobowiązana podejmować działania, które zablokują dostęp do treści nielegalnych, szkodliwych i nieodpowiednich dla dziecka. W tym celu należy:

- a) ustalić zakres zabezpieczenia oraz blokowania dostępu do treści nielegalnych, szkodliwych i nieodpowiednich dla dzieci;
- b) dokonać wyboru konkretnego oprogramowania (w tym np. oprogramowanie antywirusowe, narzędzia ochrony rodzicielskiej monitorowania aktywności użytkowników itp.) i zainstalować oprogramowanie zabezpieczające oraz blokujące;
- c) dokonywać bieżącej aktualizacji oprogramowania, o którym mowa w pkt b);
- d) przed dopuszczeniem urządzeń osobistych do sieci wifi placówki, ustanowić sieć zamkniętą z hasłem oraz konieczność akceptacji regulaminu przed przyłączeniem urządzenia.

---

² Skład grupy interwencyjnego powinien być dostosowany do potrzeb dziecka.

§ 27.**Edukacja dzieci**

1. Warunkiem dopuszczenia dziecka do korzystania z urządzeń placówki jest zapoznanie go z zasadami bezpiecznego korzystania z Internetu. Osoba odpowiedzialna za bezpieczeństwo dzieci w Internecie dokłada starań, aby proces zapoznania odpowiadał potrzebom dzieci.
2. Niezależnie od obowiązku, o którym mowa w ustępie 1, placówka zapewnia dzieciom stały dostęp do materiałów edukacyjnych, dotyczących zasad bezpiecznego korzystania z Internetu.

§ 28.**Interwencja po incydencie**

W przypadku ujawnienia treści nielegalnych, szkodliwych lub nieodpowiednich do wieku, lub w przypadku zdarzeń godzących w bezpieczeństwo dzieci związanych z korzystaniem z Internetu należy podjąć następujące działania:

- a) każde zgłoszenie/ przypadek ujawnienia treści szkodliwych lub nieodpowiednich powinno zostać zarejestrowane, przeanalizowane oraz odpowiednio udokumentowane. W analizie zdarzenia powinien znaleźć się dokładny opis zdarzenia, wskazanie osób uczestniczących i/lub podjętych działań w celu identyfikacji sprawcy oraz materiały dokumentujące zdarzenie. Zabezpieczenie tych dowodów powinno się odbywać z poszanowaniem praw dziecka, w tym prawa do prywatności.
- b) dowody powinny zostać zabezpieczone i opisane (data otrzymania, treść wiadomości, dane nadawcy tj. nazwa użytkownika, adres email, adres strony WWW). Jeśli zebrane dowody wskazują na naruszenie prawa należy niezwłocznie powiadomić Policję i przekazać jej cały zgromadzony materiał dowodowy.
- c) po zdarzeniu należy prowadzić monitoring pointerwencyjny sprawdzając sytuację i potrzeby dzieci uczestniczących w incydencie lub nim pokrzywdzonym.

§ 29.**Działania wobec uczestników zdarzenia**

1. Działania wobec uczestników zdarzenia powinny być dedykowane zarówno osobom pokrzywdzonym, sprawcom oraz świadkom zdarzenia. Niektóre formy dotyczyć mogą pracy wyłącznie z pokrzywdzonymi, inne wymagać będą zastosowania różnych działań wychowawczych i/lub dyscyplinarnych wobec sprawcy. Należy pamiętać, że podejmowane działania dotyczą w większości przypadków osób małoletnich, więc stroną uczestniczącą jest także rodzic/opiekun prawny.
2. Podejmowane przez placówkę działania powinny być zaplanowane, stopniowe, dostosowane do sytuacji oraz przebiegać w poniższej kolejności:
  - 1) Rozmowa z uczestnikiem zdarzenia odpowiednia do charakteru zdarzenia oraz roli uczestnika (pokrzywdzony/sprawca/świadek). Nie należy stosować języka przekierowującego winę i odpowiedzialność za zdarzenie na osobę pokrzywdzoną.
  - 2) Powiadomienie opiekunów uczestników zdarzenia oraz informowanie ich o podejmowanych przez placówkę działaniach oraz, jeśli dotyczy, przedstawienie planu wsparcia dla dziecka pokrzywdzonego.

3. W zależności od sytuacji powiadomienie policji lub sądu w przypadku podejrzenia popełnienia czynu zabronionego.
4. Otoczenie wsparciem i opieką psychologiczno-pedagogiczną uczestników zdarzenia.

§ 31.

Podjęmowanie działań naprawczych

1. W celu usunięcia z Internetu nielegalnych, kompromitujących lub krzywdzących materiałów należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych o możliwościach ich usunięcia we współpracy z Dyżurnet.pl oraz w trybie zgłaszania takich treści poprzez formularz na stronie, na której materiał został opublikowany.
2. Należy poinformować pokrzywdzone dziecko o przysługującym mu prawie do bycia zapomnianym wynikającym z unijnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych gwarantującym w uzasadnionych przypadkach usunięcie konkretnych linków z wyszukiwarki Google, w związku z czym nie będą mogły być wyszukane przy wpisywaniu jakiegokolwiek frazy.
3. W przypadku udostępnienia materiałów naruszających intymność i prywatność dziecka, możliwe jest również skorzystanie ze strony Stop Non-Consensual Intimate Image Abuse. Strona pomaga usunąć z Internetu materiały intymne z wizerunkiem osoby, która nie wyraziła zgody na upublicznienie treści.

Rozdział V.

Monitoring stosowania Polityki ochrony dzieci

§ 32.

Zasady monitorowania

1. Realizacja Polityki ochrony dzieci w placówce jest regularnie monitorowana, poddawana ewaluacji oraz, w przypadku stwierdzenia takiej konieczności, modyfikowana.
2. Dyrektor placówki wyznacza osobę odpowiedzialną za nadzór nad realizacją standardów ochrony dzieci, zwaną osobą odpowiedzialną za monitorowanie standardów ochrony dzieci.
3. Osoba odpowiedzialna za nadzór nad realizacją standardów ochrony dzieci przeprowadza wśród pracowników placówki, nie rzadziej niż raz na dwa lata, anonimową ankietę monitorującą stan znajomości Polityki i jej przestrzegania oraz skuteczność obowiązujących procedur. Wzór ankiety dla pracowników stanowi Załącznik [nr ...] do Polityki.
4. W proces monitoringu są angażowani wychowankowie. Wzór ankiety dla wychowanków stanowi Załącznik [nr ...] do Polityki.
5. Na podstawie przeprowadzonych ankiet osoba odpowiedzialna za nadzór nad realizacją standardów sporządza raport wraz z rekomendacjami zmian w jej treści, a następnie po przyjęciu ich przez dyrektora placówki, zapoznaje z nimi pracowników oraz przebywające w placówce dzieci, w niezbędnym zakresie i przystępnej dla nich formie.
6. Rekomendacje obejmują również identyfikację potrzeb szkoleniowych pracowników i dzieci w obszarze ochrony dzieci.

Rozdział VI. Przepisy końcowe

§ 33.

Obowiązywanie Polityki

1. Polityka ochrony dzieci wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.
2. Ogłoszenie następuje w sposób dostępny dla pracowników placówki, dzieci i ich opiekunów, w szczególności poprzez wywieszenie w miejscu ogłoszeń dla pracowników lub poprzez przesłanie jej tekstu drogą elektroniczną oraz poprzez zamieszczenie na stronie internetowej i wywieszenie w widocznym miejscu w siedzibie, również w wersji skróconej, przeznaczonej dla dzieci³.

---

³ Wersja skrócona, przeznaczona dla dzieci, powinna być sformułowana językiem zrozumiałym dla dzieci i uwzględniać sytuację dzieci z niepełnosprawnością i specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym korzystanie z alternatywnych metod komunikacji wobec dzieci, które tego potrzebują.

Załącznik nr 2.

Schemat pytań „Ocena ryzyka”

Personel / kadra pracująca i współpracująca	Partnerzy*	Zewnętrzni usługodawcy	Działania placówki	Komunikacja i wizerunek	Sponsorzy i fundraising
1 Jak rekrutowana jest kadra?	1 Jaki wpływ na dzieci lub kontakt z nimi mają wasi partnerzy?	1 Kim są wasi usługodawcy?	1 Jakie działania oferujecie dzieciom?	1 Jak wasza placówka wykorzystuje wizerunek dzieci i informacje o nich?	1 Jak pozyskujecie fundusze?
2 Czy weryfikujecie niekaralność wszystkich członków kadry?	2 Czy partnerzy mają kontakt z dziećmi?	2 W jaki sposób wasza ich angażuje?	2 Jak zaprojektowano te działania?	2 Jak te informacje są przechowywane i komu prezentowane?	2 Czy w jakimkolwiek stopniu biorą w tym udział dzieci?
3 Jaki rodzaj kontaktu z dziećmi ma kadra w waszej placówce?	3 Czy partnerzy stwarzają jakieś ryzyko dla dzieci?	3 Czy są zapoznawani z waszą polityką i zobowiązują się do jej przestrzegania?	3 Czy przy projektowaniu zwracano uwagę na bezpieczeństwo dzieci korzystających z działań?	3 Jakie technologie wykorzystuje wasz klub, wobec kogo?	3 Czy zostały ustalone zasady upubliczniania wizerunku dzieci przez sponsorów i czy zawierają one zapisy chroniące dobro dziecka?
4 Czy zwracacie uwagę na predyspozycje kadry do pracy z dziećmi?	4 Czy partnerzy mają własną politykę ochrony dzieci? Czy pracują zgodnie z waszą polityką?	4 Czy macie stworzoną procedurę sprawdzającą ich weryfikację w rejestrach?	4 Czy brano pod uwagę różne potrzeby dzieci np. chłopców/dziewcząt?	4 Czy placówka ma ustalone zasady rejestrowania i przechowywania wizerunku dzieci?	
5 Czy występuje duża rotacja kadry?	5 Czy zachodzą zależności między placówką a partnerami? W jaki sposób są uwzględnione w waszej polityce?	5 Czy są to usługodawcy stale współpracujący z placówką, czy są to kontakty jednorazowe?	5 Kto realizuje te działania?	5 Czy placówka ma ustalone zasady utrwalania wizerunku dzieci, aby nie naruszał on ich godności?	
6 Czy macie kadre tymczasową lub wolontariuszy?		6 Czy stworzyliście listę usługodawców i dokonaliście analizy ryzyka wynikającej z zakresu obowiązków i rodzaju ich kontaktu z dziećmi?	6 Czy polityka zawiera zapisy (szczególnie zasady bezpiecznych relacji) uwzględniające specyficzne dla placówki obszary działań?	6 Czy placówka posiada służbowe kanały komunikacji z dziećmi? Jeśli nie, to czy są ustalone zasady komunikacji z dziećmi przez prywatne kanały?	
7 Czy wszyscy członkowie kadry i wolontariusze przechodzą szkolenie dot. ochrony dzieci przed rozpoczęciem działań z dziećmi?					

* Np. rodzice, kandydaci na rodziny adopcyjne, przedstawiciele ośrodków adopcyjnych i instytucji nadzorujących działanie placówki.

Załącznik nr 3.

Tabela „Obszary ryzyka”

Obszary ryzyka	Zidentyfikowane czynniki ryzyka	Ocena ryzyka: niskie, średnie, wysokie	Jak zredukować ryzyko?	Działania do wdrożenia
Personel / kadra pracująca i współpracująca	1.			
	2.			
	...			
Partnerzy	1.			
	2.			
	...			
Zewnętrzni usługodawcy	1.			
	2.			
	...			
Działania placówki	1.			
	2.			
	...			
Komunikacja i wizerunek	1.			
	2.			
	...			
Sponsorzy i fundraising	1.			
	2.			

Ocena ryzyka:

- wysokie – oznacza wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia oraz znaczący wpływ na bezpieczeństwo dzieci,
- średnie – oznacza wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia lub znaczący wpływ na dzieci,
- niskie – oznacza niskie prawdopodobieństwo wystąpienia i/lub niewielki wpływ na dzieci.

Załącznik nr 4.

Zasady bezpiecznych relacji personelu [wpisać nazwę placówki] z dziećmi

Naczelną zasadą wszystkich czynności podejmowanych przez personel jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Personel traktuje dziecko z szacunkiem oraz uwzględnia jego godność i potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec dziecka w jakiegokolwiek formie. Personel realizując te cele działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych instytucji oraz swoich kompetencji. Zasady bezpiecznych relacji personelu z dziećmi obowiązują każdego członka personelu placówki, a także każdą dorosłą osobę mającą kontakt z dziećmi znajdującymi się pod opieką placówki, jeśli kontakt ten odbywa się za zgodą placówki i/lub na jej terenie.

Pracownik składa oświadczenie o zapoznaniu się i akceptacji zasad placówki.

Relacje personelu z dziećmi

Jesteś zobowiązany/a do utrzymywania profesjonalnej relacji z dziećmi i każdorazowego rozważenia, czy Twoja reakcja, komunikat bądź działanie wobec dziecka są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych dzieci. Działaj w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji Twojego zachowania.

Komunikacja z dziećmi

1. W komunikacji z dziećmi zachowuj cierpliwość, szacunek i dobre intencje. Nie mów dzieciom nieprawdy i nie pozwalaj na to innym.
2. Słuchaj uważnie dzieci i udzielaj im odpowiedzi adekwatnych do ich wieku i danej sytuacji.
3. Pamiętaj o zasobach wychowanków i udzielaniu im wsparcia: odwołuj się do ich mocnych stron, a nie do słabych. W sytuacjach kryzysowych lub konfliktowych daj dziecku przestrzeń do wypowiedzi i spróbuj zobaczyć daną sytuację jego oczami.
4. Zwracaj się do dziecka po imieniu w formie preferowanej przez dziecko. Respektuj jego tożsamość i ekspresję.
5. Nie wolno Ci zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka. Nie wolno Ci krzyknąć na dziecko w sytuacji innej niż wynikająca z bezpieczeństwa dziecka lub innych dzieci.
6. Nie wolno Ci ujawniać informacji wrażliwych dotyczących dziecka wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych dzieci. Obejmuje to wizerunek dziecka, informacje o jego/jej sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej.
7. Podejmując decyzje dotyczące dziecka, poinformuj je o tym i staraj się brać pod uwagę jego potrzeby i oczekiwania.
8. Szanuj prawo dziecka do prywatności i poufności. Dzieci mają prawo do swoich małych tajemnic i zaufania personelowi placówki. Pamiętaj i poinformuj dzieci o tym, że mają prawo do poufności ze strony personelu, jeśli dana informacja nie zagraża życiu lub

zdrowiu ich albo innych wychowanków i dotrzymanie poufności nie wiąże się ze złamaniem prawa.

9. Jeśli konieczne jest odstępnie od zasady poufności, aby chronić dziecko, wyjaśnij mu to najszybciej jak to możliwe.
10. Jeśli rozmawiasz z dzieckiem na osobności zostaw uchylone drzwi do pomieszczenia i staraj się być w zasięgu wzroku innych. Jeśli nie jest to możliwe poinformuj dyrekcję placówki lub osobę upoważnioną przez dyrekcję placówki o tym, że taka rozmowa miała miejsce. Możesz też poprosić drugiego pracownika o obecność podczas takiej rozmowy.
11. Nie wolno Ci zachowywać się w obecności dzieci w sposób niestosowny. Obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec dziecka relacji władzy lub przewagi fizycznej (w tym zastraszanie, przymuszanie, groźby, manipulowanie dzieckiem).
12. Zapewnij dzieci, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć Tobie lub osobie wskazanej jako osoba odpowiedzialna za ochronę dzieci, i mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy.

Działania z dziećmi

1. Doceniaj i szanuj wkład dzieci w podejmowane działania, aktywnie je angażuj i traktuj równo bez względu na ich płeć, orientację seksualną, specjalne potrzeby, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd, narodowość.
2. Nie faworyzuj żadnego z dzieci.
3. Nie przenoś swoich problemów osobistych na relacje z dziećmi.
4. Nie strasz, nie oszukuj i nie szantażuj dziecka, nie manipuluj nim w celu nakłonienia do współpracy.
5. Nie ignoruj i nie bagatelizuj odczuć dziecka: strachu, lęku i niepewności co do nowej sytuacji.
6. Nie wolno Ci nawiązywać z dzieckiem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych ani składać mu propozycji o nieodpowiednim charakterze. Obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie dzieciom treści erotycznych i pornograficznych bez względu na ich formę.
7. Nie wolno Ci utrzymywać wizerunku dziecka (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych. Dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunków dzieci, jeśli dyrekcja nie została o tym poinformowana, nie wyraziła na to zgody i nie uzyskała zgód rodziców/opiekunów prawnych oraz samych dzieci.
8. Nie wolno Ci proponować dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w obecności dzieci w czasie wykonywania obowiązków służbowych lub pobytu na terenie placówki.
9. Nie wolno Ci przyjmować pieniędzy ani prezentów od dziecka, ani rodziców/opiekunów dziecka. Nie wolno Ci wchodzić w relacje jakiegokolwiek zależności wobec dziecka lub rodziców/opiekunów dziecka. Nie wolno Ci zachowywać się w sposób mogący sugerować innym istnienie takiej zależności i prowadzący do oskarżeń o nierówne traktowanie

bądź czerpanie korzyści majątkowych i innych. Nie dotyczy to okazjonalnych podarków związanych ze świętami czy uroczystościami, np. kwiatów, prezentów składkowych czy drobnych upominków.

10. Wszystkie ryzykowne sytuacje, które obejmują zauroczenie dzieckiem przez pracownika lub pracownikiem przez dziecko, muszą być raportowane dyrekcji. Jeśli jesteś ich świadkiem reaguj stanowczo, ale z wyczuciem, aby zachować godność osób zainteresowanych.

Przyjmowanie dziecka do placówki

1. Zanim zaopiekujesz się dzieckiem, przedstaw się mu i powiedz, kim jesteś. Opowiedz o zasadach panujących w placówce oraz o tym, z czego wynikają.
2. Jeśli podejmujesz wobec nowo przyjętego dziecka konkretne czynności, poinformuj je o tym, co robisz, dlaczego to robisz i co się będzie dalej działo.
3. Spytaj, czy dziecko ma jakieś pytania i zachęć do podzielenia się nimi. Zapewnij dziecko, że postarasz się na nie odpowiedzieć.
4. Zapoznaj dziecko z placówką, oprowadź po jej terenie i przedstaw dziecko innym wychowankom.
5. Jeżeli to możliwe uwzględnij życzenia dziecka związane z pobytem w placówce.

Kontakt fizyczny z dziećmi

Każde przemocowe działanie wobec dziecka jest niedopuszczalne. Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z dzieckiem może być stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu: jest odpowiedzią na potrzeby dziecka w danym momencie, uwzględnia wiek dziecka, etap rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny. Nie można jednak wyznaczyć uniwersalnej stosowności każdego takiego kontaktu fizycznego, ponieważ zachowanie odpowiednie wobec jednego dziecka może być nieodpowiednie wobec innego. Kieruj się zawsze swoim profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję dziecka, pytając je o zgodę na kontakt fizyczny (np. dotknięcie czy przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy Twoich dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez dziecko lub osoby trzecie.

1. Nie wolno Ci bić, szturchać, popychać ani w jakikolwiek sposób naruszać integralności fizycznej dziecka.
2. Nigdy nie dotykaj dziecka w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.
3. Zawsze bądź przygotowany na wyjaśnienie swoich działań.
4. Nie angażuj się w takie aktywności jak taskotanie, udawane walki z dziećmi czy brutalne zabawy fizyczne.
5. Zachowaj szczególną ostrożność wobec dzieci, które doświadczyły nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania. Takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że dziecko będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi. W takich sytuacjach powinieneś reagować z wyczuciem, jednak stanowczo i pomóc dziecku zrozumieć znaczenie osobistych granic.
6. Kontakt fizyczny z dzieckiem nigdy nie może być niejawnym bądź ukrywanym, wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy. Jeśli będziesz świadkiem jakiego-

kolwiek z wyżej opisanych zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci, zawsze poinformuj o tym osobę odpowiedzialną za ochronę dzieci i/lub postąp zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji.

7. Jeżeli opiekujesz się dziećmi starszymi niż trzyletnie: w sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec dziecka unikaj innego niż niezbędny kontaktu fizycznego z dzieckiem. Dotyczy to zwłaszcza pomagania dziecku w ubieraniu i rozbieraniu, jedzeniu, myciu, przewijaniu i w korzystaniu z toalety. Zadbaj o to, aby w każdej z czynności pielęgnacyjnych i higienicznych asystowała Ci inna osoba z placówki.
8. Jeżeli opiekujesz się dziećmi młodszymi niż trzyletnie: kontakt fizyczny z dziećmi w trakcie czynności pielęgnacyjnych, opiekuńczych, higienicznych i wychowawczych jest niezbędny dla ich prawidłowego rozwoju pod warunkiem zachowania stałości opiekunów. Nie wolno Ci pozwalać osobom trzecim (w tym wolontariuszom akcyjnym) na swobodny dostęp do dzieci obejmujący tulenie, noszenie, przewijanie, ubieranie, karmienie, asystowanie w toalecie, o ile nie są to osoby, które pisemnie zadeklarowały, że ich kontakt z konkretnym dzieckiem będzie regularny, które zostały przeszkolone w obowiązkach pielęgnacyjnych wobec dziecka i poinformowane o zasadach kontaktu fizycznego z dzieckiem, i które są w tych czynnościach nadzorowane przez personel placówki.
9. Jeśli konieczne jest wspieranie dziecka w realizacji czynności samoobsługowych i higienicznych z uwagi na poziom jego funkcjonowania (np. niepełnosprawność, stan zdrowia, specjalne potrzeby), stosuj możliwie najmniej ingerencyjną formę wsparcia i jednocześnie zmierzaj do stopniowego uniezależniania go w tym zakresie od pomocy innych osób, o ile jest to możliwe. Udzielając wsparcia dziecku, rób to w taki sposób, by nie skutkowało to dyskomfortem, upokorzeniem czy wyśmiewaniem przez inne osoby. Wspieranie powinno odbywać się w sposób bezpieczny, z zachowaniem prywatności, z możliwością kontroli przez inne osoby z personelu.
10. Niedopuszczalne jest spanie z dzieckiem w jednym łóżku. Jeżeli sytuacja konkretnego dziecka lub dzieci, w tym względy bezpieczeństwa, wymagają obecności przedstawiciela personelu w sypialni dzieci w godzinach nocnych, każdorazowo dyrektor placówki musi zostać o takiej sytuacji poinformowany i wyrazić na nią zgodę. Jeżeli to możliwe, w takiej sytuacji wychowawcy towarzyszy inna osoba z personelu.

Kontakty poza godzinami pracy

Co do zasady kontakt z dziećmi powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów zdefiniowanych w obowiązkach zawodowych członków personelu.

1. Nie wolno Ci zapraszać dzieci do swojego miejsca zamieszkania ani spotykać się z nimi poza godzinami pracy bez wiedzy dyrekcji placówki, która musi wyrazić na taki kontakt zgodę i być poinformowana o jego celu. Obejmuje to także kontakty z dziećmi poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory).
2. Właściwą formą komunikacji z rodzicami lub opiekunami poza godzinami pracy są kanały służbowe.
3. Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli dzieci i rodzice/opiekunowie dzieci są osobami bliskimi wobec pracownika) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych dzieci, ich rodziców oraz opiekunów.

Bezpieczeństwo online

Bądź świadom cyfrowych zagrożeń i ryzyka wynikającego z rejestrowania Twojej prywatnej aktywności w sieci przez aplikacje i algorytmy, ale także Twoich własnych działań w Internecie. Dotyczy to lajkowania określonych stron, korzystania z aplikacji randkowych, na których możesz spotkać wychowanki/wychowanków, obserwowania określonych osób/stron w mediach społecznościowych i ustawień prywatności kont, z których korzystasz. Jeśli Twój profil jest publicznie dostępny, dzieci i ich rodzice/opiekunowie będą mieć wgląd w Twoją cyfrową aktywność.

1. Nie wolno Ci nawiązywać prywatnych kontaktów z aktualnymi wychowankami poprzez przyjmowanie bądź wysyłanie zaproszeń w mediach społecznościowych.
2. Jeżeli dla realizacji celów wychowawczych, edukacyjnych i innych zapraszasz wychowanków do udziału w przestrzeni cyfrowej (zamknięta grupa w przestrzeni cyfrowej, czat komunikacyjny i inne) dostęp do tej przestrzeni musi mieć inny członek personelu placówki dla zachowania przejrzystości działań.
3. W trakcie pobytu na terenie placówki funkcjonalność bluetooth w Twoim telefonie powinna być wyłączona.

Postępowanie w przypadku zachowań trudnych lub agresywnych ze strony dziecka

1. W przypadku zachowań trudnych lub agresywnych ze strony dziecka:
  - każdy z personelu może zauważyć lub być poinformowany o wystąpieniu aktów agresji, przemocy;
  - każdy z personelu ma obowiązek zareagować w sytuacji agresji, przemocy (będąc świadkiem zdarzenia lub osobą poinformowaną o zdarzeniu) tj. podjąć próbę przerwania sytuacji, zapewnić bezpieczeństwo krzywdzonemu, krzywdzącemu i świadkom, w tym poprzez ich odizolowanie od siebie.
2. W przypadku zaobserwowania u dziecka przejawów wzmożonego napięcia, zdenerwowania lub trudności stwarzających prawdopodobieństwo wystąpienia zachowania trudnego, w tym agresywnego, autoagresywnego, zagrażającego, należy niezwłocznie podjąć działania, aby przeciwdziałać jego rozwinięciu, w tym należy podjąć z dzieckiem rozmowę uspokajającą, wyciszającą, o ile to możliwe, na neutralny temat (metoda przekierowania uwagi) lub inne oddziaływanie kojące/uspokajające.
3. W sytuacji eskalacji zachowań trudnych, niepożądanych należy podjąć próbę ich wygaszenia, przerwania, adekwatnie do sytuacji, z uwzględnieniem rozpoznanego wcześniej ryzyka wystąpienia zachowań trudnych, agresywnych, autoagresywnych oraz ustalonych i stosowanych u dziecka indywidualnych strategii proaktywnych lub nieawersyjnych strategii reaktywnych.
4. Jeżeli podjęte czynności w danej sytuacji nie przynoszą efektów i następuje eskalacja zachowań trudnych, agresywnych, autoagresywnych należy poinformować osoby wskazane do podejmowania procedury interwencyjnej lub inne osoby z personelu, które znajdują się w pobliżu, z prośbą o pomoc; osoby te niezwłocznie informują osoby decyzyjne lub specjalistów i udzielają wsparcia w danej sytuacji.

5. Jeżeli okoliczności zdarzenia na to pozwolą – niezwłocznie – członek personelu podejmuje rozmowę stwarzającą dziecku możliwość wypowiedzenia się, przedstawienia swojego zdania/opinii w celu ustalenia przyczyn i okoliczności zdarzenia. W trakcie rozmowy z dzieckiem, o ile nie zakłóci to jej przebiegu, należy zanotować istotne informacje. Po zakończeniu rozmowy sporządza notatkę z opisem całego zdarzenia i przekazanych informacji od świadków zdarzenia. O sytuacji informowani są opiekunowie.
6. Do momentu uzyskania pewności, że sytuacja została zażegnana, a zachowanie trudne ustąpiło, nie wolno pozostawić małego samemu sobie, tzn. „stracić go z pola widzenia”.
7. Rozmowa z dzieckiem powinna być przeprowadzona na następujących warunkach:
  - a) bez presji czasu, pospieszania dziecka;
  - b) dostosowana do potrzeb i możliwości dziecka; miejsce jej przeprowadzenia winno uwzględniać m.in. specyfikę odbioru i przetwarzania bodźców sensorycznych przez dziecko; należy wziąć pod uwagę język i sposoby komunikacji małego;
  - c) osoba prowadząca rozmowę winna znać sposoby regulacji emocji przez dziecko (np. stymulowanie/zachowania autostymulujące) oraz mieć wiedzę, czy występują u niego zachowania trudne (np. zachowania agresywne, autoagresywne);
  - d) podczas rozmowy trzeba pozwolić dziecku na swobodną wypowiedź, w tym ujawnienie obaw. Nie wolno przerywać, krytykować, uzupełniać wypowiedzi własnymi domysłami, komentować treści przekazywanych przez dziecko, minimalizować znaczenia tego, co się wydarzyło;
  - e) rozmowa powinna przebiegać w spokojnej atmosferze; po jej zakończeniu dziecko jest obejmowane adekwatnym wsparciem do czasu ustabilizowania sytuacji i wyciszenia zachowania – nie wolno pozostawić dziecka samemu sobie do momentu uzyskania pewności, że sytuacja jest ustabilizowana.

Załącznik nr 5.

Procedury interwencji

Niniejszy załącznik określa procedury interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia przez:

- a) osoby bliskie (rodziców/opiekunów prawnych),
- b) inne dziecko,
- c) personel, inne osoby trzecie.

Rozmowa z dzieckiem

1. W sytuacji podejrzenia lub ujawnienia krzywdzenia dziecka zawsze należy stworzyć mu możliwość wypowiedzenia się, przedstawienia swojego zdania/opinii, pamiętając, że może to być dla dziecka pierwsza i jedyna rozmowa (dziecko może już nie podjąć więcej prób poszukiwania wsparcia). Szczególnie ważne jest, by:
  - 1) wyrazić swoją troskę poprzez deklarację, że się mu wierzy;
  - 2) zapewnić dziecko, że dobrze uczyniło podejmując rozmowę o doznanej krzywdzie;
  - 3) wyjaśnić dziecku, że nie jest winne zaistniałej sytuacji;
  - 4) jednoznacznie negatywnie ocenić każdą formę przemocy, dając wyraźny sygnał, że jest ona niedopuszczalna i należy jej zapobiegać/powstrzymać;
  - 5) należy odpowiednio poinformować dziecko, że tą sprawą zajmą się inne odpowiednie osoby, w tym udzielić mu informacji, że podjęte zostaną działania zapewniające mu bezpieczeństwo i że nie jest winne temu, co się stało.
2. Osoba odpowiedzialna za ochronę dzieci dokonuje wstępnej kwalifikacji zdarzenia w zależności od tego, kto jest potencjalnym sprawcą krzywdzenia oraz jaki jest jego charakter (przestępstwo, czyn karalny, przemoc domowa, inne zagrożenie dobra dziecka).
3. W zależności od kwalifikacji zdarzenia, osoba odpowiedzialna za ochronę dzieci podejmuje dalsze kroki opisane poniżej.

Adekwatna interwencja

W przypadku podejrzenia krzywdzenia ze strony osób bliskich osoba odpowiedzialna za ochronę dziecka:

1. w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka – powiadamia Policję lub prokuraturę;
2. w przypadku podejrzenia występowania przemocy domowej ze strony osoby dorosłej – powiadamia miejscowy ośrodek pomocy społecznej lub policję w celu wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”;
3. w przypadku, gdy dziecko doznaje przemocy ze strony dziecka – członka rodziny (rodzeństwo, dalsza rodzina) powiadamia miejscowy ośrodek pomocy społecznej lub policję w celu wszczęcia procedury „Niebieskich Kart” w stosunku do opiekuna, który nie reaguje na krzywdzenie dziecka;

4. niezwłocznie składa do sądu opiekuńczego odpowiednie pismo procesowe w zakresie władzy rodzicielskiej lub kontaktów z dzieckiem, jeśli ich utrzymywanie poważnie zagraża dobru dziecka lub je narusza i opisuje w piśmie sytuację oraz wykonane do tej pory kroki interwencyjne;
5. jeśli rodzina jest objęta nadzorem kuratora, powinien on również zostać poinformowany o sytuacji;
6. osoba odpowiedzialna za udzielenie dziecku wsparcia sporządza plan wsparcia dla krzywdzonego dziecka.

Działanie osoby odpowiedzialnej za ochronę dzieci

W przypadku podejrzenia krzywdzenia przez inne dziecko, osoba odpowiedzialna za ochronę dzieci, podejmuje następujące kroki:

1. zawiadamia rodziców lub opiekunów dzieci, których dotyczy sytuacja, jeśli sąd nie postanowił inaczej, w tym nie orzekł o pozbawieniu rodziców władzy rodzicielskiej i/lub o zakazie kontaktów rodziców z dzieckiem/dziećmi;
2. jeśli dziecko jest objęte nadzorem kuratora, powinien on również zostać zawiadomiony o sytuacji;
3. poza przygotowaniem planu wsparcia dla pokrzywdzonego dziecka – w zależności od okoliczności sporządza się także plan wsparcia dla dziecka podejrzewanego o krzywdzenie;
4. wyznacza pracownika, który zbiera i weryfikuje informacje o zdarzeniu w taki sposób, aby nie eskalować konfliktu między dziećmi i nie ujawniać tożsamości dziecka, które zgłosiło zdarzenie;
5. przeprowadza lub inicjuje przeprowadzenie przez innego pracownika rozmowy z dzieckiem podejrzewanym o krzywdzenie;
6. w zależności od sytuacji stosuje lub inicjuje środki przewidziane w statucie placówki, wyciąga konsekwencje regulaminowe;
7. w zależności od sytuacji – powiadamia policję lub sąd właściwy do rozpoznania sprawy o demoralizację lub popełnienie czynu karalnego.

Osoba stosująca przemoc – pracownik placówki

1. W przypadku, gdy potencjalnym sprawcą krzywdzenia jest pracownik placówki, osoba odpowiedzialna za ochronę dzieci:
  - 1) zawiadamia rodziców lub opiekunów dzieci, których dotyczy sytuacja;
  - 2) niezwłocznie informuje przełożonego tej osoby opisując sytuację oraz wykonane do tej pory kroki prawne oraz wnioskuje do przełożonego o podjęcie odpowiednich działań tj. rozmowa dyscyplinująca, upomnienie, nagana, rozwiązanie umowy, odsunięcie od pracy do czasu wyjaśnienia sytuacji;
  - 3) niezwłocznie zawiadamia organ nadzorujący placówkę;
  - 4) w razie podejrzenia popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka – zawiadamia policję lub prokuraturę;

- 5) w razie podejrzenia przemocy, określonej w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej, powiadamia miejscowy ośrodek pomocy społecznej lub policję w celu wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”.
2. Pracownik podejrzewany o krzywdzenie jest wyłączonej od udziału w procedurze interwencyjnej oraz realizacji planu wsparcia dziecka po ujawnieniu krzywdzenia.

Osoba stosująca przemoc – inna osoba dorosła

W przypadku gdy potencjalnym sprawcą krzywdzenia jest inna osoba dorosła, osoba odpowiedzialna za ochronę dzieci podejmuje właściwe działania, tj.: zawiadamia policję lub prokuraturę o podejrzeniu popełnienia przestępstwa lub wykroczenia.

Monitorowanie interwencji

Jeśli przepisy prawa na to zezwalają, osoba odpowiedzialna za ochronę dzieci, monitoruje postęp interwencji przed właściwymi instytucjami oraz uzyskuje informację o sposobie zakończenia postępowania w sprawie.

Załącznik nr 6.

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby trzecie

(np. wolontariusze, pracownicy organizacji/institucji oraz inne osoby, które mają kontakt z dzieckiem)

Podejrzewasz, że dziecko:

doświadcza **przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu¹, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie**

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- zawiadom policję pod nr 112².

jest pokrzywdzone **innymi typami przestępstw**

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- poinformuj na piśmie policję lub prokuraturę, składając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa³.

doświadcza jednorazowo **innej przemocy fizycznej** (np. klapsy, popychanie, szturchanie) lub **przemocy psychicznej** (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- zakończ współpracę/rozwiąż umowę z osobą krzywdzącą dziecko.

doświadcza **innych niepokojących zachowań** (tj. krzyk, niestosowne komentarze)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- przeprowadź rozmowę dyscyplinującą, a w przypadku braku poprawy zakończ współpracę.

Więcej informacji na stronie: standardy.fdds.pl

- 1 Przemoc z uszczerbkiem na zdrowiu oznacza spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała (np. złamanie, zasinienie, wybite zęba, zranienie), a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała itp.
- 2 W rozmowie z konsultantem podaj swoje dane osobowe, dane dziecka, dane osoby podejrzanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie.
- 3 Zawiadomienie możesz zaadresować do najbliższej dla Ciebie jednostki. W zawiadomieniu podaj swoje dane osobowe, dane dziecka i dane osoby podejrzanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie – opisz, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę. Zawiadomienie możesz też złożyć anonimowo, ale podanie przez Ciebie danych umożliwi organowi szybsze uzyskanie potrzebnych informacji.

Załącznik nr 7.

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę nieletnią, czyli taką, która nie ukończyła 17. roku życia

(przemoc rówieśnicza)

Podejrzewasz, że dziecko:

doświadcza ze strony innego dziecka **przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu¹, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie**

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- przeprowadź rozmowę z rodzicami/opiekunami dzieci uwikłanych w przemoc;
- równolegle powiadom najbliższy sąd rodzinny lub policję wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa² lub dzwoniąc na numer 112.

doświadcza ze strony innego dziecka **jednorazowo innej przemocy fizycznej** (np. popychanie, szturchanie), **przemocy psychicznej** (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub **innych niepokojących zachowań** (tj. krzyk, niestosowne komentarze)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- przeprowadź rozmowę osobno z rodzicami dziecka krzywdzącego i krzywdzonego oraz opracuj działania naprawcze;
- w przypadku powtarzającej się przemocy powiadom lokalny sąd rodzinny, wysyłając wniosek o wgląd w sytuację rodziny³.

Więcej informacji na stronie:
standardy.fdds.pl

1 Przemoc z uszczerbkiem na zdrowiu oznacza spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała (np. złamanie, zasinienie, wybite zęba, zranienie), a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała itp.

2 Zawiadomienie możesz zaadresować do najbliższej dla Ciebie jednostki. W zawiadomieniu podaj swoje dane osobowe, dane dziecka i dane osoby podejrzanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie – opisz, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę. Zawiadomienie możesz też złożyć anonimowo, ale podanie przez Ciebie danych umożliwi organowi szybsze uzyskanie potrzebnych informacji.

3 Wniosek złoż na piśmie do sądu rodzinnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka. We wniosku podaj wszystkie znane Ci dane dziecka (imię i nazwisko, adres zamieszkania, imiona i nazwiska rodziców) oraz wszystkie okoliczności, które mogą być istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (opisz, co niepokojącego dzieje się w rodzinie, co zaobserwowałeś/eś).

Załącznik nr 8.

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna

Podejrzewasz, że dziecko:

doświadcza **przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu¹, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie**

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od rodzica/opiekuna podejrzanego o krzywdzenie;
- zawiadom policję pod nr 112².

doświadcza **zaniedbania** lub **rodzic/opiekun dziecka jest niewydolny wychowawczo** (np. dziecko chodzi w nieadekwatnych do pogody ubraniach, opuszcza miejsce zamieszkania bez nadzoru osoby dorosłej)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka;
- porozmawiaj z rodzicem/opiekunem;
- powiadom o możliwości wsparcia psychologicznego i/lub materialnego;
- w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej.

jest pokrzywdzone **innymi typami przestępstw**

- poinformuj na piśmie policję lub prokuraturę, wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa³.

doświadcza **jednorazowo innej przemocy fizycznej** (np. klapsy, popychanie, szturchanie), **przemocy psychicznej** (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub **innych niepokojących zachowań** (tj. krzyk, niestosowne komentarze)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka;
- przeprowadź rozmowę z rodzicem/opiekunem podejrzanym o krzywdzenie;
- powiadom o możliwości wsparcia psychologicznego;
- w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna lub powtarzającej się przemocy powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej⁴;
- równoległe złóż do sądu rodzinnego wniosek o wgląd w sytuację rodziny⁵.

Więcej informacji na stronie: standardy.fdds.pl

- 1 Przemoc z uszczerbkiem na zdrowiu oznacza spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała (np. złamanie, zasinienie, wybite zęba, zranienie), a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała itp.
- 2 W rozmowie z konsultantem podaj swoje dane osobowe, dane dziecka, dane osoby podejrzwanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie.
- 3 Zawiadomienie możesz zaadresować do najbliższej dla Ciebie jednostki. W zawiadomieniu podaj swoje dane osobowe, dane dziecka i dane osoby podejrzwanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie – opisz, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę. Zawiadomienie możesz też złożyć anonimowo, ale podanie przez Ciebie danych umożliwi organowi szybsze uzyskanie potrzebnych informacji.
- 4 Ośrodek powiadom na piśmie lub mailowo. Pamiętaj o podaniu wszystkich znanych Ci danych dziecka (imię i nazwisko, adres zamieszkania, imiona i nazwiska rodziców), opisz wszystkie niepokojące okoliczności występujące w rodzinie i wszystkie znane Ci fakty.
- 5 Wniosek złóż na piśmie do sądu rodzinnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka. We wniosku podaj wszystkie znane Ci dane dziecka (imię i nazwisko, adres zamieszkania, imiona i nazwiska rodziców) oraz wszystkie okoliczności, które mogą być istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (opisz, co niepokojącego dzieje się w rodzinie, co zaobserwowałaś/eś).

Załącznik nr 9.

Wzór karty interwencji

Karta interwencji

1. Imię i nazwisko dziecka

2. Przyczyna interwencji (forma krzywdzenia)

3. Osoba zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia

4. Opis podjętych działań, innych niż interwencja (np. rozmowa dyscyplinująca, zwrócenie uwagi, obserwacja)

Data

Działanie

5. Forma podjętej interwencji

6. Dane dotyczące interwencji (nazwa organu, do którego zgłoszono interwencję) i data interwencji

Załącznik nr 10.

Monitoring standardów – ankieta dla pracowników

Oceń swoją znajomość standardów ochrony dzieci

(1 – niska, 10 – wysoka)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Jak oceniasz poziom znajomości wśród personelu standardów ochrony dzieci?

(1 – niski, 10 – wysoki)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Oceń swoją umiejętność rozpoznawania symptomów krzywdzenia dzieci

(1 – niska, 10 – wysoka)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Oceń umiejętności innych pracowników rozpoznawania symptomów krzywdzenia dzieci?

(1 – niskie, 10 – wysokie)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Oceń swoją znajomość procedur reagowania na symptomy krzywdzenia dzieci

(1 – niska, 10 – wysoka)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Oceń znajomość wśród personelu procedur reagowania na symptomy krzywdzenia dzieci?

(1 – niska, 10 – wysoka)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Czy w Twojej ocenie konieczne jest podniesienie znajomości obowiązujących standardów ochrony dzieci wśród pracowników? Jeśli tak, zaznacz w którym obszarze.

- Zasady bezpiecznych relacji pomiędzy personelem placówki a dziećmi.
- Zasady bezpiecznych relacji pomiędzy dziećmi.
- Zasady i procedury reagowania w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka.
- Zasady ochrony wizerunku dziecka i danych osobowych.
- Zasady dostępu dzieci do Internetu.

Czy w Twojej ocenie konieczne jest podniesienie znajomości obowiązujących standardów ochrony dzieci wśród wychowanków? Jeśli tak, zaznacz w którym obszarze.

- Zasady bezpiecznych relacji pomiędzy personelem placówki a dziećmi.
- Zasady bezpiecznych relacji pomiędzy dziećmi.
- Zasady i procedur reagowania w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka.
- Zasady ochrony wizerunku dziecka i danych osobowych.
- Zasady dostępu dzieci do Internetu.

Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie w placówce standardów ochrony dzieci? Jeśli tak – jakie zasady zostały naruszone? (odpowiedz opisowo)

.....

.....

.....

Czy zostały wówczas podjęte przez Ciebie jakieś działania? Jeśli tak – jakie, jeśli nie – dlaczego? (odpowiedz opisowo)

.....

.....

.....

Co w Twojej ocenie szczególnie się sprawdza w standardach ochrony dzieci? Które zasady są trudne do realizacji? Zaproponuj zmiany i szkolenia.

.....

.....

.....

Załącznik nr 11.

Ankieta dla wychowanek i wychowanków

Formę i sposób przeprowadzania ankiety/rozmowy z dzieckiem należy dostosować do wieku, możliwości poznawczych i dojrzałości dziecka

Określ w skali od 1 do 10 swoje poczucie bezpieczeństwa w placówce

(1 - niskie, 10 - wysokie)

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Jak się czujesz w relacjach z pracownikami placówki?

(1 - źle, 10 - bardzo dobre)

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Uzasadnij krótko swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

Określ w skali od 1 do 10 poziom zaufania do pracowników placówki

(1 - niski, 10 - wysoki)

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Uzasadnij krótko swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

Jak oceniasz swoje relacje z innymi dziećmi w placówce?

(1 – trudne, 10 – bardzo dobre)

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Uzasadnij krótko swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

Napisz przy każdym punkcie, czy w Twojej opinii wystarczająco często poruszacie w placówce z wychowawcami tematy:

1. praw dziecka,

.....

2. bezpiecznych relacji między pracownikami placówki a dziećmi,

.....

3. bezpiecznych relacji pomiędzy dziećmi,

.....

4. miejsc, w których można uzyskać pomoc,

.....

5. co zrobić w trudnej sytuacji,

.....

6. bezpieczeństwa w Internecie,

.....

7. ochrony wizerunku i danych osobowych.

.....

Czy zdarzyło Ci się być świadkiem przemocy w placówce? Jeśli tak, to jakiej? Napisz, co się wówczas zdarzyło i co zrobiłeś/aś?

.....

.....

.....

Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy w placówce? Jeśli tak, to jakiej? Napisz, co się wówczas zdarzyło i co zrobiłeś/aś?

.....

.....

.....

Czy w placówce w widocznym miejscu są dostępne informacje na temat możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży?

.....

.....

.....

To jest miejsce dla Ciebie. Napisz, czego brakuje Ci w placówce, co chciałbyś/chciałabyś zmienić, ale także co Ci się podoba.

.....

.....

.....

Fundacja Dajemy Dzieciom Się

ul. Walecznych 59
03-926 Warszawa
tel. (22) 616 02 68

fdds@fdds.pl
www.fdds.pl

KRS 0000 20 44 26

Numer konta

Bank PEKAO SA

47 1240 6218 1111 0010 2833 9365

IBAN PL 47 1240 6218 1111 0010 2833 9365

SWIFT PKOPPLPW

